

SLOVENSKI ČEBELAR

☆ 1734

1934

ŠT. 5 - 6

L. XXXVII

Vsebina:

Anton Janša (1734—1934)	65	Čebele v pregovorih	94
Anton Janši, našemu čebelarju	69	Kako popisuje Valvazor čebelarstvo v l. 1689	95
Anton Janša — njegovo življenje in delovanje	69	Pesem, spočeta pri Janševem čebelnjaku l. 1828	97
Kranjci	75	Vzrejte dobre čebele	98
Narodno čebelarstvo Slovenije	80	Čebelarstvo v dobi pred Janšem in danes	99
Janša in Znidaršič predstavnik slov. čebelarjev	82	Čtivo za začetnike	100
Črni teloh	84	Nekaj čebelarskih spominov	104
Drobec iz Janševih slovstvenih del	85	Opazovalne postaje	106
Naše panjske končnice	87	Društvene vesti	107
Celje, zibel jugoslovanske čebel. književnosti	91	Vesti iz podružnic	109
Majevi roji	93	Drobiž	110

Domač slovenski zavarovalni zavod je

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA V LJUBLJANI

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi cesti

V zavarovanje sprejema:

1. Proti požaru:
 - a) raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom gradbe;
 - b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako;
 - c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove proti razpokam in prelomu in steklo proti ubitju.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
4. Zavarovanje proti vlomom.
5. Posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Vse vrste zavarovanj nezgod, jamstva in kaska.

Zastopniki v vseh mestih in farah.

STARE ČEBELARSKÉ KNJIGE
IN ČASOPISE KUPUJE

MARTIN PERC, CELJE

CESTA NA GRAD 9

Mali oglasi

Roje z mlado matico, čiste kranjske pasme, kupi po dogovoru M. Sotošek, šol. upravitelj v p., Fram pri Mariboru.

Vsled zmanjšanja čebelarstva prodam naseljene A.-Ž. panje po dogovoru. Prodajam tudi samo A.-Ž. satnike izdelane, kom Din 4.—. A. Maček, Vrhnika 248.

Razpošiljam izbrane, oplojene mlade matice, čiste sive kranjske pasme od maja do oktobra. Naročila je poslati na naslov Šnabl Gašper, čebelar, Vas, p. Marenberg. Podružnica Društvene Čebelarne v Ptujju ima na prodaj malo rabljeno točilo na 3 sate, katero je opremljeno z gonilom najnovejšega sestava in poniklano odtočno štulo za Din 500.— zaradi nabave večjega točila.

Prodajam čebelnjak v dolžini 4 m in širini 3 m, z opeko krit in z žlebovi, 4 leta star, za 30 A.-Ž. panjev. Cena 1300 Din. I. Avgustin, Dravljje 148, p. Št. Vid n. Ljubljano.

Imam več novih A.-Ž. panjev naprodaj, dam jih tudi za zamenjavo čebel iz A.-Ž. panjev ali za kranjčice. Cena oziroma menjava po dogovoru. Jakob Bačar, Kamnik 66, p. Preserje.

Prodajam 3 A.-Ž. panje na 10 satov z verando, z zelo močnimi družinami in točilnico na 3 sate. Franjo Čuk, Zagorje ob Savi, Toplice.

Janez Zakrajšek, čebelar v Strletju št. 4, p. Rob, izdeluje prvovrstne škafe za med s pokrovi in brez njih po najnižji ceni.

Občni zbor čebelarske podružnice v Št. Vidu nad Cerknico bo dne 27. maja t. l. po običajnem dnevnem redu. Čebelarji, udeležite se zborovanja.

Društvena Čebelarna v Ljubljani bo dne 20. maja t. l. na dan Janševе proslave in občnega zbora ves dan odprta. Čebelarji poslužite se ugodne prilike.

Izšla je nova knjižica - brošura: „ANTON JANŠA - slovenski čebelar“, ki jo je spisal abs. filoz. Stane Mihelič. V zalogi jo ima društvo. Cena Din 20.—. Čebelarji, naročajte jo pri tajništvu društva.

Članarina (naročnina) znaša letno Din 35.— (za inozemstvo Din 46.—)

GLASILO ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI

Urejuje: AVGUST BUKOVEC, Ljubljana, Grubarjevo nabr. 14. — Sklep za uredništvo 20. dne vsakega meseca. Pisma in denar v društvenih zadevah je naslavljati na »Čebelarsko društvo za Slovenijo« v Ljubljani. —

Številka

5-6

Naslov za blagovne pošiljke (vosek), naročila za čebelarске potrebščine: Društvena Čebelarna, Ljubljana, Pražakova ulica šte. 13. Društveno tajništvo v Ljubljani, Poljanska cesta šte. 1/3I. — Telefonska šte. 38-38.

V LJUBLJANI, DNE 15. MAJA 1934 - LETNIK XXXVII

Anton Janša (1734-1934).

*Na Kranjskem se kisal, je muhe redil,
na Dunaju pisal, gospodo učil.*

Dr. Jak. Zupan.

Zamislimo se nazaj v dobo okoli l. 1765!

Na znožju strmega Stola se solnči prijazna Breznica. Blizu vaške cerkve stoji lesena kmečka hiša, zraven nje čebelnjak, v njem pa sklad nad skladom panjov, ki jim skrbno strežeta očanec v kratkih irhastih hlačah, v platneni srajci, s čedro v ustih, oče Matija in starejši sin Tonej; a tudi mlajša mu brata, Tine in Lovro, znata ravnati s čebelami. Ta opravke se podeduje pri hiši, odkar pame-tijo, od roda do roda. Kakor domače svetišče jim je ta uljnjak. V sak panj v njem — nad sto jih je — nosi v pročelju sliko: ta kaže mirno tihožitje, ona živahen dogodek iz narodne tradicije, ta predočuje prizor iz bližnje pokrajine, ona mili obraz svetnika ali svetnice. Pravi pravcati ikonostás je to, ki so ga naslikali domači umetniki sami, mladi bratje Janše.

Prelepa, najlepša krajina naše domovine je ta okolica, toda živahnim mladeničem je bila za udejstvoovanje njih umetniške sle vendarle pretesna. Odšli so na Dunaj, da bi se tamkaj na risarski akademiji izpopolnili v umetnosti, za katero so jih bile rojenice namenile.

Najstarejši je bil Anton, rojen dne 20. maja 1754. Lahko si mislimo, da se preprosti kmetiški fant, nevešč pisanju in branju, ne znajoč nemškega jezika, nevajen mestnemu živoljenju, na nemškem Dunaju ni tako hitro uživel v velemestne razmere. Toda spričo svoje izredne nadarjenosti je kmalu premagal vse početne težkoče ter se je na akademiji tako odlikoval, da mu je cesarica Marija Terezija naklonila štipendijo za študijsko potovanje v Italijo, kjer naj bi si nadobudni umetnik razširil duševno obzorje ter se poglobil v bistvo likovne umetnosti.

Prav v isti dobi se je bila »gospodarska družba« na Dunaju zavzela za podvig važne gospodarske panoge, čebelarstva, ter sklenila ustanoviti čebelarsko šolo, kjer naj bi se vzgajali umni učitelji, ki bi to še malo znano in nesmotrno gojeno stroko razširili po vsej državi. Iskali so sposobnega, umstveno in praktično izkušenega učitelja. A kje ga dobiti?

In takrat se je Janša znašel na usodnem razpotju, kar doživi malone vsak razboriti človek vsaj enkrat v živoljenju: ali naj ostane na prvotno načrtani umetniški poti, ki mu je obetala lepo prihodnost — saj je že slovel »po svoji bistri glavi in nadarjenosti za slikarstvo« ter je bil deležen splošnega priznanja in cesarske podpornosti — ali pa naj krene na drugo pot, da bi se ves posvetil čebelarstvu, ki ga je že izmlada vzljubil ter se mu je zanj sedaj odpiralo mikavno torišče, dobro se zavedajoč, da bi »občestvu mnogo bolj koristil s čebelarskim naukom kakor s slikarstvom«. Janša se je odločil za drugo smer. S to odločitvijo pa se ni povsem odtujil svojemu umetniškemu nagnjenju. Zakaj poti čebelarska in slikarska ne držita vsaksebi, temveč veže ju nekaj skupnega: prodirljivost v bistvo stvari, dovezetnost za pojave v prirodi, smisel za harmonijo v stvarstvu. Ali je mar zgolj slučaj, da se je domača umetnost nekdanj tako rada očitovala v živopisnih »malih« na panjskih končnicah? Ali niso čebelarski veljaki vobče možje razmišljujočega značaja, živeči samosvoje živoljenje, poglobljeni vase in v prirodne skrivnosti, ki jih zakriva tajnostno snovanje v panju, odmikajoči se hrupni vsakdanjosti, slično, kakor išče in najde pravi umetnik svoje ugodje v sožitju s naravo, to najboljšo učiteljico in vodnico?

Uvidevna vladarica je ugodila njegovi prošnji in tako je postal naš gorenjski rojak l. 1770 prvi in pravi učitelj čebelarstva v Augartnu na Dunaju. Z nazornimi in vzornimi predavanji, slovečimi na temeljitem poznavanju čebelskega živoljenja in osnovanimi na lastnih praktičnih dognanjih, je v kratki dobi udomačil in razširil kranjski način čebelarjenja po vsej dunajski okolici in

posredno po vsej širni državi. Ne bo držalo sporočilo nekaterih biografov, ki trdijo, da si je Janša, ne dovolj zmožen nemškega jezika, moral dajati svoja predavanja po drugih tolmačiti, temveč bistri glavi slovenskega rojaka smemo upravičeno prisojati, da se je v štirih letih bivanja na Dunaju zlahka priučil nemščini, tako da je lahko brez posrednikov razlagal učencem svoje nauke ter jih tudi napisal v obeh svojih spisih »Abhandlung vom Schwärmen der Bienen« (Razprava o rojenju čebel) in »Vollständige Lehre von der Bienenzucht« (Popolni nauk o čebelarstvu). Res, da je Janšev slog preprost in jedrnat, brez retoričnih okraskov, a prav v tem tiči, bi dejal, prednost njegovih spisov. Oba nosita pečat skromne osebnosti, znak stvarnosti in razsodnosti, kot plod bistrih opazovanj in mnogoletnih izkušenj. Klasična spisa sta to, čebelarstva zakonika katekizemske malobesednosti, ki obsegata v pregledni in sestavni obliki vsa načela in navodila, ki jih je treba vedeti slehernemu čebelarju. Ni čuda, da navaja slavni francoski pesnik in mislec *Maeterlinck* v svoji sloveči knjigi »*La vie des abeilles*« (Življenje čebel) v seznamu svetovne literature o čebelah in čebelarstvu tudi glavni spis našega Janše, tisti *Maeterlinck*, ki pravi na nekem mestu: »Človek je postal res gospodar čebelam, tajen in nepoznan gospodar, ki vlada vsem, ne da bi dajal povelja, in ki se mu one pokoravajo, ne da bi ga poznale... Človek dela lahko z njimi, kar hoče, in dobiva od njih, kar zahteva, le da morajo biti njegove zahteve v skladu z njihovimi vrlinami in zakoni.« In Janša je s svojimi nauki do tega spoznanja bistveno pripomogel.

Na žalost Janši ni bilo usojeno dolgo življenje. Samo štiri leta je vršil z velikimi uspehi svoj koristni poklic kot čebelarški učitelj in predavatelj, kar se je moral dne 15. septembra 1775 za vedno posloviti, v starosti 39 let. Koliko bi bil lahko še storil za prosep in razvoj čebelarstva! Zanimivo je dejstvo, da sta se prav v drugi polovici 18. stoletja odlikovala na Dunaju kot znanstvena veljaka še dva druga naša rojaka: *Ivan Žiga Popovič*, doma iz Arclina pri Celju (1705—1774), kot razborit jezikoslovec na univerzi, in *Jurij Vega*, rojen v Zagorici pri Moravčah (1754—1802), kot sloveč zastopnik matematične in vojaške vede. Vsi ti trije predstavniki našega naroda, vzrasli v skromnih razmerah, so se spričo svojih duševnih zmožnosti dokopali do pomembnih položajev, da zavzemajo sedaj odlična mesta v naši prosvetni povestnici.

Janši pritiče zasluga, da je dal točna navodila, kako je treba umno čebelariti, in da se je čebelarstvo na osnovi njegovih nauk razvilo do današnje popolnosti. Strokovnjakom bodi prepuščeno, da naj o tem obširneje razpravljajo. Tu naj poudarimo le to, da je

Janša prvi uveljavil načelo, da se panji ne smejo podirati in čebele v njih ne moriti, temveč da je treba ljudstva venomer pomnoževati; ugotovil je, da trotje niso vodonosci, kakor se je dotlej domnevalo, ampak da so samci, ki oplemené matico letáje visoko v zraku; on prvi je dal točno navodilo, kako je treba čebele prevažati v pašo, kadar nudi priroda drugod obilnejšo béro.

Ni bilo resnega in razumnega čebelarja, ki ne bi priznaval Janši neminljivih zaslug. Le čitajte, s kakim spoštovanjem piše o svojem učitelju Jožef Münzberg, ki je oskrbel prvo izdajo njegovega »Popolnega nauka«! In naš rojak Martin Kuralt, najvernejši Janšev dunajski učenec, je zapisal v predgovoru 5. nemške izdaje (Lood, 1807) to-le priznanje: »O čebelarstvu se je pisalo že toliko v vseh dobah in pri vseh narodih od Aristotela ... pa do danes, a ne morem najti glede na ta nauk ne enega pisatelja, ki bi prekosil našega Antona Janšo, preprostega, a po naravi neizrečeno nadarjenega kmetovalca.« — Griški župnik Janez Goličnik pravi v predgovoru prve slovenske izdaje Janševe knjige »Popolnoma podvučenje za vse čebelarje« (Celje, 1792): »Anton Janša, en Kranjec, in sicer iz gorenjske strani, je skozi svojo čebelarsko zastopnost tako daleč prišel, da je na cesarsko povelje v dunajskem mestu za vse čebelarje očitno šolo držal; je tudi pred svojim čebelnjakom v dejanju izkazal, da je res, kar je z jezikom učil.« — Jurij Jonke pa piše v predgovoru svoje knjige »Kranjski čbelarčik« (1856; slovensko besedilo je oskrbel Jož. Žemlja) o Goličnikovi izdaji, da so te »bukvice, posebno imenitne zato, ker izvirajo od Janše, našega domorodca, tega vélicege vojvoda in očeta čebelarstva.« ...

Da končamo! Brezniška fara sme biti ponosna na svojega imenitnega župljana, kakor so ji v čast mnogi drugi možje, ki jim je tekla zibel v njenem okolišu. Dolga dolga vrsta jih je, posvetnega in duhovskega stanu. Naj omenimo le pesnika prvaka Prešerna in njegovega mentorja Čopa, škofa Pogačarja, pisatelja Tomo Zupana in Franca Finžgarja itd. Ponaša pa se z Janšem kot očetom umnega čebelarstva tudi ves naš narod.

Naš rojak dr. Walter Schmid, vsem nam dobro znani čebelar, je zapisal v slavnostnem članku, ki je v proslavo Janševe dvestoletnice nedavno izšel v dunajskem glasilu »Illustrierte Monatsblätter für Bienenzucht« té-le jedrovite besede: »Janševo delo je še danes živo. Kdor se vanje poglobi, najde v njem še marsikateri skriti zaklad, predvsem pa razkrije v njem sliko vrlega, čuvstvenega in marljivega človeka, ki ga je posel s čebelami vzgojil in požlahtnil.«

Jos. Wester.

Antonu Janši, našemu čebelarju.

Cvetko Golar.

*Preprost in skromen bil si kmet gorenjski,
oral si polje, pasel si čebele —
srce se Ti je v radosti smehljalo,
ko v rojih so okoli Tebe pele.*

*Tvoj dom je nizek bil uljnjak, in zmeraj
ostal si zvest čebelic Ti kraljici,
le z njimi rajal, svatoval spomladi
po ortu si in pisani planici.*

*Skrivnosti svoje so Ti razodele,
ko z njimi si se pogovarjal verno,
za Tvojo vdanost in zvestobo nežno
so dale Ti ljubezen neizmerno.*

*Govoril v resnem zboru učenjakov,
za vse jim dal si modra pojasnila,
kar videl si, izkusil pri čebelah,
in kar narava Ti je razgrnila.*

*Pregledal si čebel kraljestvo lepo,
rodovom poznim pustil izročilo,
in v Tvoji ljubljeni se domovini
nikdar ne bo ime Ti pozabilo.*

*Res drobne hčerke božje so čebele,
a Tvoja slava, čast zato ni manjša
na veke so ime Ti proslavile,
naš dragi čebelar Ti, Anton Janša!*

Anton Janša - njegovo življenje in delovanje.

Prof. Slavko Raič

Letos obhajamo 200 letnico rojstva Antona Janše, veščega čebelarja in znamenitega čebelarskega učitelja, čigar ime ni zaslovelo le po vsej Evropi, ampak je prodrlo tudi preko morja. Saj je s svojim bistrim opazovanjem odkril v življenju čebel tajnosti, ki jih niso mogli doumeti mnogi njegovi sodobniki in tudi poznejši čebelarji; storil je s svojimi odkritji tako velik korak, da ga dolgo niso mogli dohiteti in korakamo še sedaj z njim vzporedno ter občudujemo njegovo veličino.

Zato je naša dolžnost, da se ob tej priložnosti zopet malo poglobimo v Janševo življenje in delovanje. To nam je danes tem lažje, ker nam je pred 50 leti jezikoslovec Ivan Navratil z velikim trudom in z veliko ljubeznijo podal po zanesljivih virih njegov življenjepis in je ocenil njegovo delo, kolikor se je dalo izčrpno, tako da današnji Janšaslovci kljub veliki vnemi niso mogli dodati nič bistvenega.

»Veliko stoletij že smo Slovenci nastajeni po sedanjih svojih bivališčih in vendar je preteklo komaj nekoliko desetletij, da smo vsaj po imenu znani — ne vesoljni Evropi — ampak le učenemu svetu. Krivo

tega je nekaj naše majhno število, nekaj neugodne politične razmere, ki nam do sedaj niso dopuščale nikake samostalnosti, a brez dvoma tudi lastna brezbriznost in z njo združena nehvaležnost do onih mož naše krvi, ki so si zaslužili s svojim delovanjem neminljivo slavo, pa so želi grdo malomarnost pri rojakih, hitro pozabljenost pri tujcih.«

Te besede je napisal Navratil pred dobrimi petdesetimi leti kot uvod k Janševemu življenjepis in se je šele z njim odolžil našemu Janši — 110 let po njegovi smrti. S tem je opral očitek brezbriznosti in nehvaležnosti, ki smo si ga Slovenci zasluženo bili nakopali.

Od Janševega rojstva do danes je minulo 200 let, od Navratilovega dela pa, kakor rečeno, 50 let, in koliko se je od takrat izpremenilo! Slovenci nismo več narod sužnjev, redkokje poznan, povsod zaničevan; ne častimo več svojih velikih ljudi prisiljeno v proslavo tujih, nam sovražnih vladarjev, ampak dičimo z njimi z vsem žarom svoje razigrane duše svojo lastno, osvobojeno domovino Jugoslavijo, svojega narodnega vladarja, ki nas ljubi z vsem

svojim junaškim srcem in ki smo tudi mi njemu vdani v neomajni ljubezni.

Anton Janša se je rodil na Breznici na Gorenjskem 20. maja l. 1734, ali je bil vsaj krščen tega dne. Bil je revnih staršev sin; imel je še štiri brate in štiri sestre. V Janševi rodovini so bili gotovo že od nekdanj vneti čebelarji in je bilo torej mlademu Antonu že prirojeno veselje do čebel, pa tudi bister pogled v dejanje in nehanje teh čudežnih živalc.

Pri Janševih pa ni bila doma le umetnost dobrega čebelarjenja, tudi slikarska nadarjenost je odlikovala tri mlade Janše. Vsi ti trije so šli na Dunaj, kjer so se na akademiji likovnih umetnosti vpisali v bakrorezno-risarsko šolo. Anton in pa Lovro sta bila tam že konec leta 1766.

In kako je postal slikar Janša po dveinpolletnem bivanju na Dunaju nenadoma čebelarski učitelj?

Gospodarska družba na Dunaju je iskala dobrega čebelarskega učitelja. Pogajala se je z velikimi težavami s pastorjem Širahom iz Malega Budišina. Zanimivo je torej, da je družba iskala in našla čebelarskega učitelja v slovanski pokrajini, med Lužiškimi Srbi. Med pogajanja pa se je oglasil pri ravnatelju družbe nekaj dni pred 3. majem l. 1769 »Kranjec, po imenu Janša, ki že sluje po svoji posebno bistri glavi ali nadarjenosti za slikarstvo in je v razgovoru pokazal, da je dober čebelar ter je imel doma, kakor pravi, po kakih 100 panjev čebel, tako da je živel res ob čebelarstvu«. Tako je zapisano v zapisniku »Gospodarske družbe«.

Družba ga je sprejela in Janša je začel čebelariti, da pokaže, kaj zna, vendar se ni takoj popolnoma posvetil čebelarstvu, ker je bil še gojenec na slikarski akademiji in se je bal, »da mu ne bi čebelarski posel škodil pri slikarstvu«, pa tudi iz gospodarskih razlogov.

Takratna cesarica Marija Terezija je na posebno spomenico Gospodarske družbe odločila, naj dobiva Janša tudi kot čebelarski učitelj na Dunaju poleg brezplačnega stanovanja, kurjave in razsvetljave kot

ustanovo na leto onih 360 gld, ki mu jih je bila po posebni milosti dovolila že prej, dokler je bil še na slikarski akademiji in tudi za njegovo potovanje po Italiji, kjer naj bi dovršil svoje slikarsko znanje. Sedaj je to ustanovo prenesla na »čebelarskega učitelja dunajskega«. Družba je poleg tega sklenila, da mu bo ustanovo nekoliko povišala iz svojega. Toda ta ustanova mu je bila določena le za dve leti. Janša pa se s tem ni zadovoljil; saj si je do takrat s slikarstvom vsako leto zaslužil še kakih 200 goldinarjev ali še več in je prišel tako z vsem na letnih 800 gld. Izprevidel je, da ne more biti polovičar, ampak da se mora posvetiti popolnoma ali slikarstvu ali čebelarstvu; prepričan pa je bil, da bi ljudstvu koristil mnogo bolj s čebelarskim naukom kakor s slikarstvom. Če bi sprejel stavljeno ponudbo, je izjavil Gospodarski družbi, bi zaostal v slikarski umetnosti, poleg tega bi utegnil po dveh letih ostati tudi — brez kruha. Zato je rekel, da prepušča višjim poveljem razsodbo, katero njegovo opravilo, slikarsko ali čebelarsko, utegne biti občinstvu v večjo korist; zvesto hoče služiti, samo to prosi, da se mu gospodarski položaj ne poslabša.

Iz tega se vidi, da je bil Janša prav dober diplomat, da se je zavedal svojega znanja in ga je znal izkoristiti pred najvišjo gospodo.

Družba je Janševo mnenje predložila cesarici Mariji Tereziji, ki je določila, da se »kranjskemu slikarju Janši, ki je posebno več čebelarstva, izplačuje namesto poprejšnje manjše plače v prihodnje po 600 gld. na leto, in sicer zato, da se bo bavil samo z razširjanjem čebelarskega nauka ter učil čebelariti po polnem in brez prikrivanja vse one ljudi, ki mu jih bo pošiljal trgovski svet ali Gospodarska družba, pa tudi zato, da bo potoval po drugih dednih deželah. Ta plača mu je bila odmerjena »na vse žive dni« t. j. »da jo bo Anton Janša, prvi čebelarski učitelj dunajski, užival tudi potem, kadar ga morada vlada ne bi več potrebovala za čebelarski pouk«. Razen tega je dobil dovo-

ljenje, da si sme prislužiti tudi še kaj s slikarsko umetnostjo, samo da ne bo čebelarstvu v kvar. Janša se je torej bavil s slikarstvom, kakor trdi njegov hrvatski življenjepisec Ivan Kukuljević, vse do svoje smrti, in sicer z dobrim uspehom.

Tako je postal Janša meseca maja leta 1770 »po izvrstno opravljenem izpitu« pravi in prvi čebelarški učitelj. Marija Terezija

Leta 1773 so čebelarili po njegovem novem načinu že po vsej dunajski okolici, kamor je hodil kot potovalni čebelarški učitelj poučevat. Izračunali so, da je bil samo v dunajski okolici v dveh mesecih pridelek medu in voska vreden nad 10.000 gld. Trdili so naravnost, da bi se v tako kratki dobi ne pridobilo toliko »plačilo pridnosti« brez Janševih poprej neznanih pomočkov, zlasti

Breznica, rojstna vas Antona Janše.

je še ustno naročila dvornemu svetniku pl. Raabu, naj podpira Janšo, kadarkoli bi potreboval njegove pomoči. Ko je v marcu leta 1773 zaprosil, naj bi mu vlada dala kakega pomočnika, češ da se bliža čas, ko se začneja čebelarstvo poučevanje ter ga prihaja poslušat mnogo kmetskega ljudstva, mu je bila prošnja uslišana. Dodelili so mu njegovega učenca Josipa Münzberga, ki mu je bil po njegovi smrti tudi naslednik.

Vse, kar čitamo o Janši, kaže, kako imenitna oseba je bil takrat na Dunaju ta mož po svoji odlični čebelarški umetnosti in kako velike so bile njegove zasluge. »Kadar je kak panj rojil,« je trdil njegov prijatelj, »je brž povedal cesarski družini in darovali so mu kar po zlatih.«

ne brez tega, da bi se bile vozile čebele na pašo »na ajdovo polje«. Ta »kranjski« ali »Janšev način« namreč tedaj tam še ni bil znan.

V začetku leta 1773 je nasvetoval Janša Tereziji, naj bi se ustanovila v Dolnji Avstriji »Čebelarška družba« in je predložil tudi načrt za njo. O predlogu se je vsestransko mnogo razpravljalo, vendar je propadel, ker za njo doba še ni bila dozorela. Navratil trdi, da je »naš prebrisani Janša vsaj 100 let prezgodaj ugledal beli dan«. Vendar njegov predlog ni ostal brez ugodnih posledic; Marija Terezija je namreč začela takoj misliti na to, kako bi brez te družbe razširila umno čebelarstvo tudi po vseh drugih deželah. Ustanovila je nove

čebelarske šole v Dunajskem Novem mestu, na Moravskem in na Češkem.

Poročilo, ki ga je dolenjeavstrijska vlada podala glede omenjenega Janševega predloga, hvali in priporoča kranjskega čebelarja novi nauk, da se čebele ne smejo porirati ali moriti, ampak da jih treba množiti, kakor dela Janša. Tako bi pridobila država dobička na milijone. To so dokazovali s temi zanimivimi številkami: Janša je imel leta 1770 16 panjev, leta 1771 jih je bilo že 66, leta 1772 pa celo 300.

Dne 22. maja leta 1773 sta stavili češka in avstrijska dvorska pisarna cesarici predlog, ki ga je sprožila Gospodarska družba, naj bi se vsakemu gospodarju, ki bo od početka leta 1774 imel vsaj 15 dobro oskrbljenih panjev po »Janševem izvrstnem in povsod po tujih deželah hvaljenem načinu«, podeli primerna nagrada, in sicer po dva cekina.

V tiskanem »navodilu« za državne čebelarske učitelje (8. aprila 1775) čitamo, da se je smelo takrat v javnih čebelarških šolah učiti samo po »preizkušeni načelih, ki po njih uči prvi čebelarški učitelj Janša«.

Toda Janša ni svojih naukov razširjal samo ustno, temveč tudi pismeno. V kratki dobi je napisal dve knjigi o čebelah in čebelarstvu. Prva knjiga »Razprava o rojenju čebel«, je izšla še pred koncem drugega leta njegovega čebelarjenja na Dunaju, to je leta 1771, seveda v nemškem jeziku.

Zanimiv je uvod k Razpravi, kjer pripoveduje Janša, kako je začel čebelariti in kako se je proslavil z umnim čebelarstvom; nadalje govori o tem, kako nam koristijo čebele s sladkim medom in dragim voskom. Razlaga, kako je vzljubil že z mladih nog te stvarce, s kako radovednostjo je opazal njih uredbo, red, delo in skrivnosti ter o njih premišljeval. Čim več novega je zasledil pri njih, tem bolj jih je vzljubil. V tem delcu je hotel svojim naukaželnim mestnim in kmetskim učencem na poljuden način povedati, na kaj je treba paziti pri rojih, kako roje vsajamo in kako jih je treba oskrbovati. Zanimivo je, da govori tudi o narejenih rojih, ki so, pravi, »pri nas

na Gorenjskem že mnogo let sploh navadni, pa so jih začeli s časom zaničevati, tako da je čebelarjev sram, tako polniti si čebelnjake.« Vendar razlaga pozneje »odkritosrčno« poleg škode tudi korist, ki jo prinašajo taki roji čebelarju, če jih zna spretno delati in o pravem času.¹

Slovensko izdajo je v prevodu urednika »Slovenskega čebelarja«, gosp. Avgusta Bukovca, oskrbelo »Slovensko čebelarstvo v Ljubljani« in sicer šele leta 1906. Ni je pa dobiti nikjer več. Kako temeljita je ta Razprava in kako jo Nemci uvažujejo, se vidi iz tega, da so jo leta 1927 ponovno, četrtrič, izdali. Priredil jo je znani čebelarški strokovnjak Weippl.

Janša je že v svoji Razpravi obljubil, da bo podal čebeloljubom iz svojih dolgih izkušenj kaj obilnejšega iz te panoge gospodarstva. In res je delal in pisal na vse pretege, kadarkoli je imel časa, da bi podal popoln nauk o čebelarstvu. Toda preden ga je mogel izdati, ga je dohitela smrt. Umrl je, star šele 39 let, 13. septembra leta 1773 na Dunaju za vročinsko boleznijo, kakor je zapisano v protokolih dunajskega mestnega gospodarstva.

Dasi Janša ni doživel veselja, da bi videl svoj drugi umotvor med narodom, vendar to dragoceno delo ni propadlo. Našel se je na srečo ves rokopis in dve leti po pisateljevi smrti je izšel njegov »Popolni nauk o čebelarstvu«, seveda zopet v nemškem jeziku. Izdal ga je njegov učenec in naslednik Jos. Münzberg. Delu je dodanih 7 slik v bakrorezu; kažejo nam podobo satovja z matico, čebelo in trotom, ki ne zmoremo niti danes boljših, in še več drugih podob čebelarških priprav z njihovimi deli vred. Omembe vredna je slika, ki predočuje take panje, kakor jih je rabil Janša sam, pa tudi navadne kranjiče. Dalje sta narisana dva čebelnjaka različne velikosti, voz za prevažanje čebel in še nekaj čebelarskega orodja in posodja. Vse te slike je naredil Janša sam.

¹ Že leta 1774 je izšla Razprava na Dunaju v drugi, leta 1775 v Gradcu v tretji izdaji.

To delo je uživalo silen ugled in je doživelo v kratkem času še dve nemški izdaji.² Obe Janševi knjigi sta danes velika redkost, pred vsem v naši državi.

Z nemškimi izdajami pa se seveda ni mogel okoristiti preprosti slovenski človek.

Najprej je prevedel sloveči slovenski čebelar Peter Pavel Glavar Janševo »Razpravo o rojih« leta 1776 in je prevodu do-

Dobiček, koder dosehmalu lohku zadobijo. 2. Vender vse Čebelle per žiulejnji, inu dobri Moči ohranijo. 3. Usakateri Pain čebell da svoje smerti lohku uživajo inu še svojim Erbam zapustijo. Na mnogo Prošnja iz Nemškiğa na Krajnsku pretaulenu, inu s' nekaterim Pomerkvajnjam pogmiranu (t. j. opombami pomnoženo). Od Joannesa Golitschnika, fajmoštra v Griži na Štajer-

Rojstna hiša Antona Janše na Breznici.

dal tudi nekaj iz svoje izkušnje. Rokopis, žal, ni zagledal belega dne in se vrhtega izgubil.

Pač pa je 19. leto po Janševi smrti poslovenil štajerski župnik in čebelar Janez Goličnik drugo njegovo knjigo »Popolni nauk o čebelarstvu« in jo izdal z nekaterimi pripombami. Zanimiva je naslovna stran, ki jo tu podajam v gajici (ne v nedosledni bohoričici originala): Antona Janšaja, Cesarskiğa Čebellarja Popolnoma podvučenje za vse Čebellarje. Na kaj za eno vižo taisti od svojeh Čebell bres tega, de bi nje podirali, al' pa morili 1. en bogatejši

skim. V Zelli (Celju) utisnenu in se najde per Fr. Joh. Jenko 1792.

Tudi ta knjiga je sedaj že silno redka.

Zanimivo je, da so na podlagi predgovora tega prevoda nekateri ljudje začeli dvomiti, potem pa naravnost trditi,³ da Janša ni znal pisati. Vendar je to popolnoma napačna domneva. Prvič si je nemogoče misliti, da bi mož tolike inteligence, kakor jo je Janša pokazal z vsem svojim delom, ki je bil priznan slikar in gojenec slikarske akademije, drugič je njegov naslednik Münzberg v prvi izdaji »Popol-

² Drugo izdajo leta 1777 v Pragi, tretjo leta 1790 na Dunaju.

³ J. Jonke v svojem »Kranjskem Čebelarčku« leta 1836. Janševa mladost do prihoda na Dunaj nam je žalibog čisto neznana.

nega nauka« izrečno zapisal, da ga je izdal tako, kakor ga je napisal pokojni Janša sam.

Martin Kuralt, Janšev najzvestejši učenec in rojak, je bil leta 1807 priredil v Lwowu na Poljskem svojo izdajo »Popolnega nauka«, ki jo je imenoval »drugo«. Prva izdaja je namreč tako hitro pošla, da Kuralt ni niti vedel za njo in je smatral praško, to je drugo izdajo za prvo. Učeni Slovenec Kuralt je bil v Lwowu predstojnik akademske knjižnice in javni učitelj čebelarstva, kar je zopet značilno in dokaz za to, kakšen ugled so uživali takrat Slovenci kot čebelarji.

Kako je Kuralt čislal svojega rojaka Janšo, vidimo iz njegovega zatrdila, da se bo kot čebelarški učitelj držal naukov svojega učitelja Janše. »O čebelarstvu«, pravi, »se je pisalo že toliko v vseh dobah in pri vseh narodih, pa od starega Aristotela, Virgilija in Plinija do Širaha, Krunitza in novih pisateljev francoske »Encyclopedie methodique« ne morem najti glede na tak nauk niti enega pisatelja, ki bi bil prekosil našega Antona Janšo, prostega, a po prirodi izredno nadarjenega kmetovalca.«

V češčini je izšel najprej (1775) izvodček Janševe druge knjige, kmalu nato (1777) pa celoten prevod iste knjige.

Drugo slovensko izdajo je založilo »Slovensko društvo v Ljubljani« leta 1906, tretjo pa Jugoslovanska knjigarna; obe je priredil nekdanji urednik »Slovenskega čebelarja« in zanimiv čebelarški pisatelj Frančišek Rojina.

Janša je brez dvoma duševni velikan med čebelarji. Poznal je že vse skrivnosti iz življenja čebel, ki je nanje sedanost tako ponosna. Janša je prvi učil, da se z rojem seli stara matica, in sicer nekoliko dni prej, preden se izvali mlada, razen če je stara odmrla, ali jo je mlada umorila, če radi slabega vremena ni mogla rojiti. Dobro je vedel, da zalega matica vse celice, ne le čebelnih, ampak tudi trotovske in je torej mati vse čebelne družine, da so čebele samice, trotje pa samci, ne pa, kakor so prej trdili, čebelam vodonosci.

Točno je izpovedal, da čebele lahko preobrazijo v matico čebelno žerko, ako ni preveč stara, in da je ženski spol spočet že v jajčecu, ki ga matica znese v čebelno celico. Opazoval je, da se matica spraši v zraku in je prvi popisal njeno vrnitev v panj po prahi z znamenjem opravitve v zadku. Povedal je, da je to znamenje odtrgan trotov plemenilni organ. Osirotelim panjem je dodajal na razne načine oprasene matice v matičnicah iz žice. Kar je povedal v svojih knjigah, drži še danes, po 160 letih, kakor pribito.

In tako je »kranjski kmet« odkril marsikatero skrivnost čebelne družine in je moral zatirati med Nemci zmote, ki so vanje verovali njihovi izobraženi čebelarji in raziskovalci.

Ni torej čudno, če so imenovali že nekdanj Janšo »našega domorodca, vel'čga vojvoda in očeta čebelarstva« in če je Navratil dejal, da je Janša ne le prvi čebelar v vsem cesarstvu, ampak celo kralj čebelarški v vsej Evropi in če je končno krstil njegov »Nauk o čebelarstvu« za »Čebelarško sv. pismo«.

Zanimivo je tudi to, da so Nemci smatrali Janšo dolgo časa za svojega rojaka. Šele nedavno je znameniti čebelar dr. Ambruster odkrito priznal, da je Janša bil rojen Slovenec.

Janša, po domače »Kuharjev Tonej«, pa je bil tudi spreten slikar; naredil je take končnice na panje, da nobeden takih. Pri Kraljiču na Breznici so dolgo imeli na končnici leva, ki ga je bil naslikal Kuharjev Tonej; bil je tako živ, da je gledal zmerom za človekom, kamor je šel.

Janšev čebelnjak je stal do leta 1877, kakor ga je bil postavil mojster sam. Tega leta so postavili nov čebelnjak, en hrastov tram iz starega čebelnjaka, dolg 4 m, so pa vdělali za spomin v novega. Pa tudi tega čebelnjaka ni več. Omenjeni tram je našel gosp. Perc iz Celja za Janševim domom. Gospodinja mu ga je podarila za čebelarški muzej v Celju; tako je rešen propada.

Janševa rojstna hiša je stala vse do leta 1907. Čebelarstvo in sadjerejsko društvo za Kranjsko mu je leta 1884 v proslavo 150 letnice njegovega rojstva odkrilo na hiši spominsko ploščo. Leta 1907 so staro hišo podrli in sezidali nekoliko niže novo, vzdali pa so zopet spominsko ploščo.

Naj omenim še nekaj v tolažbo čebelarjem, ki jih danes tudi tlači kriza, in da ovržem stari pregovor: muha ne da kruha. Nekoč je obiskal Janšo na Dunaju njegov sosed z Breznice. Ko se je vrnil domov, je trdil, da ima Janša toliko denarja, da ne ve kam z njim.

Večnega spomina, pravi Navratil, so dostojne zlasti te-le Janševe besede in vredne, da se zapišejo z zlatimi črkami: »Jaz ne končam nobene čebele zaradi medu in voska, ampak jih ohranim žive in zdrave, da mi nosijo drugo leto zopet voska in medu.« Janša se je torej že takrat boril proti stari in grdi navadi, ki še danes tudi pri nas ni popolnoma izginila, proti žveplanju čebel. Še danes se najdejo kruti nehvaležneži, ki pri podiranju pa-

njev čebele uničujejo; podirajo najtežje panje, umore torej prav tiste čebele, ki so bile najmarljivejše.

Poleg Slovencev Janše so se odločilno udeleževali na polju čebelarstva še drugi Slovani. Ukrajinec Peter Ivanović Prokopović in pred vsem Poljak Janez Dzierzon sta izumitelja premičnega satja. Ta izum je tako važen in tako dalekosežen, da se z njim začena v čebelarstvu nova doba. Dzierzon je odkril tudi partenogenezo, to je deviško sposobnost zaroda; trotje namreč nastanejo iz neoplojenih jajčec. Moravan major Hruška je izdelal prvo točilo za med.

Vsa ta dognanja in vse te izume so potem izkoristili strokovnjaki raznih narodov in dvignili v kratkem času čebelarstvo na nesluteno višino. A. Janši pa gre nevenljiva hvala, da je s svojimi bistroumnimi in temeljitimi dognanji dal proučevanju čebel popolnoma novo smer. Le škoda, da je tako zgodaj umrl, sicer bi bil brez dvoma odkril še marsikaj, kar je bilo potem prihranjeno drugim. Slava njegovemu spominu!

Kranjič.

Henrik Peternel — Trnovlje.

Tistemu, ki čebelarji že od začetka v novodobnih panjih, se ne zdi mogoče, da bi mogel čebelar, ki je po dolgih letih postal že mojster v opravljanju novodobnih panjev, žalovati po časih, ko je še čebelaril s kranjiči. In vendar je tako! Tudi pisec teh vrstic se spominja z otožnim srcem tistih srečnih dni, ko je prevladoval v njegovem čebelnjaku kranjiček.

Ta spis naj bo hvaležen spomin na one srečne dni in bodrilo vsem tistim, ki ne poznajo poezije čebelarjenja s kranjiči. Preden preidem na podrobni opis kranjiča in čebelarjenja z njim, naj navedem vzroke, zakaj je teh panjev čimdalje manj.

Prvi vzrok je pač, da iz kranjičev ni mogoče pridobivati točenega medu, ker so sati nepremični. Če hočemo medu, moramo satje podreti. Vsi poiskusi, premagati to

oviro, so ostali brez uspeha. Ako pustimo, da čebele stavijo satje na prečne letvice zgoraj pod stropom, ne uspevajo tako kakor v običajnem kranjiču, ki v njem stavijo sate poševno, to je iz kota v kot. Le mali roji gradijo včasih v začetku prečno satje, a pridejo k poševnemu, kakor hitro se okrepijo. Tudi s podolžnim satjem na deščicah ne dosežemo za čebelno družino tistih udobnosti, ki jih ima v panju z nepremičnim satjem. Podolžno delo je za čebele sicer ugodnejše kakor prečno, a naravne stavbe ne odtehta, kajti čebele, ki si grade gnezdo po svoji volji, stavijo sate v različni medsebojni razdalji, ki je velika 34 do 44 mm, da imajo posebne sate za čebelno zalego, posebne pa za trote. Ob prav dobri paši pa napravijo tudi izredno debele sate, ki jih napolnijo z medom. Pri podolžni

Končnica št. 1.

Končnica št. 2.

stavbi na deščicah bi bil sat, dolg 70 cm in še več, ne le neroden za odkrivanje, marveč tudi za točenje, čeprav bi imeli na razpolago dovolj visoko točilo. Ako pa razdelimo podolžni sat s prečnimi grabljicami v sredi panja na dva dela, je to za čebele ovira, ki jo prekoračijo komaj takrat, ko v panjih brez take ovire že novijo satje pri zadnji končnici.

Na kratko povedano: preveč smo že poskušali, da bi kranjiča mobilizirali, zato res ne kaže, da bi s tem še nadaljevali. Nizki sati iz kranjiča na deščicah so kaj nepriročni za točilo, prava igrača v primeri s sati iz A.-Ž. panja, zato smo se odločili za A.-Ž. panj, ker pri kranjičih ne moremo rabiti onih koristnih pripomočkov, ki nam jih nudi napredno čebelarstvo.

Kranjič je in ostane panj, ki je z njim mogoče pridelovati med v satju le jeseni, ko podremo določeno število panjev.

Nepobitna resnica pa je, da je jesenski pridelek medu iz teh panjev včasih neverjetno obilen, posebno po dobri jesenski paši.

Drugi vzrok, da pada število kranjičev, je živčnost čebelarjev začetnikov. Ti dandanes nočejo počakati, da bi se polagoma naučili čebelarstva; hočejo imeti takoj panje najnovejšega sestava, hočejo vse, kar čitajo, vidijo in sami poskusijo, hočejo biti v nekoliko mesecih že v prvih vrstah mojstrov čebelarjev. Kranjič je sicer neverjetno lahko dostopen, ako je pravilno izdelan in v rokah umnega čebelarja, toda manjka mu, kar si začetnik tako zelo želi: satov ni mogoče po mili volji premikati. Tisti, ki čebelari s kranjičem, raste pola-

goma, tako rekoč sporedno s svojim čebelarstvom. Resnici na ljubo pa moramo priznati, da se je čebelar, ki je polagoma zrastel iz začetnika v mojstra, temeljito priučil čebelarstva, medtem ko je znanje, ki ga dosežemo v nekoliko močnih in naglih zaletih, bolj plitvo. Toda sedaj živimo v času naglega razvoja in ta naglica je postala tudi v čebelarstvu odločilna. Proti toku česa pa je borba brezumna, tudi za tako dober panj, kakor je kranjiček.

Tretji in gotovo tudi najvažnejši vzrok, da se manjša število kranjičev, je politika avtarkije, ki se je uveljavila v povojnem času skoraj povsod na svetu. Ta politika stremi za tem, da vsaka država kolikor le mogoče zavre uvoz blaga iz tujine. Zaradi tega je naš izvoz živih čebel v tuje države neverjetno močno nazadoval. In prav kranjič je panj kakor nalašč za izvoz živih čebel! Če recimo kdo v Avstriji potrebuje živih čebel, si bo naročil roj ali plemenjaka. Gotovo bo imel rajši plemenjaka v zgodnji pomladi, da bo z njim čebelaril vse čebelarsko leto. Dobiti plemenjaka na satnikih lastne mere je skoraj nemogoče, ker ima vsaka dežela po več mer satnikov.

Kranjič sam ne stane veliko, malo več kakor navaden zaboj, satniki nič, ker jih ni, a sate lahko izrežemo in vdellamo v satnike kakršnekoli mere, vosek in med iz nerabnih satov iz kranjiča pa imajo svojo vrednost za slehernega čebelarja. Zato rečemo lahko, da je kranjič vzor panja za kupčijo z živimi čebelami, bodisi da ga prodamo kot plemenjaka, bodisi da ga imamo kot dobavitelja rojev za kupčijo, ker v njem čebele izredno rade rojijo.

Končnica št. 3.

Končnica št. 4.

Ako bo še kdaj (in veliko nas je, ki trdno verujemo v to) oživela kupčija z našo čebelo, ki je gotovo med najboljšimi, če ne najboljša na svetu, bo zopet povpraševanje po kranjičih. Greh nad narodnim bogastvom naše ožje domovine bi bil, ako bi takrat vpraševali naši zanamci, kakšen je kranjič. Ne morem in ne smem priporočati zopetne uvedbe kranjiča v naše čebelarstvo tako, da bi ta panj prevladoval, a poznati bi ga moral vsak in nobenega čebelarja bi ne smelo biti, ki bi ne znal z njim pravilno ravnati.

Kranjič bi moral biti panj za silo tudi pri najbolj naprednem čebelarju. Kolikokrat se zgodi, da se polasti naših čebel neugnano veselje do rojenja. Vračati prve roje ni dobičkonosno. Čebele ne izkoristijo paše, ker se jih je polotilo mrtvilo že več dni pred rojenjem. Mnogo časa preteče, preden mine to neugodno razpoloženje, zlasti ako bi plemenjaku vrnil prvi roj. Ako nimamo praznih A.-Ž. panjev in tudi denarja ne za njih nabavo, je najceneje, da vsujemo roj v kranjiča Janševe mere, ki stane malo denarja, ako si ga ob potrebi naročimo pri mizarju. Druge roje bomo seveda preprečili, da ne oslabijo plemenjaki v A.-Ž. panjih.

Začetnik običajno tudi ni preveč oblagodarjen z denarjem in si nabavlja A.-Ž. panje polagoma. Zakaj ne bi rojev, ki jih drugače ne more spraviti pod streho, vsajal v kranjiče, saj jih morda lahko celo sam napravi. Ni dobro, če je čebelar toliko napreden, da se izogiba kranjiča tudi v sili — v lastno škodo.

Po teh splošnih izvajanjih preidem k navodilom za izdelovanje kranjičev. Biti mo-

rajo taki, da so za čebelarja priročni, za čebele pa udobni.

Najprej glede velikosti! Pri kranjiču ni treba biti natančen glede notranje velikosti, ker nima panj satnikov. Glavna je zunanja mera. Izdelovati bi ga morali le v dveh velikostih, manjše za kupčijo z živimi čebelami, večje za plemenjake. Panj za kupčijo naj bo (zunaj merjen) 70 cm dolg, 16 cm visok in 30 cm širok. Stranici morata biti iz 2 cm močnega lesa, ostali deli pa so lahko $\frac{1}{2}$ cm tanjši.

Janšev panj je 79 cm dolg, 19 cm visok in 37 cm širok. Za pokrov in dno naj bo les $1\frac{1}{2}$ cm močan, sicer pa naj bo nekoliko močnejši.

Jasno je, da ima Janšev panj dovolj prostora za razvoj močnejše družine. So čebelarji, ki trdijo, da v takih velikih kranjičkih čebele ne rojijo rade. Toda to je le na videz resnično. Ako vsadimo dva mala roja, enega v majhnega kranjiča, drugega v velikega, bo gotovo prihodnje leto rojila prej družina v malem panju. Ako pa vsadimo v velik (Janšev) panj velik roj, bo prihodnje leto prav takrat rojil kakor mali, samo s to razliko, da bo roj iz velikega panja dvakrat težji kakor iz malega. Da imajo panji vse enako vnanjo mero, dosežemo na ta način, da postružimo vse deske na isto debelino, ali pa da zmanjšamo ali zvečamo z različno debelimi deskami notranje mere za kak milimeter. Vsekakor je za prijetno čebelarjenje treba, da so vsi kranjiči enake zunanje mere in tudi enake velikosti.

Deske za kranjiče naj bodo smrekove, brez grč. Najboljše so iz sredine hloda blizu stržena, toda brez njega. Deske iz stranskih delov rklja, torej blizu krajnikov niso

za rabo, ker se prerade bušijo. Pokrov in dno moramo narediti vedno iz celega. Za stranice in končnice prežagamo kake dovolj široke deske, ne smemo jih delati iz celih desk, da se ne zvržejo. Samo ob sebi se razume, da morajo biti popolnoma suhe, sicer razpokata pokrov in dno.

Da nas panji ne stanejo preveč, opustimo pri izdelavi vse nepotrebno struženje, ker je za čebele brez koristi, panj pa celo poslabša. Sprednja in zadnja končnica naj bosta na obeh straneh postruženi. Dno in stranici naj bodo gladko postružene samo na oni strani (licu), ki je obrnjena v notranjščino panja. Pokrov naj bo le na znotraj toliko postružen, da ni več kosmat. Ni pa treba, da bi bil gladek, da čebele sate nanj trdneje pričvrstijo.

Sprednja in zadnja končnica naj se zaje-data tesno, a ne pretesno v zareze stranic, da ju je mogoče z dletom ali z močnim nožem odpirati in zapirati. Pokrov naj bo k stranicam čvrsto pritrjen s 6—8 navadnimi žebli. Dno naj bo pritrjeno k stranicam samo s štirioglatimi žebli, ki jih izmenjamo po daljši rabi z močnejšimi. Vijakov ne priporočam, a kdor že hoče, naj jih uporablja. Nikakor ne smemo pozabiti, da ne bi napravili novemu panju v pokrovu v sredi med 1. in 2. tretjino dolžine (od spredaj merjeno) z vehovnikom veho v premeru 8—10 cm in izrezek pritrčiti nazaj v pokrov. To je važno, da moremo nanj v primeru brezmatičnosti naložiti panj z matico. Spodnjemu odpremo veho, nanj poveznemo brezmatičnega brez dna, reže pa zamažemo.

Kdor ima kranjiče izdelane po teh navodilih, bo z njimi lahko in uspešno čebelaril. Na podlagi teh izvajanj lahko rečemo: kranjič je panj z nepremičnimi sati, ki so pritrjeni neposredno na pokrov. Sprednja in zadnja končnica sta premični. Dno se da lahko odtrgati, bodisi da panj obrnemo in ga položimo na klop, bodisi da ga drži pomočnik in dno z dletom odtrgamo. Vse druge morebitne izpremembe v izdelavi kvarijo panj, ga napravijo manj dostopnega in ga podražijo.

Če primerjamo množina satja v kranjiču in A.-Ž. panju dobimo tole razmerje. Kranjič za kupčijo ima prostora za 7 satov v dolžini 65 cm in višini 12 cm, torej nekoliko več kakor 6 A.-Ž. satov ter skoraj toliko kakor eksportni panj s sedmimi A.-Ž. sati. Janšev panj ima prostornine za 8 satov po 75 cm dolgih in 14.8 cm visokih, torej nekoliko več kakor 10 satov A.-Ž. panja, tedaj še za dober sat več kakor jih ima A.-Ž. panj v plodišču. Seveda ne napravi vsak panj po 8 satov, kajti zaradi trotovine in debelih medenih satov je v marsikaterem panju le 7 ali celo 6 satov. Pri našem obračunu odločuje le prostornina, ki jo čebele izrabijo po svoje, gotovo ne v lastno škodo.

Popis obrata s kranjiči se mora začeti z vsajanjem roja, ker je ta dan dan rojstva kranjiča. Roj mora biti primerno velik in se ne sme tako rekoč izgubiti v panju. Stari čebelarji so rekli, da mora v panju zapreti sopo, to se pravi, roj naj bo tako velik, da sega v panju, ko se zbere v kepo od stranice do stranice in od pokrova do dna. Manjši roji po navadi ne izdelajo prvo leto dovolj satja, v prihodnjem letu pa napravijo v praznem prostoru večinoma le trotovino, kar ni nikomur v korist. Ako so roji premajhni, jih moramo, če le mogoče, združiti, in sicer le roje z neoprašeno matico. Roji prvci z neoplemenjeno matico so večinoma dovolj veliki. Komur se hoče mladih matic, naj si napravi nekaj malih panjev, približno polovico ožje in krajše kot navadne. Vanje naj vsaja male roje. Ako izgubi plemenjak matico, mu odpremo veho in naložimo nanj prašilčka z mlado oprášeno matico. Ko matici zmanjka zgoraj prostora za zaleganje, se preseli v spodnji panj, jeseni bo pa naklada polna medu. Še preden nas je Američan Pratt osrečil s svojimi prašilniki, so naši stari čebelarji znali »vzrejati«
reservne matice na povedani način. Že leta 1899. sem videl na Cerkljanskem take prašilnike, ki so bili že vsi trhli od starosti in rabe.

Pri vsajanju roja v kranjiča moramo paziti, da se usede v panj spredaj, ne zadaj.

Ako začne staviti satje zadaj, ostane sprednji del panja prazen in čebele morajo v primeru ropanja braniti ne samo žrelo, ampak vso stavbo. Tudi treba včasih čebele pitati, a pitanje spredaj je nevarno zaradi ropanja. Ako stavijo čebele satje zadaj, naj čebelar ob prvi priliki, ko se je satje že nekoliko utrdilo, vzame panj iz skladanice, ga previdno obrne narobe in odtrga dno. Nato naj ga pritrdi na panj tako, da bo brada na tistem koncu panja, kjer je satje. Ako je panj pravilno izdelan, morajo biti žebliji, ki je z njimi dno pribito, enako daleč od obeh koncev panja. Zato jih lahko potisnemo v stare luknje, četudi dno zasučemo; potem odpade zabijanje nanovo. Zamenjamo še končnici in delo je opravljeno.

Tipični dolenski čebelnjak. Foto Franc Krašovec.

Ko čebelar ogrebe roj v panj, naj pazi nanj, da ga ne izgubi. Panj naj bo iz smrekovega ali lipovega lesa, nikakor ne iz hojevega. Da mu čebele ne popihajo iz panja, naj čvrsto natre notranjost vsakega novega panja z segreto zadelavino, ki jo je spravil pomladi, ko je čistil končnice. Panj naj ne izpostavlja žgocemu soncu in naj skrbi, da bodo sončni žarki obsevali samo sprednjo končnico.

Ob dobri paši izdeluje roj satje kaj naglo. V desetih dneh je zadelan ves zasedeni prostor. Ako pa se paša pretrga, zlasti kadar vleče burja, ki izsuši vse medene vire, mora čebelar priskočiti roju na pomoč in mu pokladati tako izdatno, da čebele ne prenehajo staviti satja. Neumestno je pitati, kadar je paše dovolj. V takem primeru bi čebele izdelovale spredaj v panju globoke celice za medene sate, namesto navadnih.

Pri prvih v kranjcih, ki dajo še isto leto roje (vnuke), pazimo, da ne izgube matic.

To je laže, kakor bi si marsikdo mislil. Osem dni po odhodu zadnjega roja izrežemo iz poljubnega panja košček sata s prav mlado zalego. Izrojencu izrežemo spredaj prav tako velik košček, na njegovo mesto pa pritrdimo košček sata z mlado zalego. Čez pet dni se prepričamo, ali so čebele napihnile matičnike nad dodano zalego. Paziti moramo, da niso prazni, t. j. brez zalege. Ako so čebele potegnile prave matičnike, je najbolje, da panju izrežemo tisti košček sata z matičniki, panj pa poveznemo na kakega drugega, ki je v redu. To storimo le, ako nimamo prašilčka ali kake dobre oplemenjene matice. Ako pa čebele matičnikov niso napihnile nad dodano zalego, je znamenje, da se je mlada matica srečno oplemenila. Jeseni mora čebelar panje najprej stehitati in zapisati težo posameznega na zadnjo končnico. Ker mora biti na vsakem panju zapisano, koliko tehta prazen, je čebelarju lahko mogoče izraču-

nati težo vsebine. Navadni kranjiči izhajajo po navadi z 8—10 kg čiste teže, ako ni satje prestaro. V krajih s prav zgodnjo pašo na vresju zadostuje tudi nekoliko manj.

Čebelar naj odloči, katere panje bo pustil za pleme. Panjev, ki niso izdelali niti dve tretjini satja, naj ne prezimuje. Malovredni so vnuki in prvci s starejšimi maticami. Za pleme so najboljši drujci in izročenci. Jalovcev nikar ne puščajmo za obrat s kranjiči. Sicer pa odločuje letina in potreba, koliko panjev in katere bomo s

pridom pustili za pleme. Ne prenačimo se s podiranjem panjev, ki niso za pleme. Počakajmo, da se vsa zalega poleže, zato podirajmo šele v oktobru. Ta posel opravimo o lepem vremenu v popoldanskih urah. Ako je v panju majhna družinica, pa ima mlado, lepo satje, a malo medu, ga ne podremo, marveč preženemo čebele v drug panj. Panj s satjem in medom vred pa spravimo za prihodnje leto. Takemu panju pravijo Gorenjci pušča. Zelo medene panje in panje s starim satjem moramo podreti.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno čebelarstvo Slovenije.

Julij Mayer — Dob

Čebelarstvo je v naši banovini še dokaj lepo razvito, saj čebelarijo 12334 prebivalci z malone 100.000 panji raznih sestavov.

Število čebelarjev	Srez	Število panjev	Število panjev na čebelarja
298	Brežice	1740	5·8
587	Celje	4370	7·4
334	Črnomelj-Metlika	2498	7·5
366	Dol. Lendava . . .	2836	7·8
665	Dravograd	5175	7·8
280	Gornji grad . . .	1972	7
541	Kamnik	4784	8·8
368	Kočevje	3672	10
219	Konjice	1316	6
499	Kranj-Škofja Loka	5371	10·7
713	Krško	5472	7·6
233	Laško	1553	6·6
626	Litija	4755	7·5
826	Ljubljana	11114	13·4
549	Ljutomer	5342	9·7
226	Logatec	2732	12·1
430	Maribor des. breg	3238	7·5
609	Maribor levi breg	4092	6·7
856	Murska Sobota . .	4459	5·2
794	Novo mesto . . .	5758	7·3
472	Šmarje	2598	5·5
985	Ptuj	6764	6·8
373	Radovljica	4850	13
486	Slovenjgradec . .	3412	7·4
12334		99873	8·1

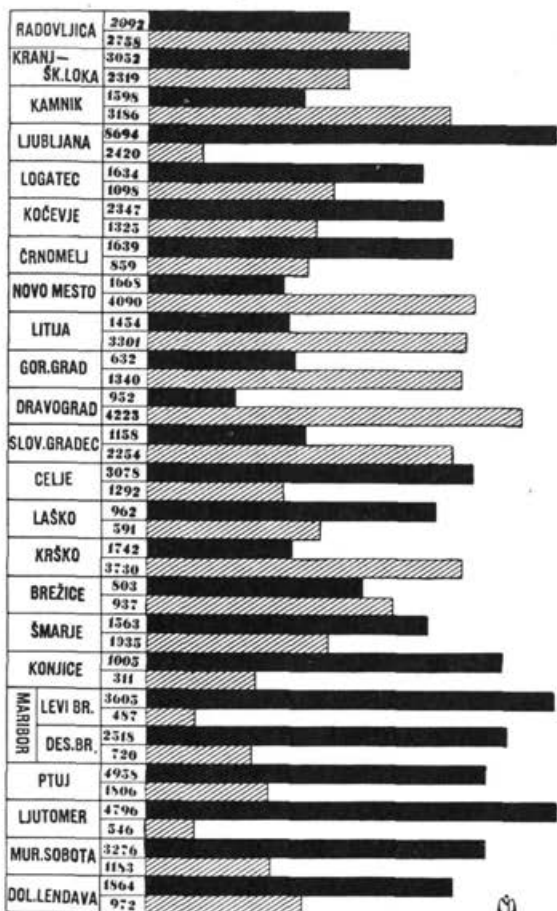
Na širokem Dravsko-Ptujskem polju in pa v Prekmurju ter deloma na Krškem

polju so se čebelarji oprijeli panjev velike mere, da pač laže in bolje izkoristijo ajdovo pašo. V gorskih predelih ob naši severni meji, od Radovljive do Dravograda, in pa na Dolenjskem prevladuje še vedno skromni kranjič. Tu je doma še vedno čebelarjenje na roje. Ljubljana in njena neposredna okolica ima zelo razvito čebelarstvo, ki bi pa ne moglo živeti brez prevažanja na poletna in jesenska pasišča. Gozdna pasišča pod Krimom in v smeri Vrhnika—Logatec bodo pa kmalu dosegla »svetovni« sloves, sodeč vsaj po navalu, kadar zamedel jelka tam okrog!

Izredne zanimivosti nam nudi podrobnejši pregled panjev. Na prvem mestu so vsekakor kranjiči, ki jih je 37.614 ali 37.7% vseh panjev v banovini.

Tudi naš A. Ž. panj je močno razširjen. Slika na str. 82 nam nazorno prikazuje, v kolikih odstotkih je zastopan ta panj v posameznih srezih. Hkrati pa nam tudi kaže, kje nam je v bodočnosti zastaviti delo. Najmanj jih je v srezih Konjice, Dol. Lendava in Murska Sobota. V vsej banovini jih je 33.192, polovičarjev pa 863, obojih torej 34%.

Na bivšem južnem Štajerskem opazamo močan vpliv predvojne nemške čebelarske propagande, ki je širila panje nemške mere, ponajveč dunajčane. Ta se je udomačil zlasti v območju Maribora, Ptujja, Konjic in

RAZMERJE MED PANJI Z DELOM

■ PREMIČNIM IN ▨ NEPREMIČNIM

Ljutomera. Tudi kočevski srez ima precej teh panjev, nekaj malega jih je pa še po drugih srezih. Vseh dunajčanov sem naštel 8853. Neusserjev panj je močno razširjen okrog Ljutomera (2387). Murske Sobote (1670) in Dol. Lendave (466).

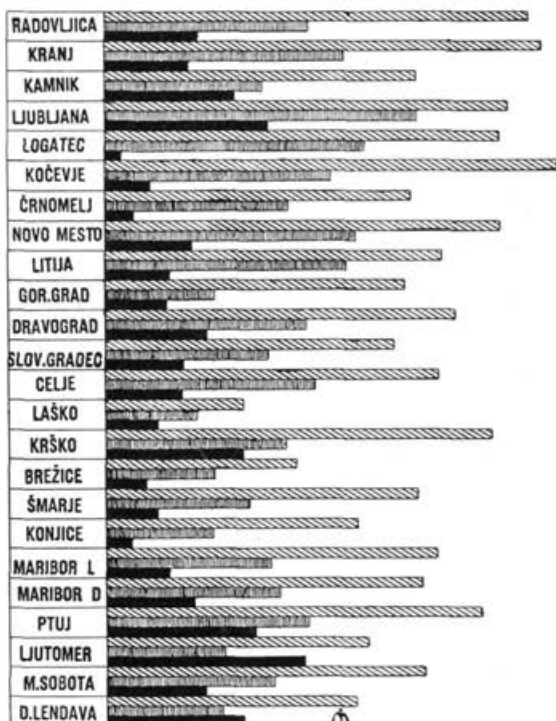
V Prekmurju se opaža nekdanji madžarski vpliv in se je tod širil Boczonádijev panj, ki jih je 923. Na Dravsko-Ptujskem polju in v Prekmurju ni kranjčev. Njih mesto zavzemajo slamati koši, ki jih je lepo število, 5830.

Poleg že omenjenih panjev so še panji različnih sestavov, raznih posebnosti in novosti. Največ je še panjev z majhnimi satniki, ponekod jim pravijo »džerzonovci« ali pa »nemška normalna mera« (1289), gerstungovcev je 500, ameriških pa 423; vseh drugih še 5862.

Zanimivo je razmerje med panji s premičnim in nepremičnim delom, kakor ga prikazuje priloženi črtež, ki nam hkrati odkriva, kje se čebelarji res intenzivno bavijo s »pridobitnim« čebelarstvom. Srezi Ljubljana, Ljutomer in Maribor levi breg brezdvomno prednjačijo, ker je tu 88—90% panjev s premičnim delom. Sreza Krško in Litija imata le okroglo 30% takih panjev, Dravograjski celo le 18%.

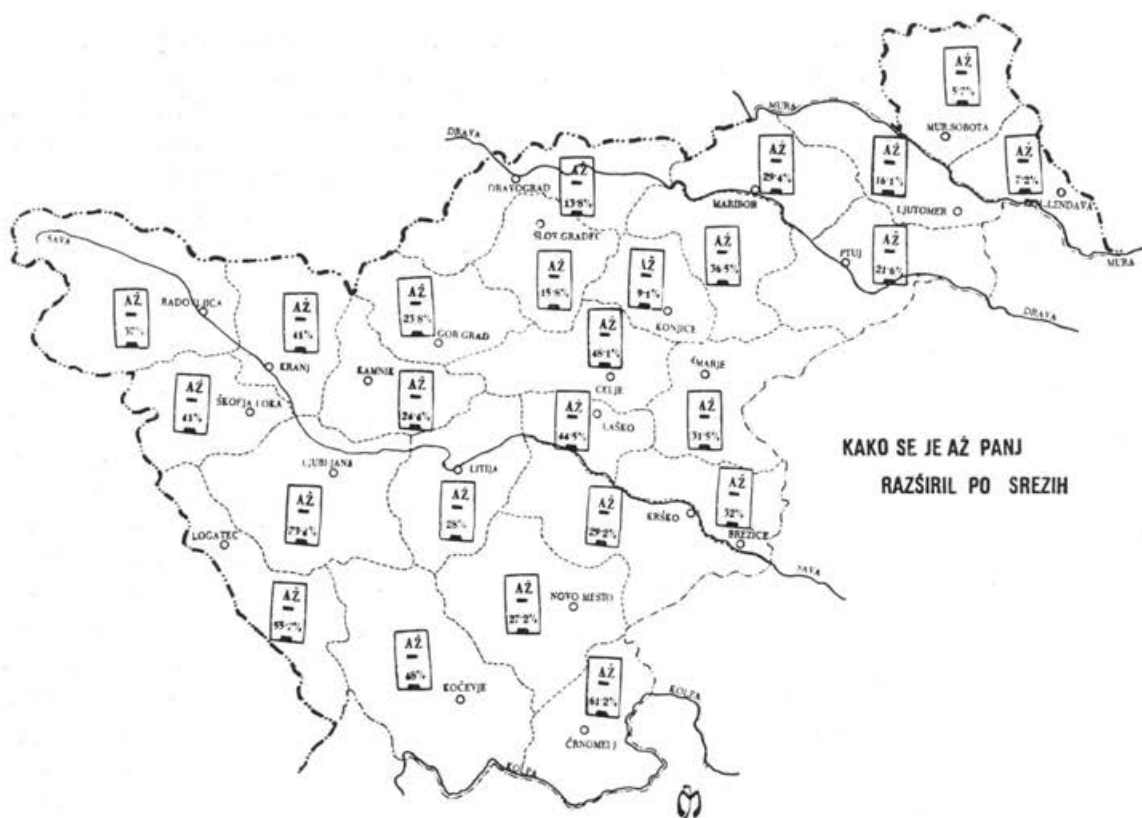
Panji sami na sebi že predstavljajo lepo narodno premoženje, v približni vrednosti 10,000.000 Din. Vse večja pa je gospodarska vrednost teh panjev. Milijone in milijone pridnih čebel dnevno obiskuje naravnost neverjetne množice cvetov, jih oprahuje in s tem pripomore do boljšega in obilnejšega zaroda.

Da se malo poigram s številkami! Na panj lahko računamo, da izletava 10.000 čebel na dan. Ena čebela obiše dnevno okroglo 4000 cvetov, čebele enega panja torej 40 milijonov, vse čebele po banovini

RAZMERJE MED POVRŠINO SREZA
PAŠNIM POLJEM
ŠTEVILOM PANJEV

▨
▨
■

pa 4 bilijone cvetov. Kolika vrednost je v tej množici cvetnih obletov, nam postane jasno, če računamo le 1% oploditev pri sadnem drevju. Pri jablanah bi to značilo okroglo 40.000 vagonov sadja!

Obenem dvignejo te množice drobnih delavk iz narave velike količine zdravilnega medu, ki ga domače prebivalstvo samo konzumira. Le v izredno dobrih letinah imamo medu za izvoz v druge dežele.

Janša in Žnideršič, predstavnika slovenskih čebelarjev.

France Guna, Zagorje

Zdi se mi, da Slovenci v vrsti kulturnih narodov nismo med zadnjimi. Poglejmo samo naše čebelarstvo — da o drugih kulturnih panogah ne govorim — in videli bomo, da naš ponos ni prazen in brez stvarne podlage. Saj v vsej tisočletni njegovi zgodovini ne najdeš dobe, v kateri naše čebelarstvo ne bi bilo zmožno uspešno tekmovali s čebelarstvom drugih omikanih narodov, in ni ga bilo čebelarskega problema, ki bi bil kdajkoli mogel spraviti v zadrego našega čebelarja. Ti lepi uspehi so vsekakor in pred vsem osnovani na veliki ljubezni do čebel, ki je najdemo pri redkih narodih toliko kot baš pri Slovencih. Ta ljubezen je prehajala pri nas iz roda v rod

s tako intenzivnostjo in vztrajnostjo, četudi sicer podzavestno, da nam je prešla v meso in kri: ni več privzgojena, naravnost prirojena je že našemu čebelarju.

Naše visoko razvito čebelarstvo je pa zlasti tudi zasluga naših velikih mož, čebelarskih pionirjev. Prvi med njimi je gotovo Janša, in to ne samo z zgodovinskega vidika, temveč je njegova veličina tista, ki mu daje pravico do prvega mesta. Naš pesnik Valentin Vodnik ne slovi toliko po svojih pesmicah, nego po tem, da jih je začel zlagati kot prvi. O Janši velja drugačna beseda: res, bil je tisti, ki je pri nas oral ledino, toda oral jo je tako globoko, kakor še nihče pred njim in nihče za njim.

In baš v tem je njegova slava. Njegovi knjigi, jedrnata izvlečka njegovega znanja, sta zato tehtna dokaza, ker nista morda samo redkosti tega ali onega antikvarijata, temveč sta živ ponos vsake najmodernejše čebelarstvo strokovne knjižnice, kjer stojita kot najimunitnejši med vrstnicami. Še več: toliko čitan je malokateri čebelarški spis kot sta baš Janševi knjigi; saj jih dan za dnem srečujemo prav tako v rokah čebelarja začetnika, ki išče v njih osnovnih pojmov, kakor v rokah strokovnjaka, ko se opira na nje v svojih znanstvenih izsledkih.

O Janšu bi lahko rekli, da je v polnem obsegu posebljena tisočletna čebelarstvo praksa našega naroda. V njem so podane vse dotedanje bogate izkušnje, vsa številna opazanja, ves način čebelarjenja, — skratka vsa naša čebelarstvo tradicija. Kar pa daje zelo močen poudarek njegovemu strokovnjaštvu, je dejstvo, da je to starodavno dediščino znal v svoji marljivosti in vztrajnosti združiti in obogatiti s prispevki lastnega proučavanja in lastne nadarjenosti. Na tej podlagi torej je delal in gradil ter končno izklesal samostojen, pristno slovenski način čebelarjenja. Razume se, da so Slovenci že pred Janšo imeli svoj izrazit način čebelarjenja, preiskujen v glavnih obrisih, v temeljnih vprašanjih, vendar je v marsičem vladala precejšnja nejasnost. Zlasti je manjkalo enotnosti, kar bi sčasoma utegnilo imeti za posledico še večjo nepoučenost in razcepljenost. Vsemu temu je odpomožal Janša s tem, da je, kakor rečeno, spravil dotedanjo našo čebelarstvo prakso v sistem ter jo s tem naredil enotno in smotreno. Čudovito je, kako je v tem svojem sistemu lepo uravnovesil tri prevažne činitelje; tradicijo, pašne razmere in čebelno pasmo; v tem se je pokazal pravega mojstra in nam je še danes zanesljiv svetovalec na naših sedanjih potih, ostal bo pa tudi v bodoče nepogrešljiv kažipot vsem tistim, ki bodo kakorkoli skušali iskati, oziroma najti modernejših smeri slovenskemu čebelarstvu.

V zvezi s tem nekaj besed. Ko namreč

v duhu gledamo podobo našega slavljenca ob dvestoletnici njegovega rojstva, se nam nehote vsiljuje vprašanje, kako je danes z nami, učenci tega velikega učitelja. Smo li na pravih potih, smo li vredni poslušalci zlatih naukov njegovih? In še točneje povedano: kako bi danes čebelaril in deloval Janša, če bi, recimo, še enkrat prišel med nas?

Nič kaj ne bom pretiraval, če rečem, da bi imel Janša danes med nami v marsičem dokaj težje stališče. V njegovem času so bila srca preprosta, brezpogojno do vzetna za njegov pouk; kakor žejna zemlja srca blagodejni dež, so Slovenci celo stoletje hvaležno poslušali njegovo besedo, ki je prav zaradi tega tako obilno obrodila. — Danes je to drugače. Čemu imamo vsak svojo glavo? Da pač mislimo z lastnimi možgani! In ker bi Janša kot napreden čebelar skoro gotovo skušal uvajati kake »novotarije«, bi ga mi, ki smo za to vedno pripravljeni, najprej pošteno izonegavili, nakar bi v pomirjenje duhov predlagali vsak svoj izvirni sestav, ki je seveda vsaj za 100% popolnejši od njegovega. — Ali je tako, ali ne?

Janša pa bi — marljiv kot čebelica — tiho, mirno in neumorno snoval in ustvarjal dalje ter pripravljajal brihtnim Slovincem zlate čase. Čebelaril bi nedvomno s premičnim satjem, zato bi kranjič ne bil njegov panj; vendar ga ne bi opustil popolnoma. Kako bi ga mogel zavreči, ko je v njem toliko poezije, ko je v njem utelešena vsa velika skrb in ljubezen naših dedov. In še to: saj je za roje končno vendarle še najboljši kranjič, posebno, če si želiš zgodnjih. — Vsekakor bi bili njegovi panji taki, da bi jih lahko zložil v skladanko ali čebelnjak: najmanj prostora bi vzeli tako in še grel bi se med seboj; pa so naši ljudje tega tudi najbolj vajeni. In kadar bi peljal v pašo, kako lepo bi take panje natovoril na avto; v pašo bi bilo prav zares treba voziti, saj kaže zmeraj slabše; pa ne samo v ajdo, ki je je vsako leto manj, tudi v resje in hojo. »Kar pod Krim jo mahnem,« bi dejal, »bomo videli,

če je res tako, kot se fantje Ljubljanci hvalijo.« Fantom Ljubljančanom pa bi se seveda strašno imenitno videlo, da imajo tako redkega gosta in na stežaj bi mu odpri vrata svojega podružničnega čebelnjaka. Stric Matic pa bi nemara brez pomisleka dal kar vso brado za takega gosta; i, kako ne, saj bi jo še kdo drugi, če bi jo imel! — Janšev panj bi imel tudi medišče, in sicer zgoraj; včasih smo nakladali kar škatle. Kot praktičen čebelar pa bi hotel imeti isto mero kot v plodišču in najbrž tudi podolžno satje... »To je pa A.-Ž. panj,« me bo prekinil ta ali oni, »in nič drugega.« Morda res, morda v celoti, morda samo deloma, v bistvu pa gotovo.

In prav zato si ne morem kaj, da se ne bi na tem mestu ob misli na Janša hvaležno spomnil našega Žnideršiča; saj je s svojim panjem predstavnik sodobnega slovenskega čebelarstva. Kranjič izginja; namesto njega se v lepih, prostranih čebeljakih košatih številni A.-Ž. panji, da se oko veselo pase po njih. In prav je tako: napredek je to, nujni razvoj, in sam Janša bi z mladeniškim ognjem potegnil z nami. Zakaj pa ne, saj je prav način čebelarjenja v A.-Ž. panjih izmed vseh sodobnih načinov njemu najbližji. Kako bi se mogel sicer v tako kratkem času tako globoko vsidrati med najširše plasti ljudstva, ki je pri novotarijah

znalo od nekdanj modro pretehtati, kaj se sklada z domačim razvojem in kaj mu je tuje.

Janša in Žnideršič — vredna predstavnika slovenskega čebelarstva! Prav nič ne bo slava prvega otemnela po besedi o drugem. Brazde našega Janše, ki je prvi temeljito zaoral na ledini našega čebelarstva, so tolike, da jih tisočletja ne bodo zabrisala z obličja zemlje; njegov spomin bo večni, ko utegne biti spričo silnega razvoja sodobnega čebelarstva A.-Ž. panj že davno pozabljen. Eno pa je vendarle res, in to drži: kakor je namreč Janša pred 170. leti na podlagi dotedanje samonikle tradicije tako rekoč uzakonil pristno slovenski način čebelarjenja, — tako nam je Žnideršič to čebelarstvo oziroma njegovo svojstvenost v zadnjem času ohranil in očeval pred številnimi tujimi vplivi. Zavedati se moramo namreč, da nas je kot majhen narod vedno ograjalo morje najrazličnejših vplivov od zunaj, in zasluga naših mož je, da v tem morju nismo utonili. Res je sicer, da je bilo več ali manj srečno naključje, da je prišel Janša o pravem času na pravo mesto, — ni pa bilo golo naključje, da se je na tem mestu pokazal tudi pravega moža, izrazito slovenskega čebelarja. V tem je Janša nedosegljiv, v tem mu dolgujemo hvalo.

Črni teloh.

Avgust Bukovec.

Najkasneje februarja meseca, v milih zimah pa že decembra in januarja, zacvete po naših hribih črni teloh ali kurjica, ki ga čebele z veliko vnemo obiskujejo, da si naberejo prve obnožine in se nekoliko posladkajo z medečino, ki jim jo nudi ta izredno zgodnja znanilka pomladi. Prva obnožina pa je začetek življenja v panju.

Črnega teloha je ponekod sila mnogo, poseben po Gorenjskem, po hribih v ljubljanski in litijski okolici ter v Savinjskih planinah. Menda ga sploh ni kraja, kjer bi ne bilo te lepe cvetlice na kupe. Ponekod je

teloha toliko, da imajo čebele na njem kar dobro pašo, ki jih toliko zamoti, da vsaj ni časa misliti na pomladansko ropanje.

Cvesti začne, ko sneg okoli njega popolnoma še ni odlezel in je v resje šinil šele prvi dih življenja. V veliki beli, roznato nadahnjeni čaši je venec lijčku podobnih mednikov, ki niso nič drugega kakor izpremenjeni venči listi.

Cvetje je pri narodu zelo priljubljeno. Prve domače cvetlice, ki se pojavijo na mestnih trgih, so šopki v mah povitih popkov črnega teloha. Na cvetno nedeljo je

Črni teloh.

skoraj ni butare, ki je ne bi krasili lepi cvetovi kurjice.

Korenina te rastline je črna in strupena. Ako jo posušimo in zmeljemo v prah, povzroča močno kihanje.

Pri nas rastejo tudi drugi telohi (zeleni, škrlatni), ki jih pa ni mnogo in nimajo za čebele omembe vrednega pomena.

Za prekrasno sliko te cvetlice, ki jo je napravil g. I. Golob in ki nam jo je poslal naš čebelarSKI prijatelj g. Šetinc z Jesenic, se omenjenima gospodoma prav pristrčno zahvaljujemo in se jima Slov. Čebelar toplo priporoča še za kaj tako lepega iz malo obdelanega poglavja »Naše medeče rastline«.

Drobec iz Janševih slovstvenih del.

Jos. Verbič — Ljubljana.

Slavljenec Anton Janša je pisal v svojem »Popolnem nauku o čebelarstvu« tudi o čebelnih boleznih. Iz važnega, a zelo kočljivega poglavja čebelne zdravstvene vede, ki je bila tedaj še silno pomanjkljiva, nam je zapustil tako popolno navodilo, da ga današnji znanstveniki, ki se leta in leta pečajo izključno s to stroko, ne morejo nadomestiti z boljšim. Dokazati hočem to na Janševem nauku, ki nas z njim navaja, kako razkužujemo žive čebele.

Da bo stvar vsem bralcem jasna, moram prej povedati nekaj o nalezljivih boleznih vobče. Večino teh bolezni, človeških in živalskih, povzročajo silno majhna in preprosta živa bitja, ki jih imenujemo glive cep-

ljivke ali v posebnih primerih bakterije in bacile. Zelo hitro se množe in če jim poide hrana in manjkajo tudi drugi življenjski pogoji, se preobrazijo v zelo odporne trose, ki brez hrane kljubujejo najneugodnejšim naravnim in umetnim vplivom ter ohranijo svojo življenjsko zmožnost včasih po več let. Povzročitelji bolezni se drže bolnika, primejo se pa tudi vseh živih in neživih stvari, ki pridejo z njimi v dotiko. Ako hočemo širjenje bolezni preprečiti, moramo te nevarne glive in njihove trose na bolniku in v vsej njegovi okolici uničiti. To opravilo imenujemo razkuževanje.

Huda gniloba ali čebelna kuga je tudi nalezljiva in zelo nevarna bolezen, ki na-

pada čebelno zalego. Bacili in trosi te bolezni so v bolnih, zlasti pa v odmrlih in razpadajočih čebelnih ličinkah. Čebele, ki se z nožicami, rilčkom in drugimi telesnimi deli dotikajo te zalege, raznašajo kužilo po vsem panju. Tako pridejo bacili tudi v med in obnožino, z njimi pa v čebelna prebavila. Odraslim čebelam ne škodujejo, čebelnim ličinkam pa prinašajo smrt. Ako nočemo, da bi gniloba upropastila panj in vse čebelarstvo, moramo razkužiti ne le satje, satnike, med in panjeve stene, temveč tudi čebele, ako hočemo, da jih ohranimo žive in da niso nevarne za zalego.

Temeljito in zanesljivo razkuženje moremo pri vsaki bolezni izvršiti le, ako poznamo povzročitelja bolezni, njegova svojstva, zlasti še kako je odporen, kako se širi itd. Z raziskovanjem bolezni v tem pogledu so začeli šele pred približno 50 leti. To velja tudi za čebelne bolezni. Kar vemo o bacilih hude gnilobe, je uspeh dolgotrajnih napornih preizkušenj. Raziskovalci so razpolagali s časom, raznimi sredstvi, drobnogledi, opazovalnimi panji, razložljivo panjevo opremo itd.

Pred 162 leti, ko je Janša pisal navodila za zatiranje hude gnilobe, se o bacilih in sredstvih za njihovo raziskovanje ni še nikomur niti sanjalo. Vendar nam v svojem »Nauku o čebelarstvu« daje Janša glede razkuževanja živih čebel nasvete, ki jih do danes še nihče ni izboljšal. § 106. omenjenega dela se glasi takole: »Edino gotovo sredstvo zoper gnilobo je to: preženi čebele v star, prazen, neraben panj, ki ga potem zavrzi ali sežgi, da ne okuži tudi drugih čebel, zakaj čebele prineso gnilobo s sabo v panj. Potem jih pusti tri dni zaprte, lačne in brez klaje, da popolnoma prebavijo stari med ter da se ga očistijo. Tretji dan jih stresí na tla, na kako desko ali na rjuho ter jim pristavi drug prazen in čist panj, da zlezejo vanj; opešanim pa pomagaj s kako šibico. Potem jim daj svežega medu, pa precej veliko, da se pokrepčajo in leté zopet na pašo. Usmrajeni panj je takoj odstraniti, in ko si mu izrezal med in vosek, ga sežgi. Biti moraš pa pre-

viden, da ne pridejo čebele do odvetega medu. V jeseni, ko mine paša, je najbolje, da take čebele v panju zadušiš.« Pozneje bomo videli, da je Janša s svojim »receptom« po nekem čudovitem naravnem čutu pogodil pravo, dasi ni bil povsem prepričan o zanesljivosti svojega navodila, kakor kaže zadnji stavek. Mogoče pa tudi ni imel vere, da se bodo čebelarji z vso potrebno natančnostjo po njem ravnali.

Zadnji vzrok je še dandanes merodajen, da živih čebel vobče ne razkužujemo. Delo je tudi dolgotrajno in poleg tega imajo suhe čebele tako majhno ceno, da se njihovo razkuževanje ne izplača. Pač pa si prizadevamo, da si ohranimo dragocene panje in orodje.

Če hočemo vrednost opisanega drobca Janšejevega dela prav oceniti, moramo pogledati, kaj pišejo v tem pogledu njegovi sovrtniki in nasledniki.

Idrijski zdravnik I. A. Scopoli piše v svoji obširni razpravi o naših čebelah (Slov. Čeb. l. 1916. in 1917.), ki je izšla leta 1770., torej takrat, ko je Janša pripravljal svoj »Nauk«, da večina čebelarjev v primeru kužne gnilobe požge čebelne družine s satovi vred. Iz besede »večina« moremo sklepati, da so naši ljudje še na drug način zatirali gnilobo, o čemer pa Scopoli ni ničesar zvedel, in pa, da je Janša morda dobil osnovo za svojo zdravstveno izjavo iz naroda samega.

I. L. Christ piše v svoji 372 strani obsegajoči knjigi: »Anweisung zur Bienenzucht« l. 1802. o gnilobi: Proti tej nezgodi ni nobenega drugega gotovega sredstva, kakor da čebele izženemo iz gnilobnih panjev in jih združimo z zdravimi.

Jurij Jonke, župnik v Črmošnicah, priporoča l. 1844. v svoji knjigi »Theoretische und praktische Anleitung zur Behandlung der Bienen«: Zadosti je, da le preženemo čebele iz gnilobnih panjev v druge prazne.

Vsem čebelarjem znani Dzierzon pripoveduje l. 1848. v »Theorie und Praxis des neuen Bienenfreundes«, da mu pri

zdravljenju gnilobe ni pomagala ne selitev in ne stradanje.

Janez S u m p e r, župnik v Skočidolu na Koroškem, piše l. 1871. v Slovenskem bučelarčku: Druge pomoči proti gnilobi ni, kot da preženemo bolne čebele v drug panj in ga odnesemo od čebelnjaka.

Navedene izjave pisateljev, katerih dela so mi bila na razpolago, kažejo, da sodobniki in nasledniki Janše dolgo stoletje po njegovi smrti ali ničesar niso vedeli o razkuževanju čebel ali pa so imeli v tej zadevi popolnoma napačne nazore.

Drugačne pa so sodbe novejših in najnovejših poklicnih raziskovalcev čebelnih bolezní, kot so dr. F. Leuenberger, dr. E. Zander in dr. A. Borchert¹. Vsi se držijo poti, ki jo je pokazal naš Janša. Dr. Borchert se v svoji knjigi: »Die seuchenhaften Krankheiten der Honigbiene«, ki jo je izdal 1930. l., popolnoma strinja z Janševim navodilom. Borchert ga le izpopolnjuje, ko navaja, da okužene čebele pred selitvijo poškopimo z vodo, da delo opravljamo pozno zvečer, da preseljene čebele postavimo v klet, da jim ne dajemo nikakega izdelanega satja, temveč samo satnice itd.

V bistvu je Borchertov postopek prav tak kot Janšev in je osnovan na podlagi

¹ Član biološkega državnega zavoda za kmetijstvo in profesor na živinozdravniški visoki šoli v Berlinu.

znanstvene ugotovitve, da so v okuženih panjih povzročitelji gnilobe na čebelah in v njihovih prebavilih. Čebele se bacilov in trosov, ki so jih prinesle iz okuženega panja in se drže njihovega telesa, oproste v posebnem prostoru in med dvakratno selitvijo mehanično, t. j. s svojimi nožicami in krili. Notranjih bolezenskih kali, ki so jih sprejele z okuženo hrano, pa se otrebijo po daljšem postu in nato z obilico zdravega medu. In ko jih poleg tega prisilimo, da si zgrade popolnoma novo satje, povzročimo, da ne pridejo prekmalu v stik z novo zalego.

Iz kratke razlage tega drobca Janševega dela se vidi, da je naš slavljeneč učil nekaj, kar stopa šele v sedanjem času v veljavo. Takih in drugih drobcev, ki jih je čebelarški svet v krajši ali daljši dobi po Janševi smrti začel ceniti, je pa mnogo. In tako je globokoumni Janša delal za čas, ki je prišel daleč za njim. Vse pa, kar je ta naš dični rojak sploh napisal, je ostalo skoraj brez izjeme do današnje dobe neovrženo. Mnoge važne iznajdbe, ki jih je po Janševi smrti srečen slučaj naklonil čebelarjem, so naredile, da nam njegovi spisi za sedanjí način čebelarjenja ne nudijo popolnega navodila, vendar niso prav nič zmanjšale njihove vrednosti. Zato tvorijo Janševi nauki še vedno temelj za razvoj čebelarstva vede.

Naše panjske končnice.

Avgust Bukovec.

V najmilejšem spominu so mi ostali tisti srečni časi, ki sem jih v mladih letih preživel na materinem domu, na trdnem kmečkem posestvu v logaških hribih ob izviru Sovre.

Pri hiši je bilo mnogo stvari in reči, ki so me zanimale čez mero, nobena pa me ni toliko, kakor uljnjak. Pred njim sem tiho ždeval ure in ure ter opazoval čebele in pasel oči po slikah na končnicah precej velikega števila panjev.

Pročelje uljnjaka je bilo meni najlepši

svet, poln čarov, mikavnosti ter zvedavost dražejih prizorov.

Dostikrat sem se v slike zamaknil tako močno, da sem bil gluhi in slepi za vse, kar se je godilo okoli mene. Včasih me je šele oster klic iz hiše ali pa lajež domačega kužeja zdramil, da sem se vrnil iz Indije Koromandije v preljubo Solzno dolino.

Ni je bilo končnice, ki je ne bi poznal do najmanjših podrobnosti. Nekatere so mi bile posebno ljube. Zlasti se dobro spominjam »Matere božje«, ki je imela ob

Končnica št. 5.

Končnica št. 6

strani neznansko lepa pušeljca, in pa »Levove glave«. Te se kar nisem mogel navedati. Izrezljal jo je bil kipar — samouk iz sosednje vasi, toda tako mojstrski, da bi bila v čast celo izučnemu rezbarju.

Široki levov jezik je bil brada panja; nanj so čebele sedale in urnih nožic izginjale v temno žrelo. Ta zanimiva končnica je sedaj v društveni zbirki.

Tudi moj stric je bil zelo vnet za končnice. Posebno lepe ne bi dal od hiše za noben denar, tako zelo jih je cenil. Naročal jih je pri nekem krošnjarju, ki je brinovec po kozarčkih ponujal od hiše do hiše. Prinašal mu jih je iz Poljan nad Škofjo Loko po 6 krajcarjev komad. Pri naročilu sta se natanko domenila, kakšna mora biti »malarija« na posamezni končnici.

Po dolgih letih me je neko pomlad obšla želja, da bi zopet videl kraje, kjer sem v mladosti ovčice pasel. Stric kar ni vedel, kaj bi od veselja storil, ko me je po tolikih letih zopet imel pred seboj. Ne da bi kaj govorila, sva zavila po stezici k čebelnjaku in sedla. Bil je krasen dan v maju. Jablane okoli čebelnjaka in daleč gori po rebri so bile od cvetja vse bele. Čebele so šumele kakor v roju in vlačile domov na žive in mrtve. Solnce se je upiralo v ulnjak z vso mlado silo, da so končnice na panjovih kar žarele.

Stric je odšel v hišo in se je kmalu vrnil s hlebom kruha ter z latvo kislega mleka. Meni pa ni bilo do teh dobrot, ampak sem le gledal in gledal končnice in obujal ljube, lepe spomine. Zdi se mi, da so se mi baš na ta dan oči odprle za lepoto končnic, za to svojevrstno ljudsko umet-

nost, ki je polna miline, izvernih domislekov in zdrave šegavosti. Od takrat se za to narodno blago še posebno zanimam.

V teku let sem zbral precejšnje število končnic, pa sem jih še premalo, kajti vse kaže, da bodo v nekoliko letih do zadnje izginile iz slovenskih ulnjakov.

Končnice, ki sem jih bil zbral, sem pred nekoliko leti prepustil društvenemu čebelarškemu muzeju. Marsikatero v tej zbirki je daroval ta in oni razumni čebelar. Veselilo bi me, ako bi se po objavi teh vrstic naša zbirka nagleje množila in popolnjevala. Ker gledamo pri zbiranju zlasti na kakovost, je upati, da se bo mogel čebelarški muzej ponašati z dobršnim številom prav posebno posrečenih končnic.

Med že zbranimi končnicami so nekatere nenavadno lepe ter zaradi starosti in zastran snovi, ki jo je slikar obdelal, posebno zanimive. Nadejam se, da se bo število takih v bližnjih letih povečalo, kar pa je odvisno od dobre volje in od zavednosti naših kmečkih čebelarjev, ki lahko mnogo store, da omenjeni smoter tudi dosežemo. Da bi ga le res in dokler je še čas!

S tem spisom ne nameravam podati studije o panjskih končnicah. To naj store folkloristi, ki so za to poklicani. Moj namen je le, da seznanim čebelarje s to umetnostno specialiteto in zbudim v njih zanimanje za najlepše, kar so imeli naši stari čebelarji in kar smo tako lahkomišlno zapravili.

Poslikane končnice se ne bodo vrnile v naše čebelnjake nikdar več. Bili so časi, ko smo si resno prizadevali, da bi to staro navado ohranili, toda tok časa je bil moč-

Končnica št. 7.

nejši od naših želja. Slikarji končnic so izumrli, z njimi vred je pa bila pokopana tudi vsa veda o našem slikanju, zlasti pa »tajnost« o pripravljanju in uporabi barv. Z uvedbo modernih panjev je za vselej odklenkalo slikam na končnicah, ki so poživljale in zaljšale naš kmečki čebelnjak in ga napravljale mikavnega za staro in mlado.

Grenka je ta ugotovitev za tistega, ki ljubi svoj rod in vse, kar je z njim v zvezi. Edino, četudi skromno tolažilo za to izgubo je dejstvo, da nima nobena reč na svetu trajnega obstanka in da bo vsaj spomin na končnice ohranjen v nekaterih javnih zbirkah in v tisku.

Društvene končnice pa naj dobe, ko pride čas, dostojno mesto v Janševem čebelarškem domu. Da bi ga dočakali!

Zbirke končnic in publikacije.

Z zbiranjem končnic se je pri nas začelo razmeroma pozno. Zaradi tega so naše zbirke bolj revne in nepopolne. Sedaj pobiramo le še ostanke. Ugodni čas, ko je bilo tega blaga še v izobilju, smo zamudili, ker nismo imeli zmisla zanj. V ljubljanskem Narodnem muzeju so imeli do l. 1900 odločilno besedo sami arheologi, ki so se zanimali skoraj izključno za starine iz keltske in rimske dobe, deveta briga pa jim je bila živa domača umetnost, ki je za naše narodopisje vsaj tolike važnosti, kakor drobcu starorimskih loncev.

Kadar govorimo o »narodnem blagu«, bi morali imenovati slovenske panjske končnice na prvem mestu. Saj niso bile nikjer drugje na svetu običajne in so jih slikali zgolj domači, ljudski umetniki! Vsekakor

Končnica št. 8.

so neprimerno bolj naše, nego so avbe, peče, pasovi, majolike in druga taka »ponarodela« šara, ki smo jo dobili od sosedov tuje krvi in besede.

Prvi, ki je začel končnice zbirati, je bil rajni predsednik Kmetijske družbe Gustav Pirc. Njegova skromna zbirka je obenem z dvojnicami, ki sem mu jih prepuščal iz svoje zbirke, pozneje prešla v last Narodnega muzeja.

Ko je postal kustos ljubljanskega muzeja znani arheolog dr. Walter Šmid, ki je bil tudi vnet čebelar, je začel zbirati končnice za muzej z veliko vnemo, ljubeznijo in razumevanjem. Znal je ločiti dobro od slabega, kar je za vsako zbirko odločilnega pomena. Nabrane končnice je uredil na dveh velikih tablah in uvrstil med muzejske zbirke, da si jih lahko vsakdo ogleda.

Muzej je pozneje pridobil še mnogo končnic. V zbirki je sedaj nad 700 komadov, ki čakajo končne ureditve. Takrat bo treba izločiti vse, kar je brez vrednosti. Teža pa ni baš malo. Ne vem, čemu naj bi v zbirki ostale končnice, na katerih se slika sploh več ne da razločiti.

Večjo zbirko končnic ima tudi naše društvo. Ni jih mnogo — komaj 150 jih je — toda so večinoma zelo lepe, dobro ohranjene in zanimive. Med njimi je marsikatera taka, da slične nikjer več ni dobiti. Tudi zelo stare so vmes, pravijo, da najstarejše, kar jih je znanih. Skoraj vse slike, ki bodo spremljale ta spis, so posnete po originalih v čebelarškem muzeju.

Tudi nekateri zasebniki imajo manjše zbirke, n. pr. Gallob — Mežica, Ross — Kranj, Sadnikar — Kamnik.

Končnice št. 9, 10, 11.

Zadnja leta so začeli stikati za končnicami celo zagrebški trgovci s starinami, pa tudi nekateri ljubljanski. Pač znamenje, da postaja to blago redko. Pazimo, da ne pride, kar je dobrega, v neprave roke!

V inozemstvu je večja zbirka končnic na Dunaju v »Museum für Volkskunde«, v Bernu pa v švicarskem čebelarstvu muzeju. Ta zbirka je precej lepa in tudi obsežna. Končnice so muzeju dobavljali švicarski trgovci z našimi čebelami, ki so kupovali pri nas kranjiče. S panji vred so šle v tujino tudi končnice; žal, da med njimi tudi mnogo lepih.

O končnicah se je doslej razmeroma malo pisalo, mnogo premalo za tako zanimivo in obsežno snov. Dr. Vurnik pravi v svojem spisu »Slovenske panjske končnice«: »Čudno, o panjskih končnicah vse do začetka našega veka ne najdemo v naši literaturi nobene ne domače, ne tuje beležke; dasi je morala galerija v čebelnjaku presenečati vse tujce pri nas in z barvno pestrostjo in snovnim bogastvom privlačiti vse ljubitelje ljudstva in njegove duše.«

Prvo opozorilo na končnice najdemo v »Carnioli«, kjer je l. 1840. (v številki 37 in 38) priobčil Mihael Heinko črtico »Ein krainisches Bienenhaus«, ki v njej na izredno šegav in duhovit način opisuje nekatere slike na končnicah.

Potem je bilo tiho do l. 1903., ko je bil objavljen dr. Walter Šmid v čebelarstvu listu »Illustrierte Monatsblätter für Bienenzucht« (Klosterneuburg) kratek informativen članek s slikami, ki je vzbudil mnogo zanimanja med nemškimi čebelarji. Naše društvo je takrat dobilo mnogo vprašanj, kdo pri nas končnice še slika.

Ta članek je dr. Šmid izpopolnil in objavil l. 1905. v »Mittheilungen des Musealvereines für Krain«.

Vse te nemške razprave pa niso našle pri Slovencih pravega odmeva. Šele ko je izšel leta 1905. v »Slovanu« ilustriran članek o »Slovenskih končnicah in folklori«, ki ga je spisal Jos. Wester, se je tudi pri nas zbudilo zanimanje za to ljudsko umetnost, zlasti, ker je bil članek pisan z ljubeznijo in je bodril k zbiranju nar. blaga.

Končnice št. 12, 14, 14.

S temi članki in črticami je bil led prebit in zanimanje za končnice je postalo mnogo bolj živahno. Povečalo se je pa še, ko je dr. Schmid del zbirke iz ljubljanskega muzeja razstavil na Dunaju.

Lep članek o tem predmetu je objavil leta 1911. v »Österreichische Volkskunst« prof. dr. Mihael Haberlandt. Poskrbel je tudi, da so zbirko končnic v dunajskem muzeju za ljudsko umetnost izpopolnili z nakupi v Sloveniji.

Doslej najboljšo študijo o končnicah je napisal pokojni dr. Stanko Vurnik. Objavil jo je l. 1929. v III. zvezku »Etnologa«, glasnika Etnografskega muzeja v Ljubljani. Naslov spisu je »Slovenske panjske končnice«. Izšel je tudi ponatisk tega dela; v zalogi ga ima omenjeni muzej v Ljubljani.

Snov je sistematično in zelo skrbno obdelana, pa ne zgolj s stališča folklorista in umetnostnega zgodovinarja, marveč kolikor toliko tudi s čebelarškega stališča. Dr. Vurnik je zbral v tem spisu vse, kar je vedel in znal povedati o končnicah. Podal nam je v njih lepo zaokroženo sliko, ki jo bo težko spopolniti.

Manjši članki, nekateri tudi ilustrirani, so bili objavljeni v »Jutru« (št. 156, 1926), v »Ilustriranem Slovencu« (1927) in »Naša pota« (št. 2, 1934).

Naše društvo je razstavilo končnice ob kongresu jugosl. čebelarjev v Sarajevu (l. 1923.) in na Vseslovanski čebelarški razstavi v Pragi (l. 1927.). Bile so predmet živahnega zanimanja.

(Nadaljevanje sledi.)

Celje, zibel jugoslovanske čebelarške književnosti.

Martin Perc, Celje.
(Spominke drobtinice.)

Celje se ponaša, da je imelo med spodnještajerskimi mesti prvo tiskarno in prvi časopis. Zavzema pa tudi častno mesto v zgodovini slovenskega čebelarstva s svojimi čebelarškimi razstavami in v slovenskem čebelarškem slovstvu s čebelarškimi publikacijami in tiskii, saj je baš v Celju izšla prva slovenska — in sploh prva jugoslovanska — čebelarška knjiga.

I.

V Celju in okolici je čebelarstvo že od nekdanj udomačeno, posebno ob solčnih obronkih Šmiklavža, Bučelinca, Lisc itd. Kakor drugod, so imeli tudi tukaj že Rimljani ob svojih vilah čebelnjake. O njihovem čebelarstvu nam obširno poročajo rimski pisci Varro, Vergil, Columella, Plinij in drugi. Razgledujoč se po teh romantičnih celjskih gričkih in kotlinah, se človek nehote spomni na Vergila, ki opisuje v svojem Poljedelstvu (IV/5-30) tak primeren kraj za čebele. »Za čebele določi dom in stan na takem kraju, ki je varen pred vetrovi, da ne ovirajo čebel pri donašanju medu. V bližini naj bo čist studenček, z

vrtom dišečih cvetlic, dušic, šatraja itd., in ne preglobok potoček, ki šumlja čez travnike, obdan s koristnimi drevesi.«

II.

V srednjem veku je bilo Celje sedež močočnih Celjanov. Mesto, oziroma Savinjsko dolino, so obdajali imenitni gradovi in samostani Jurjevo, Žiče, Novi klošter, Gornji grad, kjer so se menihi živahno pečali s čebelarstvom, da so pridobivali vosek za cerkveno rabo. Udejstvovanje samostanskih veščakov kakor tudi svetne duhovščine po Sav. dolini je vplivalo blagodejno na čebelarstvo kmetskega prebivalstva.

Kakor po drugih mestih, sta tudi v Celju medicarska in svečarska obrt med najstarejšimi. Celjski medicarji so vozili svoje izdelke daleč naokrog na sejme in božja pota, kar delajo še dandanes. Čebelarji so prodajali v mesto zaloge medu in voska, kolikor jim je pač tega pridelka preostalo, ko so oddali svoji gosposki predpisano desetino. V starih urbarjih in graščinskih knjigah najdemo zabeležene desetinske

dajatve medu in voska določeni gosposki.

Čebelarke razmere in način čebelarjenja naših prednikov nam zanimivo opisuje zgodovinar Valvazor (1689, III, 454 do 457; XI/206).

Naslovna stran Goličnikovega prevoda Janševe knjige »Popolno poučenje za vse čebelarje«.

III.

Leta 1769. je bila ustanovljena na Dunaju čebelarška šola, prvi njen učitelj je postal naš Anton Janša. V štirih letih je napisal dvoje čebelarških del, ki sta mu zasigurali nesmrtno slavo v zgodovini čebelarške vede.

V drugi polovici osemnajstega stoletja so delovali na Dunaju slovenski učenjaki in veleumi Pohlín, Popovič, Janša, Vega in drugi. O resničnosti in točnosti svojih navedb v svojih nesmrtnih delih prepričana,

sta Janša in Vega obljubovala cekine v svojih spisih tistim, ki bi mogli ovreči njih nauk ali pa najti v njem nepravilnosti.

Vegova dela se še vedno ponatiskujejo. Janševa sicer tudi, ali ne tako, kakor zaslužijo. Kriva je pa temu naša lastna brezbržnost. Potrebno bi bilo, da bi zamujeno čimprej temeljito popravili!

IV.

Prvo Janševo delo, »Razpravo o rojenju«, ki jo je poslovenil P. P. Glavar l. 1776., ni izšlo v tisku; drugo delo, »Popolni nauk o čebelarstvu«, pa je prevedel Janez Goličnik, župnik v Grižah pri Celju, in ga izdal s sodelovanjem Blaža Kumerdeja, takratnega okrožnega šolskega komisarja v Celju, v Jenkovi tiskarni 1792. Natančni naslov te knjige je razviden iz slike, opisali so jo že večkrat v podrobnostih, n. pr. J. Navratil in čebelarški listi.

Goličnikov prevod je prvo slovensko, hkrati prvo jugoslovansko čebelarško tiskano delo; kot drugega, slovensko-ilirskega navaja čebelarška knjižica A. Brošiga »Vjeshtni uvod u gojenje pcsela« itd., ki je izšla na Dunaju 1808.

Janez Goličnik je bil rojen v Mozirju dne 31. januarja 1737 ter je deloval kot župnik v Grižah od 16. aprila 1780 do svoje smrti 9. marca 1807. Imel je po 100 do 120 panjev čebel in mu je v dobrih letih prinašalo čebelarstvo lepe dohodke. S prevodom Janševe knjige je svoje ime pri Slovencih neločljivo združil z Janševim imenom. Naj bi se temu zaslužnem pisatelju čebelarju napravil v Grižah ob priliki bližajoče se dvestoletnice njegovega rojstva dostojen spomenik — najlepši bi bil pač ponatis njegovega prevoda v izvornem jeziku. Kedaj ga dobimo?

Goličnikov plemeniti značaj in nesebičnost se zrcalita n. pr. iz njegovega Oppomnika, str. 193—200, kjer piše: »... zhe se pa le take frézhe bojilš, de bi ti prevezh zhebëll hodilo, tok snalš nektere Roje hmalo iz Veje predati, fpomlad bodelš sadofiti Proflhnikov imov sa nje. Zhe ti pak tud kupzov smanka, tok nikar njih ne

mori, ampak snalh taiſte na Rejo dati, to je: ti dalh enimo tvojmo blishnimo, al pa dalnimo ſolsedo ene 3 al 4. Pajnovе, uni bode na nję pomerkvov, inu taiſte lhtęlov, kar bode od taiſtih al Rojov, al pa drusiga Dobizhka perfhlu, tok imata vſak pov; na tako viſho ſe bodo zhębęlle v Deſhelli gmirale, inu ti bres vſe tvoje Muje en pov Dobizhka vlękov, de bi ſe pa zhębęlle v Deſhelli tulku nagmirale, de bi taiſtih ſhę obeden ne otov na Rejo vſęti, leto ti oblubim, de ti, inu jeſt ne bodema doſhivęlla.«

Slava Goličnikovemu ſpominu!

1820. Na Teharju pri Celju je čebelni tat dne 11. aprila umoril tamošnjega kaplana in vnetega čebelarja, Janeza Kafoua pri njegovem čebelnjaku.

1824. V Mozirju, v Goličnikovem rojstnem kraju, ſo ustanovili neke vrste čebelarſko ſolo pod vodſtvom župnika Antona Sairingerja. Župnik je dal na razpolago čebelnjak, 16 čebelarjev je pa darovalo vſak po en panj čebel. V načrtu je bilo določeno, da bodo oddajali med drugim odviſne panje na tri leta pridnim čebelarjem, ki naj bi po tem času vrnili vodſtvu panje s polovico dobljenih rojev.

1825. V tej dobi ſo nameravali po občinah na deželi, kjer bi bile razmere ugodne, ustanoviti s podporo občin

občinske čebelnjake pod vodſtvom izvežbanih čebelarjev. Vſi čebelarji iz občine bi dali ſvoje panje v občinski čebelnjak in vſak čebelar bi prispeval iz donosa ſvojih panjev ſorazmerno k stroſkom za vzdrževanje čebelarja varuha.

1850. Dr. J. Šubic je v Celju poſlovenil Vergilijevo peſnitev Georgika (o poljedelſtvu).

1863. Prva celjska čebelarſka razſtava v zvezi z regionalno, od 30. ſeptembra do 4. oktobra.

1878. Druga, od 5. do 7. oktobra.

1888. Tretja, od 26. ſeptembra do 1. oktobra.

1903. Ustanovitev Slovskega čebelarſkega druſtva za Spodnje ſtajersko; od 1919 dalje Zveza čebelarſkih po-družnic v Celju.

1906. Ustanovitev celjske čebelarſke po-družnice.

1912. Jubilejna celjska čebelarſka razſtava, od 15. do 19. ſeptembra.

1922. Temelji uſpeſnega čebelarſtva s poſebnim ozirom na vzrejo matic. Seſtavil prof. D. Beranič, Celje.

1925. A. Janscha Biogr. Skizze, Celje, Martin Perc, Celje.

1934. Čebelarſka knjižnica, I. zvezek. — Martin Perc, Celje.

Majevi roji.

(Ob Janſevi dvestoletnici.)

1.

Na gorenjski beli Breznici,
pod mogočnim Stolom roj ſumi.

Sladka matica,
ſrečen kraj, ki ga bo vjel,
da mu roj bo sladko pel.

Tja pred ſivo kočo Janſevo,
tja na ſtaro sladko jablano,
modra matica,

roj ſe tvoj bo ſrečno vjel,
da bo ſlaje pil in pel.

Stari Janša, vrli čebelar,
ſumni roj naj ſprejme danes v dar.

Dvajseti je maj!
Janſi ſin rodi ſe nov:
Roj prinaſa blagoslov.

2.

Izmed roja tri čebele
v tri ſtrani ſo zaſumele.
Prva ſedla je na plug:
»Bodi dobrim kmetom drug!«
Druga ſedla je na čopič:
»Barve nosil tvoj bo jopič.«
Tretja ſedla je na panj:
»Med je dober. Delaj zanj!«

3.

Drag je Janſi plug:
rad ſe ſklanja nanj.
Čopič mu je drag:
vſe bi ſtoril zanj;
a najdražji le
mu je sladki panj.

4.

»Stopi k njiwi razorani,
Anton, in pri nas ostani!«

Kdo me kliče? Mil je glas.
To je moja rodna vas.

»Vzemi čopič in paletu,
stopi med učencev četo!«

Dunajski umetni hram?
Plug pustim in pridem k vam.

»Kaj bi v krogih stal umetnik?
Spev šumi po tratah cvetnih.«

Roj čebel in med cvetic!
Moj polet in moj poklic.

5.

Knjigo piše o čebeli:
Janša umni čebelar;
čebelarji so sprejeli
sladko knjigo v sladek dar.

Tri resnice, tri velike
razodel je bister um;
žive mu bo spomenike
pel čebelin roj in šum.

»Matica je skupna mati,
skrbna mati vseh čebel;
vsem življenje mora dati,
tudi trotom velik del.

Matica je vsem kraljica
sredi trum izvoljenih;
tudi trotom gre pravica:
novih ni rodov brez njih.

Matici čebel ne môri,
da bi našel sladko sled!
Kakor Janša modro stori:
Naj živi, da nosi med!«

Čebelarji so sprejeli
sladko knjigo v sladek dar;
hvalo možu so zapeli:
Slavljen, Janša čebelar!

Si'vin Sardenko.

Čebela v pregovorih.

Jos. Volc — Ljubljana

Čebelica je majhen ptiček, pa daje sladek dobiček.

Kdor ima dovolj ovac v hlevu in čebel v panju, obogati v spanju.

Kdor čebele in ovce redi, lahko mirno spi — toda dolgo nikar, da ne bo obojemu v kvar.

Čebele treba častiti, ose ugonobiti.

Bolja ena čebela ko cel roj muh.

Čebela na med misli, pajek ima lenobo v čisli.

Kjer so čebele, je tudi med.

Kdor hoče pri čebelah dobro žetev, mora opustiti kletev.

Cvetka čebelo vabi, ljubeznivost ljudi.

Čebela zase ne obdrži, z oskrbnikom deli.

Kdor s čebelami skopo postopa, se medu oropa.

Muha (čebela) ne dá kruha.

Marsikdo je pri čebelah hlače izgubil.

Marsikdo redi čebele in kupuje vosek.

Kar je čebeli na škodo, je tudi panju.

Ako čebela rož ne dobi, na osatu obsedi.

Po barvi na roži se čebeli ne toži.

Kje čebela med dobi, srka pajek strup.
Narejene rože ne dajo čebeli medu.

Čebela, ki si naloži preveč medu, ne pride domú.

Ako čebela mravljo iz vode rešuje, obe pogubuje.

Mnogo čebel jezdeca zmagá.

Lene čebele se od ropa redé.

Tudi čebela pije, pa ni pijanka.

Mrtva čebela ne prinese medu.

Spomladi vsaka čebela krajcar.

Vsaka čebela ima svoje želo.

Ena čebela bolj prestraši ko sto muh.

Čebeli odpustimo pik, osi ne.

Čebele imajo mehke kljune, pa hudó zabolí, kamor katera sune.

Drobna čebela huje piči ko debeli čmrlj.

Ne piči vsaka čebela, ki okoli glave šum dela.

Čebela iz roja huje piči.

Čebela brez žela ne nosi medu.

Ako čebela piči, izgubi želo.

Kdor se čebel rad ogne, ga osa ne piči.

Kdor se čebel boji, medu ne dobi.

Kdor se čebel, vode in trnov boji, medu, rib in rož ne dobi.

Rojenje čebel je čebelarju najslajša godba.

Kdor čebelam dobro postreže, lahko trikrat roje prestreže.

Ena čebela še ne naredi roja.

Roj v maju je vreden dober voz sena, roj v juniju dober kos mesa, roj v juliju kurjega peresa ne velja.

Kdor noče čebel rediti, mora sam rojiti.

Reki

Z žabjim krakom se korist čebel zbudi, z žabjim kvakom se zgubi.

Čebele z zlatom plačajo.

Čebele imajo kraljico, ne pa muhe in mušice.

Brez matere so otroci, brez matice čebele izgubljene.

Čebela dobi med tudi iz osata.

Še čebele ne marajo vsakega človeka.

Vsaka čebela ima svojo glavo (če jo hočeš spraviti naprej, jo sili nazaj!).

Ukradene čebele nimajo obstanka.

Kdor hoče pri čebelah srečo imeti, mora en panj najti, enega kupiti in enega ukrasti.

Čebela zaleže toliko zaroda, kolikor ga more prerediti.

Čim bolj pred čebelami bežiš, tem več jih za seboj dobiš.

V redu, kakor bi čebele nanesle.

Čebela umre.

Čebele gredo na zbir.

Čebele zajemati.

Čebele izpodrezavati.

Čebela mora! (Nemci imajo rek: Der Bien muß! Neki vojak iz Rusije se je bahal, da so čebele tam tako velike, kakor pri nas vrabci. Ko so ga vprašali, kako morejo skozi izletalnico, se je odrezal: Čebela mora! Der Bien muß!)

Knjižica »Živali v slovenskih pregovorih in rekih« (I. Sašelj 1932) ima o čebelah še naslednje pregovore in reke:

Če dobi čebela strd, dobi kmet zrno.

Če je Svečnica topla, solnčnega vremena, čebele bogate, dobrega plemena.

Čebele moža postavijo, ali ga pa uničijo.

Človek po svetu kakor čebele po cvetu.

Dim prežene čebele, greh pa angele.

Dokler lipa cvete, ne manjka ji čebel.

Gospodarjevo smrt je treba naznaniti tudi čebelam. Potrkati je na vsak panj in reči: čebelice, gospodar je umrl. Če bi tega ne naredil, ti bodo vse poginile.

Listopada gredo duše v nebo kakor čebele iz panjev.

Roji čebel, ki uidejo, gredo v Ribnico.

Sršeni, ose in čebele bodo vedno prepir imele.

Svečnica jasna obetnica čebelicam kasna.

Kako popisuje Valvasor čebelarstvo v l. 1689.

A. Zupan — Šmihel pri Žužemberku.

Iz popisa našega zgodovinarja Valvasorja je razvidno, kako zelo je bilo takrat razvito čebelarstvo. Zanimiv pa je tudi način takratnega čebelarjenja ter tudi način pravljanja voska in medu. Zato hočem podati našim čebelarjem v slovenskem jeziku, kar je nemški napisal Valvasor v svoji knjigi: »Die Ehre des Herzogthums Krain«.

Korist čebel.

V deželi vidimo različne muhe in mušice, med katerimi imajo gotovo prednost čebele, ker v koristnosti daleč prekaša'o

ne samo vse krilate žuželke, ampak tudi vse ptice pevke. Čim manjše so medonosne ptičice, tem večje je naše občudovanje, da ljudem pridobivajo tako izvrsten užitek. Med nam priljublja ne samo mnogo jedil, ampak daje tudi mnogim zdravilom izvrsten užitek. Poleg tega uporabljamo vosk za voščene sveče, za obliže in razna zdravila, za izdelovanje podob, za pečatenje ne samo privatnih pisem, ampak tudi važnih inštrumentov in dokazil, za podkrepitev in overitev najvažnejših pogodb in javnih dogovorov med odličnimi glavami in visokimi osebami.

Na Kranjskem se imenuje Zhebela in jo je silno veliko. Marsikaterega odličnega gospodarja obogatila, kadar ga hoče Bog z njimi oblagodariti. In ker bi morebiti marsikdo ne bral nerad, kako goje na Kranjskem pridelovalke voska in medu in kako z njimi ravnajo, hočem o tem podati poročilo.

Kako na Kranjskem ravnajo s čebelami.

Tu na deželi imajo čebelnjake. Vanje postavijo spomladi, navadno na cvetno nedeljo, panje in odpro žrela. Ko potem v poletju rojijo, vzamejo železno ali bakreno ploščo, tolčejo nanjo s palico in žvižgajo z usti. Čebele se vsedejo na drevo ali grm in se zbero v gručo kakor v kroglo. Nato vzame čebelar dolg štirivoglat zaboj, ki je zbit iz desk ali pa panj, ki je zaradi gnilega lesa izvotljen. Take panjove namažejo nekoliko z medom, nato pritrdijo pokrov in ga namažejo z medom blizu žrela. Nato privežejo zaboj ali panj na drevo, da je žrelo tikoma čebel in ga tako puste. Čebele gredo potem same od sebe skozi malo žrelo v panj, katerega postavijo potem v čebelnjak k ostalim čebelam.

Kolikokrat čebele rojijo.

Večkrat roji en panj dvakrat ali trikrat, da celo štirikrat. Čebele namreč izležejo v enem poletju trikrat do štirikrat mladice. Od teh da zopet prvi roj ter tudi drugi zopet po en roj, tako, da se dobi iz enega panja šest, da celo sedem rojev; pa tudi včasih samo enega ali pa nobenega.

Kako pobirajo med.

Jeseni po sv. Mihaelu pobirajo med. Kolikor je triletnih ali štiriletnih panjev, jih odpravijo in vzamejo ven med s čebelami vred in vse skupaj stlačijo. Prav tako postopajo z roji. Vendar puste navadno roje cele, če so lahki; kolikor pa je težkih, prežagajo zgoraj pokrov z žačo na dva dela. Nato našenejo skozi žrelo in gornjo odprtino dim od starih cunj, da se čebele zberejo v zadnjem delu panja. Tako postopajo tudi ob drugih prilikah. Potem dvignejo prednji del pokrova in izrežejo

medeno satje iz panja in ga puste le toliko, da imajo čebele živež za zimo. Nato pokrov zopet pritrdijo, Panj postavijo na tak kraj, da ni preveč izpostavljen mrazu. Zato se zdi, da je najbolj zavarovan v podstrešju, kamor navadno postavljajo panje, spomladi pa jih zopet preneso v čebelnjak. V kolikor pa so panji še spomladi težki, jih navadno takrat odpro, kakor gori omenjeno, in poberejo iz njih med tako, da ga jim samo malo puste. Tak med mnogo razpošiljajo v druge dežele in ga gre posebno na Salcburško več tisoč centov. Kako se dežela Kranjska cedi medu, lahko sklepamo iz dejstva, kako poceni je, na Kranjskem prodajajo funt medu po 2 krajcarja in še ceneje. Nič manj pa ne porabijo medu za kuhanje medice, ki jo imajo pozimi po vseh večjih vaseh in jo zaradi prijetnosti in dobrote pijejo zelo radi.

Iz tega popisa razberemo, da je bilo čebelarstvo zelo preprosta, a vendar zelo razširjena panoga kmetijstva. Način Valvasorjevega ogrebanja rojev je zelo lep in idealen, v praksi bi pa najbrž marsikak roj šel za solncem, škatla bi pa ostala prazna. Če bomo imeli še kaj čebel spomladi, bomo poskusili tudi na ta način loviti roje.

Prezimljanje po njegovem načinu tudi ni nespametno. Panjove so zložili na topel in miren kraj pod streho, da so bili zavarovani proti neprestani menjavi toplote. Tudi na Ruskem so videli naši ujetniki in to celo v Sibiriji, da so pozimi čebele vzeli kar v hišo pod strop do spomladi. Ko govori Valvasor o 6 ali 7 rojih od enega panja, pa moramo misliti, da so bili za čebelarstvo nekdanj boljši časi. In jeseni je kmet lahke panje zbiral za pleme, težke pa »odbral«. Sedaj nam pa lahki sami pomro, »težke« moramo pa s sladkorjem krmiti. Odkod ta razlika? Spomladna paša na travniku in gozdu je bila izdatna, ker svet še ni bil tako kultiviran. Na njivah je bilo mnogo lanu, katerega imajo čebele rade, krompirja in koruze ni bilo. Zato je bilo spomladi posejano polje z ozimino in lanom. Po žetvi pa so sejali mnogo ajde. To

tudi Valvasor izpričuje. Detelje tudi niso poznali, zato so morali sejati ajdo veliko več ko danes. Detelja čebeli malo koristi, ker medecine ne doseže v njenih cvetih. Zato je imela takrat lepše življenje in z njo čebelar. Če bomo še kdaj čakali čase, da ne bomo vedeli kam z medom, bomo pa po Valvasorjevem receptu kuhali medico; a najbrže ne bo treba, ker ga bomo lahko pospravili na boljši način.

Valvasor omenja tudi ropotanje in piskanje ob rojenju, češ, da ta ropot prisili roj, da se usede na drevo. O tem so na-

pisane že cele razprave. Splošno mnenje je, da je to še ostanek iz poganskih časov. Grki in Rimljani so namreč bili mnenja, da ob rojenju hudič čebele obsede in zato tako plešejo. Bili so mnenja, da se vrag ropota boji in popusti čebele. Zato še danes nekateri čebelarji prav pridno ropočejo in žvižgajo ali celo zvonijo, to pa je popolnoma brez vsakega praktičnega pomena.

Kaj piše Valvasor o kuhanju medicine na Kranjskem, je bilo objavljeno v »Slov. Čebelarju« leta 1925, str. 120.

Pesem, spočeta pri Janševem čebelnjaku l. 1828.

Jos. Wester.

Poletni večer.

Glej! šerlát¹ goré prevleče,
kadar jame se mračít',
posmehvaje Hesper² meče
iz potoka zlati svit.

Trate zapusti zeléne,
zadnjikrat zasuče bič
ter vesel domú prižene
Jožek sitih ovc tropič.

Zlahten hlap večerna rosa
'z mnogih rožic izbudi,
škoda, k' bo le kmalu kosa
Atropa³ njih kratkih dni!

Tam na njiv' klasóv'⁴ šeptajo
v pokoju véčera,
skor bi mislil, da kramljajo,
kak jih zaljša Cerera⁵. —

V rajni⁶ čistih sap tihóti
listi jagneda šumé,
vsa natvora⁷ je v lepóti,
zver, vse ptice sladko spé.

Razen murna v zelenjadi
dije⁸ v miru slednja stvar,
sam on pesem po navádi
vbira Stvarniku v' dar. —

V hlad' Cefira⁹ izdihujem,
v pevskem duhu jaz gorim;
p'jan veselja premišlujem,
al' na svet', al' v raj' živim.

Pod slovenskim besedilom stoji datum (v bohoričici): Per Janšovim ulnjaku 15. večer režniga cveta¹⁰ 1828. in pesnikov podpis: J. Sh. g. r.

Pod črto pa je pripomba (v nemščini): Čebelnjak slavnega čebelarja Antona Janšev, ki stoji še dandanes kakih 30 korakov od novozidane župne cerkve na Breznici na Gorenjskem.

To pesem, v nemškem in slovenskem (v bohoričici) besedilu, je bil objavil ljubljanski tednik »Illyrisches Blatt« l. 1828. v št. 26 z dne 28. junija. Isto pesem (v gajici) so prinesle Bleiweisove Novice leta 1851., list 25.

Vpraša se, kdo je avtor te pesmi. Vsekakor nekdo, ki je poznal sloveči Janšev čebelnjak ter ga je pri njem sedečega pesniško navdahnila idilična ubranost lepega poletnega večera, tako da je spesnil te globoko občutene kitice. Skrčeni podpis J. Sh. g. r. je kakor Marn (Jezičnik, XXIII, 47) razložil tudi Navratil (Spomenik o šest-

¹ Šerlát, nam. škrlat, Scharlach, Purpur.

² Hesper, grš. Hesperos, poosebljeni večer, tudi: zvezda večernica.

³ Atropa, ena izmed treh grških sojenic, ki ravnajo človeku nit življenja: Klotho, Lachesis in Atropos (Neodvratna, Neizbežna).

⁴ Klasóv', nam. klasóvi, klasje.

⁵ Cérera, rimska boginja poljedelstva.

⁶ Rajni, nam. rajski.

⁷ Natvora, nam. natura, priroda.

⁸ Dije, nam. diha.

⁹ Cefir, grš. Zéphyros, rahel zapadni veter.

¹⁰ Režni svet, rženi cvet, mesec rožnik, junij.

stoletnici začetka habsburške vlade na Slovenskem stran 166) kot ime: Jožefa Žagar. Res sta v tistih letih živela dva Žagarja duhovnika, a nobeden njiju ni bil ne domá niti ni deloval v brezniški fari (prim. Catalogus cleri, 1828 i sl.). Pač pa je bil istega leta teolog III. letnika v ljubljanskem duhovskem semenišču brezniški rojak Jožef Žemlja (roj. 1805, umrl kot župnik v Ovsišu 1843). Žemlja je bil narjaren mladenič, ki mu je bil najboljši pesniški vzornik njegov bližnji rojak France Prešeren, dočim naša slovstvena zgodovina doslej ne pozna pesnika Žagarja. Sicer pa navaja isti Marn v svojem Jezičniku XIX, str. 2, med pesnitvami Jožefa Žemlje tudi pesem »Poletni večer« in v objavi te pesmi v Bleiweisovih Novicah (1851, list 25) stoji pod naslovom v oklepaju pripomnjeno: Iz zapuščine rajnega Jož. Žemljata. Domnevo,

da je Žemlja avtor te pesmi, podpira tudi neka druga pesem Žemljeva: »28. jutro velicega travna 1828«, objavljena v Kranjski Čbelici, IV. buk., str. 35. V tej opeva Z. krasoto razgleda na bližnjo pokrajino (Bled, Triglav, razvalino Lambergarjevega gradu), in sicer v isti ritmični meri in v sličnih štirivrstičnicah. Značilna skladnost obeh pesmi je tudi v tem, da se v obeh navaja datum: v prvi na kraju pesmi, v drugi pa kar kot naslov. — Nepojasnjeni pa še vendarle ostaneta k monogramu pritaknjeni črki »g. r.«.

Če si predočimo razgledni položaj Janševega ulnjaka, ki je bil nedvomno bogato založen z ličnimi kranjiči, okrašenimi s pestrimi slikami, umotvorčki domačih umetnikov, lahko razumemo, da si je do vzetni poet izbral prav to idilično mesto za ozadje svoje pesniške inspiracije.

Vzrejte dobre čebele.

I. V.

Navodilo za mesec maj.

Kdor se je ravnal po nasvetih za mesec april, je s precejšnjo gotovostjo dosegel, da se mu je najodličnejši plemenjak pripravil za rojenje. Pustite ga, da zadosti svojemu naravnemu nagonu! Roj ogrebite in vsadite v drug panj in počakajte 6—7 dni, da bo izrojenec pokrtil večino matičnikov. Ob koncu tega časa izdelajte spodnjo malo odprtino priporočene matičnice s sladkornim testom, ki ga naredimo iz četrtnine toplega cvetličnega medu in iz treh četrtnin prav drobno zmlatega sladkorja. Potem previdno izrežite iz izrojenca vse pokrite matičnike in jih v topli sobi, ne da bi jih obračali ali stresali, z voskom prilepite na pripadajoči zamašek, ki ga potem previdno vtaknite v že opisano matičnico. Ako kak matičnik v tem času še ni pokrit, počakajte z njim še nekoliko dni. Pri njem se bodo vsa dela nekoliko zakasnela. Ako je izrojenec začel že peti, pripravite mlado matico pevko v tako matičnico kot pokrite matičnike.

Opremljene matičnice denite v satnik, ki ste iz njega izrezali spodnji kos sata. Posta-

vite jih na spodnjo satnikovo letvico, ali še boljše na novo letvico, ki jo pritrđite v sredini satnika, vzporedno s spodnjo. Da pri pregledovanju ne padejo matičnice s svoje podloge, pritrđite z risalnimi žeblički na vsaki strani satnika ob zgornjem robu matičnic 4—6 mm širok trak iz furnirja. Satnik z matičnicami v ogradi denite zopet v izrojenca, v sredo med zalego.

Čez osem dni se bo večina matic v matičnicah izvalila. Tedaj morate imeti že pripravljene plemenilnike, ki imajo oddelek za hrano skoraj do vrha napolnjen s sladkornim testom, satniček pa opremljen z ozkim trakom satnice. Zjutraj, ko je še hladno, potegnite sate z mlajšimi čebelami iz poljubnih panjev, tudi iz medišča, skrbno poberte z njih vse trote, čebele pa ometite v pripravljeni plemenilnik, ki ga drži pomočnik in hitro zapre. Čebel naj bo približno pol plemenilnika.

Naseljene plemenilnike odnesite v hladen in temen prostor in jih postavite na letve, da more zrak do čebel. Zvečer ali naslednje jutro vzemite matičnice z maticami iz iz-

rojenca. Iz matičnic odstranite zamaške in ostanke matičnjaka, odprtino pa zamašite s sladkornim testom. Tako pripravljeno matičnico z matico previdno in spretno pogreznite v plemenilnik, ki ga pustite potem še 1 in pol do 2 dni na hladnem.

Sedaj je čas, da jih odnesete na plemenišče, kjer jih bo oskrbnik pregledal, če so brez trotov, in po dva in dva nastanil v enem hramčku. V nekoliko dneh se bodo matice oplemenile s troti odlične družine na plemenišču in v 14 dneh jih že lahko odnesete.

Čebelarstvo v dobi pred Janšem in danes.

Fr. D. Jug — Brezje.

Po raznih virih, ki se še tu in tam najdejo, je bilo v slovenskih deželah, posebno na bivšem Kranjskem, v 18. stoletju čebelarstvo zelo razvito. Tako se je ohranila v mestnem ljubljanskem arhivu listina, ki vsebuje podatke, koliko medu se je izvozilo iz Ljubljane od 1. januarja l. 1753. do 30. decembra 1754.¹ V dveh letih se je namreč pretehtalo na ljubljanski tehtnici na Bregu 593.975 funtov medu, namenjenega za izvoz. To bi bilo po sedanjih teži 332.626 kg, ali 332 vagonov. Tu pa še ni všteta ona količina medu, ki ga je ljubljansko mesto samo porabilo.

V Ljubljani so bila ta čas gotovo velika tržišča z medom in voskom, kamor se je iztekal med in vosek od posameznih čebelarjev iz vse kranjske dežele pa bržkone tudi od drugod. Iz Ljubljane so ga trgovci izvažali v druge avstrijske dežele in na Laško, kjer je bilo čebelarstvo manj razvito.

Zgodovina nas opozarja, da je prav v tistih letih, ki jih omenja gornja listina, naš slavni Janša čebelaril še v rojstnem kraju na Breznici. Četudi nimajo gornji podatki z Janšem nikake zveze, vendar si na njih podlagi lahko predstavljamo, da je čebelarstvo v Janševih časih zelo cvetelo tudi na Gorenjskem. Žal, da imamo iz te dobe prav malo podatkov o splošnem čebelarstvu na Slovenskem. Vzrok temu je, da so bili takrat naši kmetje še pod oblastjo graščakov ter niso imeli še nobene slovenske čebelarske knjige in ne čebelarskega lista. Tako je ostalo marsikaj nezabeleženega. Graščinski urbarji so pa z graščaki in graščinami vred izginiti.

V dobi pred Janšem so čebelarili večinoma le kmetje, ki so morali graščakom dati de-

Matice porabimo v panjih, ki nam v njih rod ne ugaja. Po dva zaležena satiča iz plemenilnika pa vstavimo v navaden satnik in ga damo s čebelami vred slabši družini, ko smo napravili v panju prostor za ta sat.

Vse omenjene priprave, snovi in dela so natančneje opisane v lanskem Slov. Čebelarju. Pristojbine za uporabo plemenišča v Kamniški Bistrici ni. Pač pa je brez izjeme potrebno, da člani teden dni prej javijo voditelju ali društvenemu odboru, koliko plemenilnikov nameravajo prinesiti, da se jim pripravi in zavaruje prostor.

setino pridelka. V čebelarstvu so vežbali drug drugega, oziroma je prehajala čebelarska veda od roda do roda. Gotovo je bilo že takrat med kmetskimi čebelarji mnogo čebelarskih talentov, ki se pa zaradi pomanjkanja izobrazbe niso mogli razviti. Tako bi bil tudi izredni Janšev čebelarski talent ostal »zakopan talent«, ako bi ga previdnost božja ne bila poslala na Dunaj.

Jurij Jonke, župnik v Črmošnjicah, piše v predgovoru svojega »Čebelarčka«, ki ga je izdal l. 1836., sledeče: Slovenci nismo imeli do l. 1792. nobene tiskane slovenske besede o čebelarstvu. Zato je griški župnik Goličnik prevedel Janšev »Nauk o čebelarstvu« na slovenski jezik.

Ker pa Janša v svojih spisih čebelarstva v naših deželah ni dosti omenjal, temveč je dajal le nauke, kako je treba uspešno čebelariti, nimamo jasne slike o našem čebelarstvu v njegovi dobi, ko je še sam čebelaril na domači grudi. Toda eno je gotovo, da je narava nudila v prejšnjih stoletjih čebelam več paše kot dandanes. Zaradi tega so imeli čebelarji več gmotnih uspehov, kot jih imamo dandanes.

V dobi pred Janšem, t. j. pred kakimi 200 leti, je bilo čebelarstvo na kmetijah zelo enostavno. Čebelarjeva skrb je bila, da je prezimil nekaj plemenjakov. Pomladi so se mu čebele ob bogati pomladanski paši hitro pomnožile z roji, ki jih je vsajal v kranjiče ali pa v koše. Roji so se čez leto, zlasti pa jeseni na ajdi založili z medom. Jeseni je čebelar zopet odbral nekaj težjih panjev za pleme, ostale pa je zadušil z žveplom, satovje podrl in izprešal iz njega med, iz tropin pa izkuhal medico in vosek, pa je bilo vse opravljeno.

¹ Glej »Slov. Čeb.« letnik XXXV, str. 178.

Naši pradedje še niso poznali točil in ne iztočenega sortiranega medu. Njihov pridelek je bil enostaven jesenski prešaneč ali bolje rečeno mešani ajdovec, ki so ga shranjevali in razprodajali v lesenih dežah in kebljih.

Kako vse drugače je dandanes. Na razpolago imamo razne čebelarke knjige, strokovne liste, čebelarke strokovnjake in vsa mogoča sredstva za napredno čebelarstvo. Imamo razne moderne panje, ki z njih pomočjo pridelujemo res prvovrsten med, in sicer takšnega, o kakršnem se našim pradedom še sanjalo ni. Priznati pa le moramo, da pridelujemo dandanes manj medu in voska, kakor so ga pridelovali pred kakimi 200 leti. Kaj je temu vzrok?

Odgovor na to vprašanje ni baš lahek. Glavni vzroki so pač v tem, da so se spremenile kmetijske kulture, da narava čebelam ne nudi več toliko paše kot nekdanj. Če pa paše ni, so v čebelarstvu vse čebelarjeve umetnosti brez uspeha. Vzrok je treba tedaj iskati predvsem v propadanju pašnih virov. Vzroki tega propadanja so v glavnem sledeči:

V prejšnjih stoletjih, ko kmetijstvo še ni stalo na taki višini, kot je danes, so kmetovalci sejali več žita, za njim so pa kot drugi posevek sejali mnogo ajde, ki je bila čebelam glavna pašna. Dandanes tega ni več. Žita sejejo malo, ker se več ne izplača, kajti blago, ki ga uvažajo, je cenejše kot domače. Mesto žita pridelujejo doma več sočivja, zlasti pa krompirja, zato sejejo le malo ajde in še to večinoma tujeга izvora (siva ajda), ki ne medi tako kot domača črna.

Pred stoletji je bilo v naših krajih več pašnikov in gozdov, kot jih je dandanes. Po pašnikih in gozdovih so nekdanj imele čebele imenitno pašo. Dandanes tega ni več, ker so skupni pašniki razlaščeni, izčiščeni in brez grmičevja. V starodavnih gozdo-

vih je bilo mnogo lip, domačega kostanja in drugega drevja, ki so na njem čebele dobivale mnogo medu in obnožine. Sedaj je pa to drevje večinoma izsekano zaradi zlahtnega lesa, ki ga izvažajo, naraščaja je pa le malo.

Kmetovalci nekdanj niso poznali umetnih gnojil. Dandanes pa gnojijo v obilni meri travnike in senožeti s temi gnojili, ki zatrejo večinoma vse medeče cvetlice, tako da so čebele tudi na travniški paši prikrajšane.

Zdi se, da se je tudi podnebje v novejši dobi izpremenilo vsaj v gorskih pokrajinah, kjer je bila nekdanj dobra pomladanska pašna, posebno na resju. Te pašne ostajajo od leta do leta manj izrabljene, ker prevladujejo dolgotrajni pomladanski mrzli vetrovi. Le redke so letine, da imamo takrat milo vreme.

To so glavni vzroki propadanja čebelarstva v novejši dobi in propadanja kmetijskih čebelarstev. Kajti, če bi še dandanes čebelarili tako enostavno, kot so pred Janševo dobo, bi pridelali zelo malo ali pa prav nič medu.

V današnjih časih je mogoče vsaj s skromnim uspehom čebelariti le tistemu, ki s pridom uporablja vsa napredna sredstva in spravi čebele pomladi do viška razvoja, da morejo izkoristiti vsaj poletno pašo, kolikor jim je narava sploh še nudi. Zaradi tega je dandanes potrebno čebelarju mnogo več znanja o čebelarstvu kot nekdanj. Tega nam pa nudi v obilici naša čebelarska organizacija, njeno glasilo »Slovenski Čebelar« in dobre čebelarske knjige. Pridi, slovenski čebelar, in zajemaj dobrine iz teh virov, saj so bili ustvarjeni »na ljubo ukaželjnim učencem iz mesta in dežele, da se pouče o tej panogi kmetijstva«.¹

¹ Razprto tiskano besedilo je iz predgovora Janševe »Razprave o rojenju«.

Čtivo za začetnike.

Ludovik Puš — Ljubljana

Kako je kaj z roji, dragi prijatelji? Dandanes, ko to pišem, jih najbrž še nimate, preden bo pa pisanje zagledalo beli dan, upam, da jih boste imeli že mnogo. Želim iskreno, da bi se Vam želje izpolnile! Niso pa vsako leto čebele enako rojive. Slabo vreme, hladni dnevi, neugoden razvoj in še drugo jih odvrča od rojenja. Človeku se zdi, da bo roj zdaj zdaj takoj izletel, pa

ga ni in ga ni. Največkrat pa roji le še pridejo. Zato ne kaže takoj tarnati. V maju vsajen roj še ni prepozen, če je količkaj močan. Le nestrpen ne bodi! Pri čebelah je itak visoka šola za potrpežljivost; kar pridno se je vadi že v začetku!

Lahko se pa primeri, da ti celo prav lep kranjič sploh ne bo rojil letos. Pred njegovo samovoljnostjo si skoro brez moči.

Kar gledati ga moraš, upornika, in se z njegovo voljo sprizniti. Čebelarijo v kranjiču pač čebele, ne — čebelar! Zato bo treba čebelarjenje zaokreniti: če ne bo rojev — hočeva pa medu! Takole boš napravil, če tja do konca maja ne bo roja, paša pa ugodna: izdelal si boš nov prav tako velik panjič, ki mu boš v stropu naredil precej veliko veho (odprtino) in jo na spodnji strani pokril z matično rešetko. Nato boš »lenuha« postavil na glavo, mu odtrgal dno in eno končnico, prislonil k njemu prazni panj s koncem, ki si mu tudi odstranil končnico, potem boš preganjal z dimom čebele toliko časa v novi panj, dokler ne preženeš vanj tudi matice, na kar skrbno pazi. Sedaj postavi novi panj na mesto starega, le-tega pa navezni nanj, seveda brez dna in z zaprtim žrelom, toda odprtim dušnikom. Čebele takoj najdejo skozi rešetko zvezo z matico in prično spodaj pridno graditi satje, ki ga matica sproti zalega. Glej, na ta način si kranjiča »prestavi!« Ko se v gornjem »nadstropju« prične izlegati zalega, polnijo čebele ob dobri paši sproti prazne celice z medom. Ako bo po sreči, boš imel za kak mesec zgoraj morda polno medu, spodaj pa lep, z novim satjem izdelan panj. Če ne bo rojev, pač pa dobra paša, boš namesto ogrebanja — točil! Kaj boš zato jokal?

Mišliš si: napiše se že lahko, ali kako izvršiti, to je tisto! Pravim, laže, kot se ti zdi. Samo nekoliko spretnosti je treba in ne preveč strahu pred želom.

Z onimi začetniki, ki imajo že nekaj panjev s premičnim delom, se bomo pa nekoliko pogovorili o narejenih rojih. Tu bomo čebelarili mi, ne čebele!

Takoj povem, da nisem vnet pristaš narejenih rojev. Če se družina sama pripravlja na roj, pa rojev želiš, ne vtikaj svojih prstov vmes! Vedi, da je narejen roj slab na domeste k za naravnega. Pri naravnem je za vse lepo poskrbljeno v roju in izrojencu. Pri še tako spretno narejenem roju ne boš našel tiste občudovanja vredne pridnosti naravnega roja, in pri izrojencu vseh ugodnih pogojev, da ne

zaostane. So čebelarji, ki so zelo navdušeni za narejene roje. Saj je res: loviti jih ni treba; so takrat, kadar jih baš hočeš; so poljubno močni itd. Kdor ima mnogo čebel in nima časa, loviti roje po vejah, jih bo seveda delal, v kolikor si hoče družine namnožiti in naravne roje preprečiti. Mi pa, ki imamo le malo čebel, in z nami mnogo že starih čebelarjev zlasti po kmetih, se bomo držali načela, da je naravni roj boljši kakor narejeni in bomo pustili družine rojiti.

Toda napak bi ravnal, kdor bi pri A. Ž. panju čakal naravnega roja noter do srede ali konca junija. Če ga v maju ni ali se plemenjak ni nanj vsaj pripravil, ga ne bomo čakali, počasneža. Lahko nam jo zagode in nam pokaže sploh fige. V tem primeru bomo pač roje sami naredili. Narejeni so tem boljši, čim podobnejši so naravnim; imajo naj čebele vseh starosti in matico. Kako to doseči? Naredi vsakega vsaj iz dveh družin. Eni vzameš matico in stare čebele, drugi nekaj satov zalege in mladice, ki so na njih. Seveda smeš jemati to in ono le panjem, ki so popolnoma razviti in močno živalni, nikakor pa ne šibkim, ker bi jih tako oslabil, da bi z njimi ne bilo nič. Jeseni bi imeli resda nekaj več družin, pa bi jih bilo treba združiti. Čemu sedaj delo in jeseni delo, uspeha pa malo ali nič! Še donos bi morda znatno prikrajšali. Zatorej: roje delaj le iz zares močnih družin. Izvršiš pa ta opravke takole: v pripravljen panj zložiš iz kakega plemenjaka 3 do 4 sate z zalego in mladici. Na vsako stran zalege deni po enega ali dva satnika s satnicami, ob krajih pa izdelane sate, če jih nimaš, pa tudi satnice. Iz drugega plemenjaka vzemi sat z matico in ga namesti sredi novega panja. Nato panj z novo družino postavi na mesto onega panja, ki si mu vzel matico, tega pa na kako novo mesto. Čebele, ki se vračajo s paše, se pridružijo roju, ki je na mestu njihovega prejšnjega panja. Potem ima »roj« matico in čebele vseh starosti ter se bo pri količkaj dobri paši imenitno razvil ter kmalu dosegel moč starega plemenjaka.

Onemu panju, ki si mu vzel zalego, dodaj satnice in jih bo hitro izdelal. Ker ima matico, bo izgubo na zalegi in mladica naglo prebolel in nadomestil. Nekoliko težje je prizadet panj, ki je izgubil matico in stare čebele. Ostala mu je zato vsa zalega in vse mladice (razen enega sata). Izpodredil si bo matico sam. Da se pa ne bo izlegla iz prestare zalege, podri peti ali šesti dan vse starejše matičnike in pusti le lepega najmlajšega, ki je bil potegnjen nad jajčkom, družini pa nalij v prazen sat vode, da ne bo trpela žeje, dokler ne pričnejo čebele izletavati. Matica se bo v 14 dneh izlegla in se bo — če bo šlo po sreči — v kakem tednu oprasila in družina bo v redu. Medtem se bo vsa stara zalega podela in napravila mladi matici prostor za novo zalego. Družina ne bo nič opešala.

Opisani način je eden izmed mnogih, ki jih najdeš v čeb. knjigah. Ne rečem, da se tudi drugi ne obnesejo. Toda za uspeh roja je ta prav dober in priporočen. Opravki pri narejanju rojev zahtevajo seveda spretnosti in ročnosti.

Pri rojih, ki si jih vsadil v panje s premičnim satjem, poglej večkrat, kako čebele satje izdelujejo. Če se roj prepočasi razvija (morda je bil šibak ali pa je paša slaba), mu pomagaj s pitanjem na ta način, da dodajaš vsak dan zvečer po kakega $\frac{1}{4}$ kg razredčenega medu. Dobro je seveda storiti to dobroto tudi kranjiču, če stavba satja prepočasi napreduje. Pazi tudi, da se katera satnica ne veži. Novo satje mora biti ravno kot deska, če so bile satnice prav vdelane.

Sedaj še nekaj za čebelarje, ki hočejo pridelati kaj več medu. So tudi med začetniki takšni, ki bi se hoteli kar takoj postaviti s pridelkom, poleg tega pa seveda tudi roje ogrebat. Oboje pa ne gre: ali roji — ali med. Če je letina zelo dobra, je vsega dovolj, če pa je srednja ali bolj slaba, dobimo le eno ali še tega ne. Kdor hoče medu, mora gledati, da mu družine čim manj rojijo. Kajti z rojenjem zamudé baš najboljši čas v pomladanski paši, zato ne smemo pričakovati donosa. Preprečevanje rojev je

sitna reč, zlasti če smo prepozni. Ko se je vzbudil v čebelah nagon po rojenju v vsem obsegu in so napihnjeni in zaleženi prvi matičniki, je zelo dvomljivo, ali bomo roj zabranili. Če odstraniš staro matico, bo panj rojil s pevko, če podereš matičnike, nisi nikoli gotov, zlasti začetnik, ali nisi katerega prezrl. Zato je važno, da proti rojenju že zgodaj ukrenemo, kar je potrebno. K d a j t o r e j i n k a k o ? Takrat, ko se čebele še ne pripravljajo na rojenje, in tako, da jim nagon na moč zadržuješ. Če ga zadržiš preko rojevine, si dosegel svoj namen. Vselej se ti sicer ne bo posrečilo, vendar v večini primerov. V skrajni sili je treba ali poseči po mesarskem poslu in uničiti matično zalego, ali pa pustiti, da družina roji. V obeh primerih bo donos medu mnogo manjši, ker čebele »lenarijo«.

Kdaj se prične pojavljati rojilni nagon? Takrat ko začne matica zalegati trotovino tudi na skrajnih robih plodišča. To se pa zgodi šele takrat, ko je družina zasedla že vse sate. Če sedaj ne posežeš v panj, bodo čebele pričele napihovati matičnike. Potem boš lahko storil, kar boš hotel — čebele bodo čakale rojenja in lenarile. Tudi prestavljanje ne bo nič pomagalo. Ker je pa baš prestavljanje važno sredstvo za zabranjevanje rojev, je odločilnega pomena, da p r a v o č a s n o prestavljaš. Ne prezgodaj, to se pravi, ne prej, dokler plodišče ni polno čebel in zalege, a tudi ne prepozno. Nemožne je določiti čas po kalendarju. Če rečem: v prvih dneh maja, se mi boste takrat smejali, češ, kaj bom predstavljaj, ko še spodaj čebele zebe. Lahko pa boste v kakšnem primeru sredi maja od prestavljenih panjev lovili roje. Čas prestavljanja je odvisen od moči družine, moč pa zlasti od kraja, vremena, paše in matic. Kolikor panjev, toliko posameznih primerov. Izvežban čebelar družine izenačuje in včasih doseže, da so enako močne, redkokdaj pa more vse panje predstavljati istočasno.

Kako prestavljanje izvršimo, ne bom opisoval. Je v prejšnjih letnikih popisano med navodili tako izčrpno in lepo, da ni kaj do-

staviti, ponavljaju istih stvari leto za letom pa gotovo ni namenjen tale oddelek v našem listu.

Kaj dosežemo s prestavljanjem? Družino nekako razbijemo baš takrat, ko je na tem, da se prične pripravljati na roj. Večina zalege pride v medišče, spodaj so pa prazni sati in satnice. Kdo bi pri takšni praznini v plodišču mislil na roj! Čebele se z vso vnemo lotijo dela, prav posebno tiste, ki bi sicer čakale na rojenje. Satnic dodaj tem več, čim močnejši je panj. Ko so prvotno dodane izdelane, dodaj nove in zaposluj družino ves odločilni čas. Zaležene sate devaj v medišče, od tam pa prazne v omaro ali pa v medišče kakemu drugemu panju. Ako je družina izredno močna, imaš pa katero šibkejšo, jo lahko z dodajanjem zaleženih satov ojačiš. Opozarjam, da moramo dodajati vedno le c e l e s a t n i c e, ne pa samo nasnovane satnike. S tem bi še rojenje pospeševali zaradi trotovine, ki bi jo čebele gradile.

Močne družine moraš vsaj vsakih 10 dni pregledati. Le potem boš gotov, da ne bo rojev. Če ti pa kljub temu katera roji, vsadi roj v medišče kakšne šibkejše družine ali roja, pred ajdo ali še prej pa družino združi in dobro boš opravil. Roj lahko tudi vrneš staremu, ko si prej rojevo matico odstranil. Moraš pa vse matičnike razen najlepšega podreti. Tudi močnim družinam ne pusti dvakrat rojiti. Ko prva matica zapoje, jo preceni in pokončaj vse matičnike, če si našel, da je lepa. Sicer jo pa odstrani in pusti najlepši matičnik, druge vse poderi.

Če je letina bolj slaba, je opisanih opravkov mnogo manj. Takrat čebele ne silijo k rojenju. V takšnih letih pravočasno predstavljeni panji redko rojijo. Želim, da bi letos dodajali satnice zelo pogosto in da bi kljub temu ogrebli še kak roj! Rečem vam, da se bomo jeseni smejali prav s l a d k o.

Po končanem rojenju mora sleherni čebelar vestno skrbeti, da se mlade matice v redu oprašne (oplemene). Iz čebelarških knjig, ki sem jih že ponovno priporočal, veš, da se matica oplemeni izven panja v zraku in je razumljivo in verjetno, da se

katera lahko ne vrne več. Saj je svet poln nevarnosti tudi zanjo. Družina osiroti, kar takoj spoznaš po njenem vedenju. Čebele postanejo zelo nemirne, iščejo razburjeno izgubljeno matico in žalostno pošumevajo. Količkaj bistro oko opazi takoj brezmatičnost in preišče panj. Ob rojih je pomoč prav lahka, ker nam je na razpolago več načinov pomoči. Nekateri dodajajo osirotelim družinam v modernih panjih kar sat z jajčeci iz drugega panja, da si iz njih čebele same vzredijo matico, ne da bi se kaj prida brigali, kako bodo čebele to opravile. Tega načina ne moremo priporočati. Zlasti ne, če je na dodanem satu že poleg jajčkov tudi starejša nepokrita zalega. Nova matica bo najbrž zelo slaba, ker bo vzrejena iz žerke, ki je bila namenjena prvotno za čebelo. Ako tu čebelar ne poseže vmes in starejših matičnikov pravočasno ne podere, ne bo nova matica za nič. Poleg tega je ta način tudi počasen. Kar računajmo: namesto da bi mlada matica pričela že zalegati, se prične šele razvijati. Preden se razvije iz jajčka (14—15 dni) in oprašni (5—8 dni), minejo vsaj trije tedni. K temu času je včasih treba prišteti še nekaj dni, ker začetnik ne ugotovi vedno brezmatičnosti takoj. Če vzamemo, da bi mlada matica zalegla vsak dan povprečno po 500 jajčec, znaša zamuda več ko 10.000 mladih čebelic, kar se roju in izrojencu, ki sta s čebelami revna, zelo pozna. Tem večja je škoda zaradi pozne zalege, če bi mogla družina s tem prirastkom uspešno izkoristiti še del pomladanske paše ali kako drugo (na pr. hojevo, kostanjevo itd.).

Priporočam, da osiroteli družini matico d o d a š. Družina, ki čuti, da si ne more sama vzrediti matice, sprejme dodano z odprtimi rokami. Najbolje je dodati že oplemenjeno, dodamo pa lahko tudi še deviško, ali pa goden matičnik. V rojevini (rojilni dobi) je vsega dovolj: če matic ni, so matičniki, navadno pa oboje. Opozoriti pa moram vse novince, ki so jim te vrstice namenjene, da spada ravnanje z matičniki in maticami že v višje poglavje čebelarjenja. Zato bodi zelo pazljiv pri dodaji

matic, zlasti pa matičnikov. Pri teh se kaj lahko zgodi, da se napol razvita buba — čebelarji dodajajo le pokrite matičnike — prehladi ali nekoliko stisne, pa ni zanič. Komur se posreči, da panj dodani matičnik sprejme, je lahko ponosen, da zna že nekaj več ko čebelarstvo abecedo.

Svetujem prav nujno vsem, da približno mesec po rojevini, torej nekako junija ali začetkom julija meseca pregledate ponovno vse svoje družine zaradi matic. Vse mogoče se lahko dogodi. Mlada matica ima morda malo pohabljen krilca in ne more zleteti. Zaradi tega ostane neoprašena in

prične zalegati sama trotja jajčeca. Ta ali oni panj morda prelega, to se pravi, da hoče sam, ne da bi rojil, izmenjati matico, kar spoznamo po enem samem matičniku, medtem ko jih ima na roj pripravljeni mnogo. Takemu panju se mlada matica na prahi lahko izgubi, staro je pa medtem utegnil že zavreči. Potem si ne more pomagati, pa postane trotovec. Pomnimo: v redu matic, ki niso starejše od dveh let, so prvi in najpomembnejši pogoj za uspeh. Od njih je odvisna moč in marljivost družin, od le-teh pa lonci medu in mošnjiček.

Nekaj čebelarških spominov.

Fr. Rojina — Zg. Šiška.

S svojimi današnjimi čebelarškimi spomini bom preskočil daljšo dobo in povedal, kako so leta 1900. na dunajski čebelarški šoli hoteli napraviti Janšo za Nemca in kako sem delal takrat tam izpit za učitelja čebelarstva. Prihodnjič bom pa nadaljeval zopet tam, kjer sem v aprilski številki nehal.

Avstrijska čebelarška šola na Dunaju je naslednjica one čebelarške šole, ki jo je po naročilu cesarice Marije Terezije ustanovil leta 1770. v Augartnu Janša. Kakšen sloves je morala imeti Janševa šola, se da sklepati iz dejstva, da je bilo včasih pri njegovem ulnjaku do dve sto slušateljev. Po Janševi smrti so premestili šolo v Belvedere. Vodil jo je Janšev naslednik Münzberg, dokler ni bila leta 1791. po cesarju Jožefu II. ukinjena. Uspevala ni, ker ni bilo pač več — Janše.

Sedanjo čebelarško šolo je ustanovilo Osrednje društvo za čebelarstvo v Avstriji na Dunaju leta 1900. Dne 9. junija so jo z veliko slovesnostjo izročili njenemu namenu, takoj drugi dan pa so že otvorili prvi štirinajst-dnevni čebelarški tečaj za take čebelarje, ki so že umeli čebelariti, a bi jim bilo treba čebelarstvo vedo teoretično in praktično izpopolniti še v toliko, da bi bili usposobljeni za učitelje čebelarstva. Pozneje so priredili tudi tečaje za vzgojo čebelarških mojstrov; tem bi sicer ne bilo treba obvladati teorije v toliki meri kot učiteljem čebelarstva, pač pa bi morali postati sposobni za vsa praktična opravila pri čebelarstvu. Ti kot oni so morali ob zaključitvi tečajev polagati izpite. Pouk za začetnike se je vršil do pozne jeseni.

Ko so bili razpisali prvi tečaj, sem se priglasil za sprejem vanj tudi jaz, ali ker nisem

bil gotov, bom li sprejet ali ne, sem prosil tudi Gerstunga, da me pripusti v svoj osemdnevni tečaj, ki ga je bil razpisal le za nekaj dni prej, kot je bil določen dunajski. Od obeh strani sem dobil pritrdilen odgovor. Odložil sem se, da pojdem najprvo h Gerstungu v Ossmannstedt pri Weimaru, potem pa še na Dunaj, čeprav tu nekaj dni zamudim. Ali po Gerstungovem tečaju nisem šel kar naravnost na Dunaj, ampak sem krenil še prej v Lipsko, Berlin in Draždane, da si ogledam ta mesta nekoliko po bliže. Odtod me je gnala radovednost na Lüneburško vresišče, slovito po svojem velikem, svojstvenem čebelarstvu, in prav po pogovoru, da čim dalje greš, dalje ti kažejo, sem šel še v Štetin, gledat v tistem času v Nemčiji največje čebelarstvo po Gerstungovem načinu, tako da sem priromal na Dunaj šele dne 21. junija dopoldne, torej samo en dan pred izpiti.

»Škoda, da ne boste mogli delati izpita, ker ste zamudili skoraj vsa predavanja« — mi pravi vodja šole Muck, ki sem naletel nanj pred učilnico in mu opravičil svojo zakasnitev. »O, samo če me boste k izpitu pripustili, ga bom napravil« — se mu odrežem tako samozavestno, da je kar osupnil ter me nekako nejeverno hipno premotril od vrha do tal, češ: »Bomo že videli!« Nato me pelje v učno sobo ter me predstavi predavatelju Alfonsusu in tečajnikom kot »zaostalega ptiča«. V kot odložim svojo ročno prtljago in marelo — brez dežnika se včasih noben pravi Kranjec ni upal od doma — in sedem v zadnjo klopo.

Bil je zgolj slučaj, da je predaval Alfonsus prav takrat o zgodovini početka dunajske čebelarške šole, oziroma o njenem prvem učil-

telju — Janši: »Kakor sem pravkar omenil« — je nadaljeval svoje, zaradi mojega prihoda prekinjeno predavanje — »je poznal Janša čebelsko življenje, kakor nihče pred njim. V svoji knjigi je podal resnice, ki vsaka vsebuje zlato zrno. Prav iz načina pisanja te knjige pa lahko sklepamo, da je moral biti Janša brezpogojno Nemeč.« (Doslovno: »Janscha musste unbedingt ein Deutscher gewesen sein.«) Zapomnil sem si to gorostasno trditev od besede do besede, kot bi jo slišal šele včeraj. »Na, ta je pa lep!« — si mislim, in roka se mi dvigne sama od sebe v znamenje, da bi rad nekaj povedal. »Kaj želi gospod?« — me vpraša Alfonsus. »Želim samo ugotoviti, da je bil Janša rojen na Breznici na Gorenjskem, da mu je prejšnje Slovensko čebelarstvo in sadjarsko društvo ob stopetdesetletnici njegovega rojstva vdělalo na njegovo rojstno hišo spominsko ploščo, ter da mi ne damo svojega Janše.« Zahvalil se mi je sicer za to pojasnilo in dejal, da bomo pozneje govorili o tem, a nismo, ker mu najbrž še to, kar sem povedal, ni bilo všeč; vsaj zdelo se mi je tako.

Popoldne smo imeli praktična opravila. Porazdelili so nas — bilo nas je dvanajst tečajnikov — na tri skupine: ena je ulivala satnice, druga točila med, tretja pa je imela nalog, iskati po panjih sate z godnim medom, jih ometati čebel ter jih nositi v prostor za točenje; k tej skupini sem bil dodeljen tudi jaz. Letelo je takrat osemdeset panjev čebel, ki so bili raznih sestavov; največ seveda dunajskih pokončnih, a tudi mnogo droryjevcev. Tisto leto so bile čebele zelo bogate; medu je bilo nič koliko. V enem izmed štirih uljnjakov sem našel tudi dva gerstungovca, a brez medišč, zato so bili zadnji sati zaliti z medom od vrha do tal in beli ko sneg; takih nisem videl pozneje nikdar več. Vzajem iz panja prvega, ga ometem čebel ter ga nesem mimo Mucka in Alfonsusa, ki sta stala pred uljnjakom. »Oho, je to krasen sat!« — se začudi Alfonsus, misleč da je, ker sem držal sat postrani, cel satnik (dvojniki) iz dunajčana. Obrnil sem ga proti njima, in ko sta ga bila spoznala za Gerstungovo racijonelno mero, sta se, kakor na povelje, obrnila oba hkratu proč. Pa zakaj? Samo zato, ker sta bila Gerstungu oba »gorka«: Alfonsus, ker ga je bil Gerstung na čebelarstem shodu v Friedlandu v neki debati prav nazarsko zdelal, Muck pa, ker je vlekel z Alfonsusom. »Če je tako« — si mislim — »mi bo, kot oboževaltju Gerstunga, pri izpitu tenka predla.«

Izpiti so se vršili dopoldne in popoldne. Ko smo kandidatje polnoštevilno prikorakali v učilnico, je bila izpraševalna komisija že zbrana: predsednik Muck in člani Alfonsus, Mahat-

schek, Partonek, Pechaczek in Winkler. Razen teh sta bila navzoča še zastopnika Osrednjega društva za čebelarstvo v Avstriji Anzböck in Hippauf ter vseučilišni prof. dr. Werner kot častni predsednik.

Izpraševalo se je resno in temeljito. Vsak član izpraševalne komisije je hotel iz posameznega kandidata iztisniti čimveč. Neki »cagovec« je dobil kljub kresni vročini celó tresljavico, kakor bi šlo za biti in ne biti. Morebiti zato, da bi se tudi revež nekoliko oddahnil in umiril, stavi dr. Werner vprašanje kar na vse: »Kaj menite, gospodje, zakaj neki se včasih čebele ne lotijo pridejanih satnic« — prej se je namreč govorilo o najprimernejšem času za dovedanje satnic — »kljub temu, da so dani vsi pogoji za to: obilna množina čebel in dolgotrajna dobra paša?« Ker se nihče ne oglasi, povem jaz, da je to zanesljivo znamenje, da sedi čebelja družina za roj. Odkod da vem to, me vpraša nadalje. »Kar se tiče satnic, vem to iz lastne izkušnje, da pa čebele nekaj dni pred rojenjem vselej nehajo s stavbo satja, to ve pri nas tudi vsak čebelar s kranjiči.« »Naravno« — odvrne — »saj Kranjsko ne slovi samo po svojih čebelah, ampak tudi po svojih razboritih čebelarjih.« Tedaj sem se mu poklonil in zahvalil za tako laskavo pohvalo naših čebel in čebelarjev.

Popoldne sem prišel na vrsto tudi jaz, in sicer kot zakasnjeneč poslednji. Alfonsus mi pravi, da naj povem kaj o svojem sorojaku Janši. Kaj bi mi ne bila taka naloga všeč, saj sta mi bila znameniti življenjepisi Janše, ki ga je priobčil Navratil v Matičnem »Spomeniku«, in Janšev »Popolni nauk o čebelarstvu« od Goličnika čebelarstva evangelija, ki sem ju imel, rekel bi, v mezincu. Potemtakem sem lahko pripovedoval in pripovedoval do podrobnosti stvari, ki so zanimale vse, najbolj pa dr. Wernerja, ker si je napravil celo nekaj beležk. Pozabil nisem omeniti niti Janševih dveh jerhovnic, ki sta bili tudi navedeni v zapisku njegove ostaline; njegovih 194 panjev čebel, cenjenih po sedem goldinarjev, pa celó ne. — Iz praktičnega čebelarstva mi je bilo obravnati špekulativno krmljenje čebel. Da bi kaj takega ne vedel urednik »Slovenskega Čebelarja«! Pričel sem s tem, kako so delali to že naši stari čebelarji, in dodal še, kar sem vedel iz svoje izkušnje, iz raznih čebelarstkih knjig in od Gerstunga. Končal sem z resnico, da špekulativno pitanje, ako se izvaja nepravilno in o nepravem času, je in ostane — dvo-rezen meč, nakar mi pravi predsednik: bravo! Ali čeprav sem se tudi na to vprašanje odrezal gladko, sem vendar prepričan, da mi je do odličnega uspeha — mit Auszeichnung — kakor

stoji v izpričevalu črno na belem, pripomogel le Janšev življenjepis.

Z Alfonsusom, ki sem ga bil prepričal, da Janša ni bil Nемеc, sva se pozneje na raznih potovalnih shodih nemških, avstrijskih in

ogrskih čebelarjev sešla še dokajkrat ter se spominjala tistega prvega tečaja na obnovljeni čebelarški šoli na Dunaju. Pri neki taki priliki mi je dejal: »Zelo se mi je dopadlo od vas, kako ste se takrat postavili za Janšo.«

Opazovalne postaje.

Julij Mayer — Dob pri Domžalah

Poročilo za mesec marec.

Marec nam je bil vseskozi naklonjen. Prinesel nam je prav lepe, tople pomladne dneve. Čebele so močno donašale obnožino, se naglo razvijale in so bili ponekod proti koncu meseca panji tako močni kakor lani koncem maja!

Beležili smo tudi že prvi donos, na primer Donačka gora na prvem mestu dne 8. marca. V Studencih je hodil opazovani panj na nedovoljene obiske k sosednim čebelam! Postaja Zakot je beležila donos z vrbe. Izredno velik

donos izkazuje postaja Šmarjeta na Dolenjskem, deloma menda od resja in borovnice, ki je pa marsikje pozebla. Naša srca so polna nad...

Krajevna poročila:

Blejska Dobrava: V marcu je bil razvoj panjev povsem zadovoljiv.

Virmaše: Doslej nisem posvečal dovolj pozornje vzreji prvovrstnih matic. Toda letos bom začel, da bom imel sčasoma res družine, ki

Mesečni pregled za marec 1934

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže						Toplina zraka			Dni je bilo											
		pridobil v			izgubil v			v mese- cu čistih dkg	največ pri- dobil	naj- višja	naj- nižja	sred- nja me- sečna	izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	vetrovitih			
		1.	2.	3.	1.	2.	3.													C°		
Blejska Dobrava . . .	577	—	—	—	50	45	45	—	140	—	—	+17	—	2	+ 6·3	16	8	—	13	11	7	—
Breg-Križe	483	—	—	—	30	40	40	—	110	—	—	+16	—	2	+ 6·6	14	10	3	9	18	4	2
Virmaše-Škofja Loka .	361	—	—	—	15	35	65	—	115	—	—	+17	—	0	+ 6	20	13	—	11	18	2	22
Tacen-Šmarna gora .	314	—	20	—	75	50	80	—	185	15	14	+18	—	3	+ 8·2	23	8	—	20	7	4	22
Barje	298	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+22	—	6	+ 8·2	16	12	1	9	15	7	1
Dob	305	—	—	—	40	40	55	—	135	—	—	+20	—	8	+ 6·4	17	11	—	20	7	4	9
Rova	350	—	—	—	40	20	45	—	105	—	—	+12	—	4	+ 7·8	22	13	—	10	10	11	6
Škorno-Novi klošter .	450	—	—	—	75	60	40	—	175	—	—	+16	—	3	+ 8	17	6	—	10	20	1	16
Sp. Ložnica-Zalec . .	252	—	—	—	60	70	75	—	205	—	—	+13	—	4	+ 5·7	28	13	—	5	23	3	22
Leveč Sl. Bistrica . .	355	—	—	—	40	35	55	—	130	—	—	+18	—	4	+ 8·4	25	15	—	18	13	20	—
Muta	387	—	—	—	40	90	80	—	210	—	—	+16	—	1	+ 6·9	26	10	—	6	22	3	20
Sv. Duh-Selnica . . .	536	—	—	—	55	40	15	—	110	—	—	+12	—	2	+ 3·8	16	7	1	6	23	2	16
Studenci-Maribor . .	265	—	—	40	50	75	80	—	165	—	—	+19	—	3	+ 8·2	24	8	—	3	18	10	18
Podova-Dravsko polje	255	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci	182	—	—	—	110	160	130	—	400	—	—	+18	—	3	+ 8·2	23	14	—	6	29	—	28
Nedeljica-Turnišče . .	170	—	—	—	55	70	100	—	225	—	—	+20	—	3	+ 9	21	4	—	6	17	8	17
Donačka gora-Rogatec	397	10	—	—	40	70	100	—	200	10	8	+23	—	4	+ 9·5	23	9	1	11	8	12	11
Leskovec-Krško . . .	186	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+14	—	2	+ 7·9	25	7	1	8	5	18	8
Zakot-Brežice	156	—	—	35	15	40	5	—	25	15	25	+18	—	3	+ 8·1	29	9	1	9	19	3	16
Bučka	307	—	—	—	25	50	65	—	140	—	—	+21	—	2	+ 6·1	22	6	—	12	18	1	20
Krka	300	—	—	—	65	75	70	—	210	—	—	+16	—	5	+ 6·5	13	10	2	16	12	3	12
Cerknica	575	—	—	—	35	25	80	—	140	—	—	+18	—	6	+ 6·3	17	12	5	13	17	1	25
Sv. Gregor-Ortnek . .	736	—	—	—	40	40	50	—	130	—	—	+12	—	3	+ 4·2	16	12	4	10	10	11	23
Novo mesto	180	—	—	—	40	55	85	—	180	—	—	+20	—	3	+ 8·9	24	9	1	16	7	8	16
Šmarjeta	375	—	—	315	10	200	—	105	—	50	24	+18	—	2	+ 8·5	24	9	1	11	11	9	28
Valpča vas	280	—	—	—	60	65	40	—	165	—	—	+18	—	3	+ 5·1	13	11	—	14	12	5	19

Vsi panji so A.-Ž. sestava.

bodo ustrezale. Le od dobrih matic smemo pričakovati res dobrih panjev.

Dob: Razvoj izredno dober. Mrzli zapadni vetrovi so močno škodovali, ker je mnogo težko obloženih čebel obležalo (9., 10. in 15. marca).

Skorno: Poraba je proti koncu znatno padla, ker so čebele dobro brale na njivski mrtvi koprivi in resju.

Studenci: Izlet in nabiranje obnožine ovirajo hladni zapadni vetrovi. Panji se dobro razvijajo.

Sv. Gregor: Pri nas vsako pomlad močni vetrovi zelo zadržujejo razvoj v panjih.

Cezanjenci: V okolici je nekdo iz maščevanja zaval čebelam, da so padli vsi panji — menda okrog 20. Da se mu ni smilila žival!

Novo mesto: Razvoj družin je zadrževalo obilo mrzlih dni z burjo. Solnce je izvabljal čebele, ki so nato popadale, da je bilo okrog čebelnjaka vse črno. Podmladek ni mogel namoestiti izgub.

Zakot: V kranjičih so začele čebele nositi satje; razvite so kot lani pričetkom maja.

Društvene vesti.

Vseslovanski čebelarški kongres in razstava bo od 26.—31. avgusta t. l. v Beogradu. Prireditve se bodo udeležili vsi slovanski narodi. Odbor našega društva je mnenja, da se tudi Slovenci ne smemo odtegniti ne kongresu ne razstavi. Na kongresu bomo slišali, kako čebelarijo naši bratje, na razstavi bodo pa oni spoznali, kaj zmoremo mi. Pokazati jim hočemo naš značilen med, krasen vosek, lično izdelane potrebščine, slike naših vzornih čebelnjakov i. dr. Na kongresu se bo tudi slavila 200 letnica Janševega rojstva.

Prosimo naše člane, da se kmalu in v velikem številu odločijo za udeležbo pri kongresu in razstavi in nam udeležbo sporoče do 15. julija. Za znižano voznino je poskrbljeno.

Odbor.

Zveza čeb. podružnic za Mariborsko okrožje priredi meseca maja sledeče tečaje in predavanja: dne 6. maja tečaj v Ptuj, predavanje v Makolah, 10. maja predavanje v Hočah in Mozirju, 13. maja predavanje v Celju in tečaj v Slovenjgradcu, 21. maja predavanje v Bočni pri Gornjem gradu, 27. maja tečaj v Selnici (za podružnico Selnica-Ruše) in tečaj v Št. Ilju pod Turjakom, 21. maja v Križevcih pri Ljutomeru.

Vabilo. Ponovno vabimo vse čebelarje, da se Janševe proslave dne 20. in 21. maja udeležijo v obilnem številu. Podružnice, skrbite, da bo udeležba častna! Agitirajte med člani, da se bodo udeležili proslave v Ljubljani in na Breznici. Čebelarji, zavedajte se, da je 200 let-

nica Janševega rojstva za nas tako velik in izreden praznik, da je naša sveta dolžnost, da se skromne proslave udeležimo vsi čebelarji od blizu in daleč. Po udeležbi slavnostnega zborovanja bo javnost sodila, ali smo zavedni čebelarji, ali znamo čislati svojega prvega čebelarškega učitelja ali ne. Prav posebno pa vabimo vse čebelarje iz bližnjih krajev Ljubljane in Breznice, da obiščejo obe proslavi. Za polovično vožnjo smo ministrstvo prosili, upamo, da jo bomo tudi dobili. Vsak čebelar naj kupi na domači postaji celo voznico, nazaj se bo peljal z legitimacijo, ki jo bo dobil na zborovanju brezplačno.

Program Janševe proslave. Dne 20. maja t. l. ob 10. uri bo slavnostno zborovanje v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti (nasproti justične palače).

Spored:

Otvoritev proslave po g. predsedniku profesorju Josip Verbiču.

Zivljenjepisa Antona Janše, predava g. prof. Slavko Raič.

Ocena Janševih 'del, predava abs. filozof g. Stane Mihelič.

Na slavnostno zborovanje bodo vabljeni zastopniki oblasti in društev. Vabljeni bodo tudi društva izven Dravske banovine.

Popoldne ob 14. uri bo redni občni zbor našega društva v isti dvorani, kot je bilo javljeno že v 4. številki našega lista.

Dne 21. maja t. l. se odpeljemo z jutranjim gorenjskim vlakom proti Breznici. Najprej bomo izstopili v Lescah. Del udeležencev bo odšel na Bled, po jezeru na Otok od tu skozi Vintgar v Žirovnico in na Breznico. Drugi del udeležencev bo ostal v Lescah, kjer bo imel v ondotni cerkvi g. župnik Avsec sv. mašo in pridigo o Janši. Ta skupina pojde po maši peš v Hraše k rojstni hiši Janševega očeta, od tu v Rodne, skozi Smokuč, eventualno tudi skozi Prešernovo rojstno vas Vrbo na Breznico.

Ob 14. uri bo na Breznici kratek govor o Janši, in sicer na vrtu poleg rojstne hiše; po tej slavnosti bo odkritje nove spominske plošče Janši, ki so jo preskrbeli bohinjski čebelarji, nato pa domača veselica s petjem in srečolovom. Skupine bodo vodili določeni voditelji.

Opozorilo. Slavnostno Janševo številko Slov. Čeb. je dal odbor natisniti v nekaj več izvodih. Na razpolago bo tudi še vsem novim naročnikom.

Razglednice Janševe rojstne hiše in njegovega rojstnega kraja Breznice ima naše društvo v zalogi. Cena za prve je 3.50 Din kos, za druge po 1.50 Din. Ima pa društvo tudi slike Janševe rojstne hiše v velikosti 30/21 cm po Din 20.50.

Članarina. Mnogokrat smo prosili vse zamudnike, da bi poravnali zaostalo članarino, pa smo našli gluha ušesa. Ni nam preostalo drugega, kot da smo ustavili nadaljnje pošiljanje lista. Društvo ima ravno sedaj velike stroške. Naj se zamudniki tega vsaj nekoliko zavedajo in naj nakažejo članarino za pretekli čas.

Pravila. Drugi del novih pravil je natisnjen na ovojnem listu. Prej pa smo že razposlali odtise tega dela pravil vsem podružnicam, da jih prouče. Nova pravila bodo predložena občnemu zboru v potrditev.

Izpitni za čebelarške učitelje. Ker društvu primanjkuje predavateljev in se oglašajo čebelarji, ki bi se radi posvetili temu poslu, je sklenil odbor, da priredi v drugi polovici septembra t. l. in meseca julija prihodnjega leta izpite za čebelarške učitelje in predavatelje. Obseg snovi, ki jo je treba obvladati, pogoje, pod katerimi je pripustitev k izpitu mogoča, in vse drugo sporoči društveno tajništvo onim, ki se za izpit zanimajo.

Dvodnevni tečaj za vzrejo matic bo v Ljubljani, dne 9. in 10. julija t. l. Prijave sprejema do 30. junija odbor osrednjega društva.

Oddaja matic. Maticice, oplemenjene na društveni plemenilni postaji v Kamniški Bistrici, bo oddajalo vodstvo (Ljubljana, Streliška 32) po 50 Din od meseca julija dalje pod pogojem, da bo prejemnik vodstvu poročal o njihovi kakovosti koncem letošnje in še naslednje jesenske paše.

POROČILO O ODBOROVIH SEJAH OSREDNJEGA DRUŠTVA

V. seja dne 1. februarja 1934. G. ravnatelj Arko je kot vodja DČ predložil odboru letni računski zaključek in bilanco. Za vzorno vodstvo se mu je g. predsednik zahvalil. Odbor je sklenil, da bo naročil več foto posnetkov Žmitkove oljnate slike Janševega doma, ki jo hrani muzej. Slike bodo članom na razpolago. Razpravljal je tudi o snovi, ki se bo objavila v slavnostni številki Čebelarja,

o ceniku v hrvatskem jeziku, o novi Jugovi čebelarški knjigi ter o raznih manjših društvenih zadevah.

VI. seja dne 8. februarja 1934. Odbor je odobril tajnikovo poročilo o došlih dopisih. Zveza Jugosl. čebelarških društev v Beogradu želi, da bi Janševo proslavo preložili na avgust. Odbor je Zvezo prosil za pojasnila, da bo lahko o tem sklepal. Razpravljalo se je tudi o prireditvi medene nedelje, o prireditvi nekaterih predavanj, o tekočih zadevah D. Č., končno pa o novem osvetljenem panju, ki ga je razkazal odboru g. Boris Lah iz Frama.

VII. seja dne 15. februarja 1934. Odbor je obravnaval skupno nabavo čebelarških potrebščin potom Zveze v Belgradu, glede ustanovitve plemenilne postaje na bivšem Štajerskem, o povrnitvi stroškov za predavanja na področju Zveze v Celju, o naredbi za prevažanje čebel na ajdovo pašo, ki je po došlih dopisih vplivala ugodno na čebelarje v v Ptujemskem okraju, glede Jugove knjige, o novih društvenih pravilih in raznih društvenih tekočih zadevah.

VIII. seja dne 22. februarja 1934. Na tej seji je odbor obravnaval ustanovitev nekaterih novih podružnic, sestavil je proračun za Jugovo knjigo, razpravljal o opazovalnih postajah. G. vodja Čebelarne pa je poročal o računskih sklepih in reviziji blagajniških knjig, po pregledovalcih. G. predsednik se je g. vodji Čebelarne za vzorno vodstvo najlepše zahvalil.

IX. seja dne 1. marca 1934. Odbor je vzel z obžalovanjem na znanje sporočilo g. dr. Podgornika, ki je javil zaradi svoje zaposlenosti izstop iz odbora. Za Janševo proslavo je imel odbor posebno sejo z zastopniki Čebelarke zadruge drž. železničarjev. V Radovljici se dovoli tečaj o kuhi voska. Ker se dogaja, da so nekatera predavanja pri podružnicah slabo obiskana, je odbor sklenil, da mora biti pri vsakem predavanju navzočih najmanj 10 čebelarjev, sicer nosi stroške za predavanje podružnica sama. Tajnik je poročal o dopisu Zveze v Belgradu, ki nam je sporočila željo, da bi se Janševa proslava vršila v zvezi z vseslovanskim čebelarškim kongresom v mesecu avgustu, na kar je odbor pristal.

X. seja dne 15. marca 1934. Odbor je določil dnevni red za občni zbor, ki bo dne 20. maja. Sklepal je o okrožnici z Janševim življenjepisom, ki se bo razposlala vsem šolam in uredništvom listov. Blagajnik upravnega oddelka je predložil računski sklep za leto 1933. G. predsednik je poročal o seji za Janševo proslavo, ki se je vršila skupno z zastopniki Čebelarke zadruge železničarjev. G. predsednik je poročal tudi glede izpitov za čebelarške učitelje. Odbor je razpravljal in sklepal o tečaju za vzrejo matic, o plemenilni postaji in drugih tekočih društvenih zadevah.

XI. seja dne 22. marca 1934. Blagajnik upravnega oddelka je poročal, da sta pregledovalca računov pregledala blagajniške knjige in našla vse knjige in račune v redu. G. predsednik je poročal o seji Zveze jugoslov. čebelarških društev v Beogradu. Odbor je razpravljal o Janševi proslavi, o slavnostni številki Slov. Čebelarja in o eventualni čebelarški razstavi.

XII. seja dne 29. marca 1934. Seje se je udeležil g. Mihelič, ki je odboru poročal o zbiranju podatkov za Janševo brošuro. Nato je odbor razpravljal o tekočih društvenih zadevah.

XIII. seja dne 5. aprila 1934. Odbor je sprejel poročilo tajnika o došlih dopisih in odobril izplačilo nekaterih računov. Na občni zbor Zveze v

Celju je odbor poslal svojega zastopnika g. prof. Raiča. Odbor je razpravljajl o programu Janševe proslave na Breznici. G. ravnatelj Arko je poročal o zadevah Društvene Čebelarne. Odbor je sprejel predlog g. Bukovca, da si društvo nabavi nekaj fotografiranih slik tipičnih kranjskih čebelnjakov, ki jih je že jako malo, da bo ohranjen spomin nanje.

XIV. seja dne 12. aprila 1934. Pred sejo društvenega odbora se je vršil sestanek z zastopniki Čebelarne zadruge železničarjev zaradi prevažanja čebel na pašo in Janševe proslave. Po tem sestanku je g. predsednik otvoril odborovo sejo. Odbor je sprejel poročilo tajnika o došlih dopisih. Dalje je naročil nekaj razglednic Breznice, Janševega rojst-

nega kraja. G. prof. Raič je poročal o občnem zobru Zveze v Celju.

XV. seja dne 19. aprila 1934. Odbor je sklenil, da se bo Janševa brošura tiskala v 1.000 izvodih, okrožnica z Janševim življenjepismom pa v 1.500. Slavnostna številka Čebelarja bo obsegala številki 5 in 6 in bo obsegala 48 strani. G. predsednik je poročal o knjigah, ki jih je po naročilu odbora kupil za razprodajo med čebelarje. G. Bukovec je poročal o nakupu končnic za čebelarški muzej. Odbor je razpravljajl o novih satnicah z nekoliko večjimi celicami, ki jih najnovejši čebelarški listi priporočajo. Ko se bo odbor prepričal o uspehu teh satnic, bomo o njih poročali.

Vesti iz podružnic.

Kamniška podružnica priredi v nedeljo 17. junija izlet in kratko predavanje pri plemenilni postaji v Kam. Bistrici. Odhod iz Kamnika po prihodu prvega vlaka (ob 7). Popoldne ob 3.30 bo pa pri čebelnjaku g. sodnika Gruma na Vrhpolju pri Kamniku prijateljski sestanek z nagovorom v počastitev 80 letnice Jakoba Virjenta, dolgoletnega zaslužnega predsednika in čast. predsednika naše podružnice. Čebelarji vljudno vabljeni!

Člane Ljubljanske podružnice vabi odbor, da do 31. maja prijavijo število panjev, ki jih nameravajo letos postaviti v podruž. čebelnjak na »Prof. Verbičevem vrtcu« v Tomišlju pod Krimom. Obenem naj plačajo s ček. položnico za lastnika ček. računa: Podruž. osred. čebelar. društva za Ljubljano in okol., štev. ček. računa 13275 tolikokrat po 1 Din, kolikor panjev prijavijo. Znesek se ne vrne, pač pa vsteje v stojnino, ki znaša 3 Din od panja. Po preteku navedenega roka dobe pravico do še neoddanega prostora oni člani, ki bi želeli postaviti nad 39 panjev. Prijave sprejema podruž. gospodar prof. Verbič Josip, Streliška ul. 32 v Ljubljani.

Podružnica Selnica-Ruše bo proslavila 200 letnico Antona Janše na binkoštno nedeljo, dne 20. maja. Ob 10 bo v župnijski cerkvi v Selnici sv. maša za Antona Janša ter za vse umrle člane naše podružnice.

Popoldne ob 14 skupni izlet iz Selnice v Ruše k ondotnim čebelarjem in tamkaj kratek govor o življenju slavljenca. Po končanih obiskih sledi domača zabava pri podruž. članu gosp. Šmigovcu v Rušah. Franjo Lavrenčič, tajnik.

Podružnica za Ormož in okolico je imela dne 7. januarja svoj redni občni zbor. Udeležba je bila dobra. Predsednik je navzočim tovarišem želel prav zdravo in srečno čebelno leto. Čestital je društvenemu blagajniku k zaslužnemu odlikovanju in umirovljenju. Spomnil se je odsotnega bolnega tovariša upravitelja Davorina Vukšiniča z željo, da bi se kmalu vrnil zdrav v domači krog čebelarjev. Zapisnik zadnjega občnega zbora je bil odobren. Lansko leto je minilo ze tukajšnje čebelarje brez posebnih pretresljajev. Kdor je pomagal svojim čebelicam s sladkorjem, ni imel mrličev. Hladno in deževno spomladansko vreme ni bilo ugodno za donos medu in za razvoj čebel. Rojev (bolj poznih) je bilo obilo. V jeseni so nabrale čebele zadosti medu zase in za gospodarja. Na občnih zborih v Celju in v Ljubljani podružnica ni bila zastopana. Ni bilo potrebnega kredita. Potujočo kmetijsko razstavo, ki se je ustavila v minulem poletju tudi v Ormožu, so si ogledali skoro

vsi člani. O tečaju za kužne bolezni, ki je bil 4. julija 1933 v Ptujju, je podal zanimivo poročilo tovariš Hrzič Franc. — Podružnica je pobirala lansko leto samo 35 Din članarine od člana. Kaj pa podpora? Te pa od nikoder bilo ni! Zato je moral tovariš blagajnik poročati, da so bili letni izdatki večji kakor dohodki. — Čebelarji pričakujejo željno novi čebelarški zakon, nova društvena pravila in končno uredbo v zadevi ureditve ajdovih pasišč. Prav toplo pozdravljajo tudi namero »Zveze«, da se ustanovi na bivšem Štajerskem plemenilna postaja. — Lansko leto se je vršilo zelo zanimivo in dobro obiskano čebelarstvo predavanje pri Vel. Nedelji. Predaval je g. predsednik »Zveze« v Celju. Podružnica bo zaprosila tudi letos za poučna predavanja o čebelarstvu. — Podružnica šteje sedaj 23 članov (6 novih članov). V odbor (stari) je bil nanovo izvoljen tovariš Belšak Ljudevit. — Velezaslužnemu strokovnjaku in dolgoletnemu čebelarškemu potovalnemu učitelju Jurančiču Ivanu, ki ga pozna skoraj vsak kot bivšega mariborskega okrožja, je poslal občni zbor čebelarске pozdrave.

Dovje-Mojstrana. Dne 11. februarja t. l. smo zborovali v Mojstrani čebelarji iz gorenjske doline. Navzočnih nas je bilo 9. Kljub majhni udeležbi smo pretresli vse najbolj pereče zadeve. Predvsem je veliko pritožb zaradi visoke tarife za prevoz čebel na pašo po železnici. V ogromni večini imamo le kranjčije in to zaradi kupčije in je ravno za te vozna odmerjena v enaki višini kot za A.-ž. panje. Že radi pospeševanja zunanje trgovine bi morale biti dve tarifi. Uverjeni smo, da bo naša centrala razumela naš položaj. Hvaležni bomo! V vsej dolini ni niti ene opazovalne postaje. Tudi to je treba urediti. Odbor je ostal po večini stari s predsednico gospo Gizelo Darničevo na čelu. Želji, da se čuje v »Čebelarju« včasih tudi nekaj iz našega konca, bo, upamo, gospod urednik radevolje ustregel.

Podružnica v Dobrepoljah je imela svoj redni letni občni zbor dne 28. februarja pri Ivanu Štehu na Vidmu. — Zaradi bolezni gosp. predsednika Ivana Erčulja je otvoril občni zbor njegov sin Ivan Erčulj ter predlagal, da naj se namesto njega izvoli drug predsednik, ker stari ne bo več mogel voditi. — Izvolili smo sledeči odbor: Janez Štrnad za predsednika; Miklič Jožef, za tajnika in blagajnika; za odbornike pa: Hočevar Janez, Erčulj Ivan in Drobnič Anton. — Dosedanjemu gosp. predsedniku se člani podružnice iskreno zahvaljujemo za vodstvo podružnice od ustanovitve leta 1921 dalje, želimo mu pa, da bi kmalu okreval in še dolgo let pasel svoje čebelice. Miklič, tajnik.

Drobiž.

Bogataš Janša. Stari možje so pripovedovali, da je bila rodovina »Janša« zelo revna in »da so jedli kruh z otrobij«. To ustno sporočilo utegne vsebovati precej resnice, kajti v Janševih časih so bili kmetje skoraj brez pravic, tlačani, ki so jih graščaki in gosposka izžemali in izkoriščali po mili volji. Ko se je Janša odpravil na pot na Dunaj, je bila njegova cula sicer polna materinega blagoslova in očetovih dobrih nasvetov, toda srebra notri gotovo ni bilo kaj več.

Kljub temu je bil Janša bogataš že ob prihodu na Dunaj. S seboj je prinesel zaklad, čigar vrednosti se niti sam ni zavedal, dasi ga je bilo samo suho, blesteče zlato. Vse kar je pozneje učil in pisal, je zajemal iz tega dragocenega vira. Zato pa je zlata skoraj sleherna beseda, ki jo je napisal. Njegovi književni deli ne bosta izgubili svojega sijaja nikdar, kakor ga pravo zlato ne izgubi nikoli.

Ta zaklad — čudovito jedrnato in globoko čebelarstvo vedo narodovo je Janša še sam obogatil z lastnimi opazovanji. Njegovemu geniju je usoda naklonila srečo, da je postal na Dunaju glasnik stare čebelarstva vede, ki je bila duhovna last rodu in podedovana od kolena do kolena. Janšev veliki duh je zbral v dveh skromnih knjižicah vse bogastvo čebelarstva znanja slovenskih kmečkih čebelarjev in obe književni deli sta postali glasnika najčistejše čebelarstva vede in postavili Janšo med nesmrtnike v čebelarstvu zgodovini.

Bogataš je bil Janša, neizmerno bogat, toda bogati smo tudi mi, ker imamo njega.

Veličino Janše more pojmiti le tisti, ki ve, kakšne razmere so vladale v Janševi mladosti. Prilike za šolanje so bile zelo težavne. Ljudskih šol v današnjem pomenu besede sploh ni bilo, in kmet, ki je znal brati in pisati, je bil bela vrana. V latinske šole so zahajali le sinovi gospode in meščanov. Poučevalo se je izključno v nemščini in latinščini. Šolanje je bila draga reč, ki je slovenski kmet svojim otrokom ni mogel privoščiti.

Kdo je bil Janšev učenik? Nepismen ni prišel na Dunaj, trdno sem pa prepričan, da mu nemščina ni gladko tekla niti v besedi, še manj pa v pisavi. Pa je vendar nekoliko let po prihodu na Dunaj napisal kar dve čebelarški knjigi — v tujem jeziku. V kratkem času je bil nemščini kos tako, da se je lahko lotil svoje »Razprave o rojenju« in jo srečno dokončal. Pri tem pa mu niso bile na razpolago kopice čebelarških knjig in časopisov, marveč je moral črpati vse iz lastnega znanja in svoje moči.

Da je mogel premagati vse velike težave in ovire, dokazuje, da je bil nenavadno bistrega razuma in »eminentnega duha«, kakor pravi dr. Armbruster v svojem spisu »Alte und junge Krainer Vermehrungskünste«.

Janša se je izobrazil sam v trdi šoli življenja, vodnica pri tem pa mu je bila mati narava in ljubezen do vsega, kar je bilo lepega. Janša je bil čebelarški samouk velikega kova, kmečki sin, ki se je visoko povzpел s pomočjo lastne duhovne sile. Vprav v tem pa je njegova veličina.

Šopek cvetja iz Janševe »Razprave o rojenju čebel«. »Janša nam podaja svoje znanje tako samozavestno, da nas že ta samozavest prepričuje, da mora biti to res in tako prav, kar in kakor uči on. Piše kratko in jedrnato, nič preveč in nič premalo. Pri tem pa pribija nauke, o katerih se njegovim prednikom in vrstnikom niti sanjalo ni. Nehote ga moraš občudovati.« Te besede sem napisal l. 1906.

Vsaka dobra knjiga ima odstavke ali poglavja, ki na čitatelja tako vplivajo, da mora pisatelja občudovati. Tudi v Janševih delih je mnogo takih mest, zlasti tam, kjer se je Janša v snov poglobil in jo izčrpnje obdelal. To je prav za prav vsa njegova »Razprava o rojenju čebel«, ki jo smatram za globokejše delo kakor »Popolni nauk«. Tam je Janša pokazal vso svoje obsežno znanje in dovršenost v tako mojstrskih potezah in izčrpnosti, da ta knjiga nima primere v svetovni čebelarški književnosti. Najlepsi v njej se mi zde odstavki III, IV in V (§ 23—33), kjer je govor »o znamenjih rojev«. Snov je podana tako lepo in popolno, da je tudi po današnjem stanju čebelarstva vede nihče ne bi mogel bolje podati. Sedanji rod, ki čebelarji večinoma na med, teh znamenj niti ne pozna več tako točno, kakor jih je poznal Janša in stari kmečki čebelarji.

Da jih ne pozabimo in da se čebelarji prepričajo, kako zelo globok je bil Janša, jih priobčujem nekoliko skrajšane, ne da bi izvirno besedilo kaj izpreminjal.

Znamenja rojev.

Iz § 23. Čebelar, ki hoče imeti od svojih čebel kar največ koristi, mora dobro vedeti, na kaj ima paziti in kaj storiti pred rojenjem, ob rojenju in po odrojenju.

— — — Ta znamenja hočemo opisati zapored ne glede na vrste rojev. Predvsem pričimo z znamenji za prvce.

Iz § 24. Panj, ki se pripravlja na prvca, spoznamo po sledečih znamenjih:

1. panj je zelo živalen; satje je skoro do konca dodelano in do robov zaleženo;

2. po robah satja prično čebele napihovati velike, podolgovate, želodovi kapici precej podobne in navzdol obrnjene celice, ki jim pravimo matičniki. Narava je namreč čebele poučila, da napihnejo matičnike le po robah satja, kajti med satjem bi zanje ne bilo pravega prostora;

3. čebele ne nosijo več tako marljivo in se nekoliko polenijo;

4. dobri panji ne hajo staviti satje, dasi je paša dobra in vreme lepo. Še enkrat poudarjam: ob dobri paši in ugodnem vremenu ne hajo staviti satje, kajti ob slabi paši in slabem vremenu ga že itak ne stavijo;

5. panj meče kapice, ki jih je že približno deveti dan pred rojenjem opaziti zjutraj na bradi.

Iz § 25. Znamenja za prvca so:

1. Vse celice so že do roba satja zastavljene z jajčeci in vsa zalega je že pokrita in zapredena. Pokrovci so rumenkasti in krhki.

2. Roja je tudi pričakovati, če so matičniki zadelani.

3. Čebele zasedajo delo in sede mirno ter tesno druga pri drugi vzlic temu, da je vreme lepo. Nič več ne lazijo v panju sem ter tja, kakor prej.

Iz § 29. 2. Čebele se ne ganejo tudi, če jih s prstom pobežajo.

3. Zbirajo se na posebnem mestu v panju: pri podolžnih panjih spredaj ali zadaj, če le ni satje od konca dodelano.

O znamenjih na dan rojenja.

1. Zjutraj obsedajo čebele žrelo v večjem številu kot navadno in počivajo.

2. Ne zmenijo se dosti, če se jih s prstom dotaknemo; tudi ne pikajo rade. Sprednje nožice drže nekoliko od deske dvignjene.

3. Čebele, ki sede na bradi, iztegujejo sprednje nožice in rožičke za čebelami, ki mimo njih izletavajo in naletavajo, kot bi jih izpraševale, kdaj bodo izrojile.

5. Trotje dopoldne živahno izletavajo in se vračajo v panj.

Sicer pa rojijo tudi panji, ki nimajo trotov. In to nam dokazuje, da trotje ne pospešuje rojenja in so ustvarjeni v drug namen.

O znamenjih, ki jih je opaziti prav pred rojenjem.

1. Čebele buče med žrelom. Mnogo mladice, ki jih spoznaš na sivi barvi, prihiti iz panja in se vrte pred žrelom. Druge zopet vro iz panja. Nekatero poskakujejo pred žrelom, kot bi hotele plesati. Nekaj jih leta v krogu iz panja in zopet nazaj. Žrelo je sedaj zamašeno s

čebelami, kot bi hotele vse hkrati iz panja, kmalu nato pa jih zopet ni videti, kakor bi jih kdo odpihnil.

2. Zadaj v panju se sliši močno šumenje in bučanje. Čebele se namreč ločijo, švigajo navzkriž sem ter tja in pijejo med.

Nadalje se sliši močno praskanje in škrbljanje, kakor da bi čebele hotele pregristi deske. To pride odtod, ker hočejo izrojiti tudi mladice, ki so še v celicah. In te pregriznejo pokrovce celic ter lezejo urno iz njih.

3. Končno navale vse čebele hkrati iz panja s tako silo, da jim je žrelo preozko, in je videti, kakor bi jih kdo iz panja iztresal. Nato se dvignejo v zrak.

Tako je pisal naš slavjenec pred dobrimi 160 leti. Koliko je med nami še čebelarjev, ki poznajo vsa ta znamenja?

Star napis na čebelnjaku. Pred sto in več leti je bilo edino razumniško glasilo na bivšem Kranjskem tednik »Illyrisches Blatt«, ki je izhajal v Ljubljani v nemškem jeziku, a je prinesel prilično tudi kako slovensko beležko, zlasti kako pesem (n. pr. Koseskega, Jakoba Zupana, Francéta Prešerna i. dr.). Tako je v l. 1819, št. 38., objavil takrat v Novem mestu živeči slovenski prosvetljenec Martin Kuralt, podpisan s kratico M. C., naslednji napis na čebelnjaku graščaka na Grmu pri Novem mestu Karla Smole »v treh, v naši deželi najbolj znanih jezikih«, t. j. v latinskem, nemškem in slovenskem:

Admiranda tibi levium spectacula rerum. —
Dinge, zwar kleinlich dem Aug',
doch hoher Bewunderung würdig.
Velke v mejnih rečeh ti tukej čudeže gledaš.

(Slovensko besedilo je pisano v takrat običajni bohoričici.)

Te besede so vzete iz Vergilijevega slavospeva poljedelstvu »Georgicon lib. IV.«, v katerem opeva rimski pesnik čudovito urejeno življenje čebelskega rodu. Vrste 2—5 se glasé v izvorniku:

Admiranda tibi levium spectacula rerum
magnanimosque duces totiusque ordine gentis
mores et studia et populos et proelia dicam.

To bi se reklo prosto po naše: »Opeval ti bom čudovite prizore neznatnih stvari in vedušne vodnike in vsega rodu navade in težnje in roje in boje, vse po vrsti.« Pisatelj dr. J. Šubic je te verze poslovenil v Janežičevem »Cvetju iz domačih in tujih logov«, letnik 1863, takole:

Čudovitne reči naznanjam drobnih živalic,
vojvode jake rodu, njegove početja pa bitve,
običaje vse in šege vesoljnega polka.

Kuralt omenja pod črto še naslednje o vzornem čebelarstvu grmskega graščaka Karla Smole, »moža, včigar hvalo naj tu le to ome-

nimo, da je eden izmed najuglednejših, najvidnejših in najdelavnejših članov deželne kmetijske družbe. Njegov čebelnjak je v vsakem pogledu vzorno urejen. Tu se prikladni problemi čebelarstva na kraju samem praktično preizkušajo, tako da bi si ga moral vsak umni čebelar ogledati, proučiti in posnemati.«

Slovensko in nemško besedilo zgoraj navedenega napisa na čebelnjaku je oskrbel bržčas Kuralt sam, ki je živel kot internirani duhovnik v novomeškem frančiškanskem samostanu v letih 1815—1823. O Kuraltu vemo, da je bil za svojega bivanja na Dunaju (gl. J. Navratilov članek o Antonu Janši v »Spomeniku o šeststoletnici začetka habsburške vladne na Slovenskem«, str. 159) Janšev najzvestejši in najmarljivejši učenec in da je pozneje kot akademični knjižničar in javni učitelj čebelarstva v Lvovu oskrbel l. 1807. novo, tretjo izdajo Janševe »Lehre von der Bienenzucht«. Zato je naravno, da se je Kuralt tudi kot »konfiniranec« v Novem mestu nadalje zanimal za čebelarstvo. Kogar mika, da bi kaj več izvedel o burnem življenju tega nemirnega duha, naj čita zadevni članek v Slovenskem biografskem leksikonu I., str. 591—593. J. W.

Med izvrstno odvajalno sredstvo. Če izvršuješ svoj poklic večinoma sede, gotovo trpiš na zaprtju. Raznovrstni pripomočki zoper to nadlogo ne pomagajo trajno in so mnogokrat celo zdravju škodljivi, pa tudi s stroški združeni. Vzemi rajši eno kavino ali eno navadno žlico medu, stopi ga v četrtlitrskem kozarcu, ki si vanj poprej vлил do polovice gorke vode, in vlij vanj segrete kisle vode, da je do vrha poln. Dobro pomešaj in spij to tekočino kakih 10 minut pred zajtrkom. Dobro je, če nekoliko hodiš po sobi gor in dol. Največkrat zadostuje že v gorki vodi razredčena med sam, toda razgreta kislá voda (rogaška ali radenska) učinkuje zanesljivo. — Pojdi in poskusi, pa boš videl! — Zanesljivo sredstvo!

Majniška bolezen je še vedno trd oreh za čebelarske znanstvenike. Ne morejo pa ne morejo dognati, kaj jo povzroča. Lansko leto se je pojavila koncem aprila v vaseh Bettlach in Granges v kantonu Solothurn v Švici s toliko silo, da je večina panjev v nekoliko dneh zgubila skoraj vse čebele. Pri preiskavi so dognali, da so imele mrtve čebele v črevesu mnogo obnožine od kalužnice (*Caltha palustris*), ki raste po močvirnatih jarkih v velikih množinah. Te cvetlice je tudi pri nas mnogo in so ponekod jarki spomladi posuti z njenimi živorumenimi cveti. Spada med zlatice, ki so nekatere od njih strupene. Mogoče je, da je

tudi obnožina kalužnice strupena in da povzroča majniško bolezen.

Švicarske čebelne plemenilne postaje. Leta 1932 je poslalo 1145 čebelarjev 10.462 matic na praho. Oprašenih je bilo 8459 (80%).

Jezikovne nepravilnosti. Marsikdo govori in piše o povečevanju plodišča v A.-Ž. panju, v mislih pa ima prestavljanje. Dokler je rešetka v panju, sploh ne moremo govoriti o kakem povečevanju plodišča. Naj počenjamo, kar hočemo, pa čeprav prestavimo vso zalego (brez matice) v medišče, plodišče je še vedno spodaj in ga ne moremo niti zmanjšati niti povečati (izvzemši, ako imamo spodaj ločilno desko).

Govorimo tudi o obljudenih panjih. Te ga ne smemo, ker še nisem videl čebelarja, ki bi v panj ljudi tlačil, ali pa da bi se n. pr. ljudstvo v njem gnetlo. Prazen panj naselimo s čebelami in je panj potem naseljen.

Nov sovražnik čebel. V 3. št. letošnjega Bienena Vatra popisuje čebelar Knötig iz St. Pöltna neko žuželko — *mutilla differens*, — ki je velika škodljivka čebel. Kmetje v neki gorski vasi so Knötigu tožili, da jim pade vsako leto, zlasti maja in junija meseca, mnogo čebel. Vsak dan so dna panjev posuta z mrtvimi čebelami, pa tudi pred žreli je polno mrtvic.

Preiskavali so čebele, pa niso našli nikake znane kužne bolezni. Končno so našli v nekatereh panjih žuželko, ki je bila močno podobna mravlji. Ždela je nad odkrito medeno celico in srebala med. Panj je bil zelo razburjen. Od časa do časa so čebele navalile na to »mravljo«, toda ta se zanje ni dosti zmenila. Skoraj vsaka čebela, ki se je je lotila, je plačala to s svojim življenjem. Žuželka ima namreč ne navadno dolgo zakrivljeno žrelo, ki ga lahko suče na vse strani z veliko naglico. Čebela, ki jo *mutilla* piči, je izgubljena.

Knötig je ugotovil, da je ena sama *mutilla* umorila od petih zvečer do osmih zjutraj 185 čebel. V posameznem panju je običajno samo ena žuželka.

Zanimivo je, da se nahajajo v panjih vedno le samice, ki so brez kril.

Napis na čebelnjaku v Gluhonemnici v Ljubljani.

Tle te lhpegleite lenuhi,
Pr tei meihni marni muhi!

Svet Ambrosh uflifhi profhno nafho:
dej nam zhes ufe lejtu dobro pašho!

§ 19.

Da morejo podružnice uspevati, jim dovoljuje občni zbor društva primeren delež od pobranih članarin in morebitne podpore.

§ 20.

Glede zalog, ki jih prejema podružnice od Društvene Čebelarne, se morajo točno držati predpisov tozadavnega pravilnika.

§ 21.

Vsaka podružnica mora občni zbor sklicati najkasneje do konca meseca januarja.

§ 22.

Za objavo dnevnega reda občnega zbora podružnice veljajo isti predpisi, kakor za osrednji odbor. Vršiti pa se lahko tudi na pismeno ali ustno vabilo.

Podružnični občni zbor je sklepčen, če je navzočih vsaj četrtina članov, a ne manj kot 5 članov. Sklepa se z nadpolovično večino glasov.

Vodstvo podružnice mora osrednjemu društvu vsaj 14 dni pred občnim zborom predložiti prepise blagajniškega in tajniškega poročila za občni zbor.

§ 23.

Vsaka podružnica izvoli za občni zbor osrednjega društva vsaj po enega delegata in po enega namestnika. V ostalem veljajo predpisi § 13. Za vsakih 15 članov ima podružnica na občnem zboru osrednjega društva po en glas. Za ostanek 8 članov ali več, ji pripada še en glas. Podružnica glasuje po delegatih, katere izvoli na lastnem občnem zboru. Vsak delegat pa ima pravico, da zastopa kvečjemu 75 podružničnih članov, torej 5 glasov in to tudi če glasuje kot delegat za več podružnic.

§ 24.

Podružnične posle vodi odbor, katerega voli podružnica na svojem rednem občnem zboru iz svoje srede za dobo enega leta. Odbor sestoji iz predsednika, njegovega namestnika in najmanj 3 odbornikov. Iz svoje srede pa izvoli odbor tajnika in blagajnika. Takoj po izvolitvi javi podružnični odbor imena odbornikov osrednjemu društvu in sreskemu načelstvu.

§ 25.

Podružnični odbor pravno-veljavno jamči za vse obveznosti, ki jih je prevzela podružnica.

§ 26.

Predloge za društveni občni zbor morajo podružnice predložiti osrednjemu odboru najkasneje 14 dni pred dnevom društvenega občnega zbora.

Zveza podružnic.

§ 27.

Podružnice, ako jih je najmanj 25 za to, si lahko ustanove sporazumno z osrednjim odborom podružnične zveze za posamezna okrožja.

Sedež podružnične zveze je na sedežu ene izmed podružnic tistega okrožja, za katero se je po odobrenju osrednjega odbora zveza ustanovila. Delovanje zvez je isto, kakor ono podružnic, le v večjem obsegu.

§ 28.

Odbor podružnične zveze sestoji iz predsednika, njegovega namestnika, tajnika, blagajnika in 4 odbornikov. Vse te funkcionarje volijo na občnem zboru delegati podružnic, ki so včlanjeni v Zvezi.

Podružnice volijo delegate za občne zборе svojih Zvez po istih načelih in določenih, kakršni so v veljavi za volitve delegatov za občne zборе osrednjega društva.

§ 29.

Določila o zborovanjih in glasovanjih osrednjega društva veljajo tudi za podružnične zveze.

§ 30.

Občni zbori podružničnih zvez se morajo vršiti vsako leto pred občnim zborom osrednjega društva. Poročilo o občnih zbora je poslati odboru osrednjega društva vsaj 10 dni pred glavnim občnim zborom.

§ 31.

Imovina podružnične zveze pripade v slučaju razpusta ali razida podružnicam dotične zveze v razmerju članov.

Občna določila.

§ 32.

Spore, nastale v društvenih zadevah, rešuje za to izvoljeno razsodišče. Vsaka stranka izvoli po dva razsodnika, ti štirje pa enega načelnika. Če se glede načelnika ne doseže sporazum, odloča žreb. Če ena izmed strank noče voliti svoja razsodnika, izvoli razsodnike društveni odbor. Zoper razsodbe ni priziva.

§ 33.

Za sklepanje o razidu društva je pristojen občni zbor, pri čigar razpisu je treba naznani predlagani razid. Zadevni sklep je veljaven le ob navzočnosti delegatov, ki predstavljajo dve tretjini vseh podružnic in članov. Sklepa se z dvetretjinsko večino glasov.

§ 34.

Premoženje društva pripade v slučaju prostovoljnega razida, kakor tudi v slučaju oblastnega razpusta, »Kmetijski družbi« v Ljubljani, katera ga mora porabiti le za pospeševanje čebelarstva.

Kje boste kupovali čebelarske potrebščine

?

Kolodvor

Masarykova cesta

Tukaj!

Miklošičeva cesta

Kolodvorska ulica

Pražakova ulica

Okrožni
urad

Sodišče

**Pomnite čebelarji, da je Društvena čebelarja v Ljubljani,
Pražakova ul. 13 last nas vseh
Podpirajmo zato lastno podjetje!**